

Iskrene
čestitke
ob
prazniku
republike
VESTNIK

Leto XXXIII
Št. 67
Murska Sobota,
26. november
1981
CENA 8 DIN

VESTNIK

NASLOV

Za naše skupno bogastvo

Pred nami je 29. november, rojstni dan naše republike. Praznovali ga bomo delovno in slovesno, tako delavci v združenem delu kot tudi kmetje. Da, tudi kmetje, saj so glavna poljska dela za nami in tako tudi nam ostaja nekaj več časa. Zdaj je tudi čas, ko ugotavljamo, kaj nam je prinesla letina. Računamo, koliko smo vzredili in prodali živine, koliko smo pridelali pšenice, sladkorne pese in koliko smo napešali. Če govorimo o letošnji letini, lahko rečemo, da je bila dobra. Seveda pa nam vreme tudi letos oziroma že lani v jeseni ni bilo preveč naklonjeno. Tako smo zaradi deževne jeseni lani posejali skoraj polovico manj pšenice. Zaradi prežgodnjega snega pa so zelo pozebli vinogradi na območju radgonskega in kapelskega vinorodnega okoliša, tako, da bo precej vinogradov potrebno obnoviti.

Ko pa pregledujemo prve podatke o letošnji letini, se seveda istočasno spomnimo letošnje jeseni in pa akcije, ki je bila ena najbolj obsežnejših, kar smo jih imeli zadnje čase v Sloveniji. Z združenimi močmi smo napeli vse sile, da bi kar največ polj zasejali s pšenico in bi tako čimveč prispevali k lastni prehrambeni bilanci. Gre za veliko povečanje površin, zasejanih s pšenico, saj bi ponekod morali povečati proizvodnjo in odkup pšenice tudi od tri do štirikrat, pri čemer pa seveda tudi Pomurje ni izjema. Gre tudi za streznitev naše politike in zavest naših kmetov in kmetijcev, da je doma pridelan kruh najcenejši. To je pomemben korak tudi k naši stabilizaciji, saj bomo s tem prihranili precej težko prislužnih deviz.

Vsekakor pa letošnja akcija ni enkratna, ampak nam bo morala preiti v meso in kri, da bomo s pšenico zasejali enake površine tudi v bodoče. Domač kruh nam bo vedno bolj potreben in je seveda tudi najbolj zanesljiv. Žal takšna razmišljanja doslej niso bila pogosta in smo tako rekoč raje plačevali pšenico po višji ceni iz uvoza, kot pa bi našim doma-

čim proizvajalcem pri-
maknili kakšen dinar
ali dva več. Upajmo, da
so tisti časi minili. Ver-
jetno nikoli več ne
bomo pozabili, da je
pšenica osnovna su-
rovina za kruh — naj-
pomembnejše živilo.
Ta kruh pa je največ
vreden, če prihaja z
domačih polj, tega pa
smo se dosedaj vsi
premalo zavedali.
Venda pa tudi ta akcija
ni stekla tako, kot bi
morala, to pa zato, ker
smo jo ponekod načr-
tovali preveč kratko-
ročno in smo tako re-
koč v nekaterih zadrugah
v zadnjem hipu
hoteli nadoknaditi za-
mujeno. V nekaterih
zadrugah pravijo, da
so posejali več, kot pa
so se pogodbeno do-
govorili, in da bodo
pogodbe podpisali
naknadno in da večjih
odstopanj od plana ne
bo.

Za izpolnjevanje
vseh nalog, ki nam jih
po srednjeročnem
planu 1981 — 1985
nalaga slovenska
država, in sicer, da bi
85 odstotkov hrane
pridelali sami, pa so
seveda potrebne velike
naložbe tudi v kmetij-
stvu. Za povečanje
poljedelske pa tudi ži-
vinorejske proizvodnje
sta seveda zelo po-
membni melioracija in
pa zlozba zemljišč, saj
je tudi v Pomurju zem-
lja zelo razparcelirana,
dosti pa je je tudi za-
močvirjene in na njej
niso možni sodobni
agrotehnični ukrepi.
Zaradi teh površin je
poprečen pridelek niž-
ji.

Dežele, kjer kmetij-
stvu namenjajo vso
potrebno pozornost,
so bogate. Hrana je iz
leta v leto vse bolj iska-
na, do tega spoznanja
prihajamo tudi mi.
Škoda, da tega nismo
spoznali že prej, saj bi
nas potem gospodar-
ska situacija, kakršno
doživljamo, najbrž ne-
koliko manj prizadela.

Kmetijstvu je dobilo
poleg izvoza priorite-
tno mesto v naših raz-
vojnih planih. Ta pa-
noga našega gospo-
darstva, ki je bila v
preteklosti nekoliko
zapostavljena, dobiva
tako spet mesto, ki ji
gre. To z veseljem
ugotavljamo tudi kme-
tje sami, zato nas ob
letošnjem praznovanju
rojstnega dneva repu-
blike navdaja še toliko
večje zadovoljstvo.

Franč Fašalek

VOLITVE 1982

Za ljudi gre, ne postopke

Volilni zakon in volilni pravilnik zahtevata veliko postopkov. Še več pa trdega, zahtevnega in odgovornega družbenopolitičnega dela in zato nikakor ne smeta prevladati rutinska tehnika in procedura, marveč vsebina, s tem, da v pripravah na volitve ne kaže puščati ob strani vseh drugih nič manj pomembnih nalog. Še več! Velja jih povezovati in dograjevati. Ne smemo dovoliti, da bi prišlo zgolj do »goli« spiskov ljudi, ampak nam mora biti ves čas pred očmi dejstvo, da je evidentiranje, posebej za nosilce najodgovornejših funkcij v občini, regiji, republiki in zvezi, sila občutljivo dejanje in da vse ne bo šlo gladko. Samo evidentiranje še zdaleč ni dokončno dejanje, kar pomeni, da je do tega, da bo nekdo, ki je bil evidentiran, tudi kandidiral, dolga pot. Vsak nov predlog je treba skrbno pretehtati in ovrednotiti, pri tem pa se dosledno pridrževati uveljavljenih načel in kriterijev kadrovske politike.

Vse preveč se je razširilo tako imenovano mandatarstvo, čeprav je po ustavi edini mandatar le predsednik izvršnega sveta. Za kaj gre? Za to, da skušajo posamezniki na najodgovornejših funkcijah v družbenopolitičnih skupnostih, denimo občinah, dobesedno že vnaprej izoblikovati krog ljudi, ki naj bi bili okrog njega. To pa je ne samo zgrešeno, marveč tudi nevarno, saj v veliki meri problematizira nadaljnje utrjevanje demokratizacije družbenega življenja na vseh ravneh, najbolj pa v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih.

Ali se bo na volilnih lističih znašel eden ali več kandidatov za najodgovornejše funkcije, recimo za predsednika občinske skupščine, je v okviru priprav na volitve brezpredmetna dilema, saj je sam postopek evidentiranja in kandidiranja toliko širok, da se do volitev predlogi lahko izkristalizirajo. Tako bi recimo bilo povsem zgrešeno, da bi imeli na volilnem lističu enega »močnega« kandidata in dva ali več »spremljevalcev«. K sreči kaže, da v naši republiki takih primerov skorajda ni pričakovati.

Tudi načela krojenja kadrov ne smemo prezreti, seveda pa ne v smislu predsedanja stolčka na stolček. Problem zase so primeri, ko se posamezniki branijo opravljanja določenih nalog, kar je treba še zlasti skrbno pretehtati in oceniti. Vedno namreč ne moremo napraviti krivde ljudem, temveč tudi okolju, iz katerega ti izhajajo. Poleg tega bomo morali preseči pojave, da recimo posamezne krajevne konference SZDL ali sindikalne organizacije po organizacijah združenega dela, evidentirajo preozko, zgolj zase in za svoje potrebe. Do večje veljave naj pridejo društva in družbene organizacije, še zlasti pa ženske in mladina, ki jih je med evidentiranimi možnimi kandidati odločno premalo. Hkrati bo nujno preseči pojave, ki jih — če smo zelo odkriti — ni ravno malo, da se namreč evidentiranje opravlja v zaprtih, formalnih ali neformalnih skupinah ali navsezadnje tudi zgolj v koordinacijskih odborih za kadrovske politike pri socialistični zvezi.

V pripravah na volitve še najbolj nazadujejo v samoupravnih interesnih skupnostih, kjer je sicer prešlo v prakso »vertikalno evidentiranje«. Pomeni, da seznane evidentiranih možnih kandidatov iz občinskih samoupravnih interesnih skupnosti neposredno pošiljajo republiškimi in ne, da bi jih naslavljali na občinske konference SZDL, te pa jih potlej pošljejo na republiško konferenco SZDL. Nekaj je tudi nerealnega evidentiranja (kandidat je že drugje evidentiran, ne more več kandidirati, poklicno ali moralno-politično ne ustreza in podobno).

V Pomurju smo doslej evidentirali 24892 možnih kandidatov za vse ravni skupščinsko-delegatskega odločanja, vendar je med njimi vse premalo žensk in mladine. Nekaj podobnega torej kot sicer v naši republiki, so menili na seji izvršnega odbora predsedstva republiške konference SZDL Slovenije — bila je prejšnja sredo v Ljutomeru in z nje tudi poročamo — s tem, da še ni nič zamujenega. Še je priložnost, da strukturo evidentiranih možnih kandidatov izboljšamo, saj so priprave na volitve ob vsem že zapisanem tudi preskus zrelosti in frontnosti vseh delov socialistične zveze.

Branko ŽUNEC

Med svojim obiskom v Libiji se je predsednik predsedstva SFRJ Sergej Kraigher pogovarjal tudi z našimi delavci, ki delajo v tej neuvrščeni arabski deželi. V Libiji se je Kraigher srečal z libijskim voditeljem Moamerjem el Gadafijem, nato pa se je ustavil še na Malti.

REAGAN PREDLAGA — MOSKVA ZAVRAČA

Med najpomembnejše zunanje politične dogodke prejšnjega tedna sodi vsekakor govor ameriškega predsednika po televiziji. To je pravzaprav prvi večji govor Ronalda Reagana o zunanji politiki, odkar je bil pred desetimi meseci izvoljen za predsednika ZDA. Govor so preko satelitske zveze prenašale tudi številne zahodnoevropske televizije. To predvsem iz razloga, ker je šlo v tem primeru za vprašanja, ki zadevajo Evropo.

Reagan je Sovjetski zvezi naprtil odgovornost za pospešitev oboroževalne tekme. Po njegovih besedah je Amerika v preteklem desetletju izdatke za vojaške namene realno zmanjševala, Sovjetska zveza pa povečala. Zato ima danes SZ pod orožjem dvakrat več vojakov kot ZDA. Združene države Amerike so kot »pomorska država« svojo floto zmanjšale za polovico, Sovjetska zveza pa je svojo iz obalne spremeniila v oceansko. Po Reaganovo niti ZDA, niti njeni zahodnoevropski zavezniki nimajo na evropskih tleh raket, ki bi dosegle Sovjetsko zvezo, dočim SZ podobne rakete ima, pospešeno pa izdeluje še nove.

Reagan je v svojem govoru SZ predlagal, naj demonтира svoje rakete, Amerika pa za povračilo ne bo postavila v

Evropi svojih 571 pershingov 2 in manevrskih raket, Leonida Brežnjeva pa je tudi pozval k pogovoru o zmanjšanju konvencionalnih oboroženih sil v Evropi.

V zahodnoevropskih prestolnicah, na Daljnem vzhodu in v Afriki je Reaganov govor naletel na ugoden odmev. Predvsem njegov predlog, da naj bi iz Evrope umaknili vse rakete srednjega dometa, so pozdravili v Bonnu. To tem bolj, ker smatrajo, da je ameriški predsednik s tem v bistvu podprl njihov, zahodnonemški predlog.

In kako so reagirali v Moskvi? Sovjetski komentatorji so Reaganove predloge ocenili kot propagandistične, z željo, da bi blokirali bližnja pogajanja v Ženevi, kot je zapisala Pravda. Prav tako smatrajo,

da je to ameriški poskus »likvidacije« sovjetskega obrambnega potenciala v Evropi, ob čemer Amerika želi v celoti ohraniti svoja, pa tudi francoska in angleška raketna sredstva prve udarne črte. »Zavračajo tudi Reaganovo trditev, da ima SZ v tem trenutku prednost v Evropi na področju raketne oborožitve srednjega dometa.

Reaganov govor ni bil nič slučajnega. Svoje celovite poglede na razorožitev je obrazil tik pred obiskom Leonida Brežnjeva v Bonnu. Obisk tega pa je prav tako tempiran na skorajšnji začetek pogajanj o razorožitvi v Ženevi. State Department je svojega predsednika menda prepričal, da »izgublja z Rusi bitko na področju miru«, tudi to naj bi bil eden od razlogov za Reaganov televizijski nastop.

Nihče doslej še ni mogel opredeliti razorožitvenih pogajanj, ki se bodo začela 30. novembra v Ženevi. Bo to nadaljevanje SALT, ali pa bo nekaj povsem novega?

Resolucija o Afganistanu

Generalna skupščina Združenih narodov je sprejela resolucijo o Afganistanu (116 glasov za, 23 proti in 12 vzdržanih). Dokument zahteva takojšen umik tujih čet, ohranitev neodvisnosti in neuvrčenosti te države, pa tudi uveljavitev pravice afganistanskega ljudstva do samoodločbe, brez tujega vmešavanja in intervencije. Od generalnega sekretarja OZN pa zahteva, da nadaljuje s prizadevanji za politični rešitev afganistanskega problema. Predstavnik kabulske vlade je sprejeto resolucijo označil kot nelegalno in neobvezno, ker pomeni vmešavanje v notranje zadeve Afganistana.

Tako je generalna skupščina letos že tretjič pozvala k takojšnjemu umiku tujih čet iz Afganistana, ohranitvi neodvisnosti in neuvrčenosti ter uresničitvi pravice Afganistancev, da sami odločajo o svoji usodi.

Zaradi dosedanjih slabih

izkušenj je svetovna skupščina, kot kaže, ugotovila, da so možnosti za hitro uresničitev njenega zadnjega poziva dokaj majhne. Zato je vprašanje položaja v Afganistanu in njegovih posledic za svetovni mir in varnost uvrstila na dnevni red svojega naslednjega rednega zasedanja, ki bo prihodnje jeseni.

Predstavnik kabulske vlade je resolucijo označil kot nelegalno in dodal, da v nobenem smislu ni obvezna. »Druge države nimajo pravice diktirati Afganistanu, kaj mora storiti,« je dejal predstavnik vlade v Kabulu, sprejeti sklep pa je označil kot »smešen«.

Poleg vzhodnoevropskih držav — razen Romunije, ki se glasovanja ni udeležila — so bile proti resoluciji še Afganistan, Angola, DLR Jemen, Etiopija, Grenada, Kuba, Laos, Libija, Madagaskar, Mozambik, Sao Tome, Sejšeli, Sirija in Vietnam. (Libija se lani glasovanja ni udeležila.)

Listina neuvrščenih o nevmešavanju

Neuvrščene države so generalni skupščini, oziroma političnemu komiteju OZN predložile posebno deklaracijo, ki izraža zaskrbljenost zaradi vse pogostejše uporabe sile, agresije, groženj, vojaških intervencij in okupacij v zvezi z razreševanjem spornih meddržavnih odnosov.

Predloženi dokument opozarja na neizogibno potrebo po popolnem umiku vseh tujih vojaških sil z ozemelj drugih držav. Popolno upoštevanje načela nevmešavanja je za izpolnitev načel in ciljev listine OZN bistveno. Zahteva po takšni resoluciji je bila na predlog Jugoslavije in Gvajane sprejeta na zadnjem vrhu neuvrščenih v Havani.

Osnutek deklaracije neuvrščenih razglasa, da nobena država ali skupina držav nima pravice intervenirati ali se vmešavati v katerikoli obliki in s kakršnimkoli izgovori, v notranje zadeve drugih držav. Rečeno je tudi, da naj se države izogibajo vsemu, kar lahko okrepi sedanja žarišča vojne.

Po daljšem delu je redakcijska skupina izvenblokovskih držav proučila približno 160 dopolnil, nazadnje pa izoblikovala predlog, ki je bil sprejet na plenarnem sestanku vseh neuvrščenih držav v OZN.

globus

BONN — Tukaj so se predstavniki ZR Nemčije in Sovjetske zveze sporazumeli o »pogodbi stoletja« t.j. o dobavi 40 milijard kubičnih metrov zemeljskega plina iz Sibirije v Zahodno Evropo.

MEXICO — Pet srednjeameriških in karibskih šefov držav se bo danes na Floridi sestalo z ameriškim predsednikom Reaganom. Pogovarjajo se o strategiji nadaljnjega gospodarskega razvoja tega območja.

AMSTERDAM — Prejšnjo soboto je po amsterdamskih ulicah demonstriralo med 300 in 400 tisoč ljudi pod geslom: »Nočemo novih jedrskih orožij!« V demonstracijah je sodelovalo tudi 3500 nizozemskih vojakov.

DUNAJ — Avstrijski kancler Kreisky je bil na tridnevnem uradnem obisku na Madžarskem.

VARŠAVA — Vodja sindikata Solidarnost se je v nekem intervjuju obrnil na javnost zahodnoevropskih držav s prošnjo o pomoči poljskemu ljudstvu v hrani.

DUNAJ — Avstrijska vlada se je zaradi pomanjkanja denarja dokončno odpovedala 25 lovem tipa mirage.

BONN — kancler Schmidt se bo 5. januarja prihodnje leto v Washingtonu z ameriškim predsednikom Reaganom.

ISLAMABAD — V Pakistanu so med neko čistko proti »protidružbenim elementom« aretirali preko 2 tisoč ljudi.

BUDIMPEŠTA — Predstavniki kopske luke in piranske Splošne plovbe so se tukaj pogovarjali o možnostih za večje izkoriščanje te sevalnojadrske luke za potrebe madžarskega gospodarstva.

V žarišču dogodkov

„Hvala bougi, niedna fabrika nam ne kvvari zraka“

Ker leži elektrarna ob Savi, je dno gradbene jame segalo precej pod gladino Save in njene talnice. Zato je bilo treba okoli gradbišča pripraviti neprepustno betonsko zaveso, globoko 20 metrov in dolgo več kot kilometer. O kakovosti tega dela priča podatek, da zaradi vdora podzemeljske vode ali česa podobnega, ni bil zgubljen niti en delovni dan.

Pri graditvi temeljev so uporabljali tako močno mešanico betona, da bi sicer zadostovala za kateri koli objekt, recimo, na trasi avtomobilske ceste ali kaj podobnega. Temu se ni čuditi, saj varnostni predpisi o zaščiti pred potresom predvidevajo obratovanje elektrarne tudi pri potresu osme stopnje po Merkaliyu, šele pri višji stopnji pride do ustavitve pridobivanja elektrike. Ob tem naj kot zanimivost povemo, da je med poskusnim delovanjem v letošnjem oktobru prišlo v Krškem do potresa četrte stopnje po Merkaliyu. Elektrarna se je sicer stresla, vendar niso ustavili niti ene

same delovne operacije v poskusni fazi!

Dolgo časa je bila najvišja točka na gradbišču vrh meteorološkega jambora, ki so ga postavili že leto pred začetkom del, da je zbiral in obdeloval vremenske podatke. S svojimi sedemdesetimi metri je prevladoval nad gradbiščem, dokler niso postavili glavnega žerjava za montažo jeklenega zadrževalnega hrama. Ta je preselel meteorološki stolp za dobrih deset metrov in je ostal kot simbol gradbišča ob Savi celi dve leti. Okoli njega so delavci Djura Djakovića začeli variti 38 milimetrov debele jeklene plošče zadrževalnega hrama — 36 metrov širokega in dobrih 60 metrov visokega, nepredušno zaprtega valja, v katerem je nameščen celoten primarni, torej jedrski krog (reaktor, dva parna generatorja in glavni črpalki). Zadrževalni hram je najpomembnejši varnostni ukrep, saj preprečuje okuženje neposredne okolice elektrarne z radioaktivnimi plini ali tekočinami, če bi seveda prišlo do nesreče v primarnem krogu.

Zato je izredno pomembno, kako so varjene debele jeklene plošče. Vsak var sproti preizkusijo s posebno radioizotopsko metodo, na koncu pa pride na vrsto še preizkus vseh vratnih odprt in celotnega hrama. Djuro Djaković se je s takšnimi vrhunskimi zahtevami srečal prvič, vendar je delo opravil po izjavi Westinghousa, ki sicer ni razmetaval priznanj, veliko bolje, kot so pričakovali Američani.

Poleg drugih pomembnih del na samem gradbišču, mednje sodijo hladilni bazeni za menjavo reaktorskih elementov in druge podobne zahtevne naloge. Je mari-borska Hidromontaža prevzela tudi celoten splet dejavnosti pri pretovarjanju, prevozu in montaži težkih delov primarnega kroga. Reaktor, parna generatorja in druga težka dela, od katerih je bil parni generator s posebnim vozilom sploh najtežji tovor, ki se je kdaj gibal po jugoslovanskih cestah, so morali prepeljati iz reškega pristanišča po cesti prek Gorskega

Kotarja. Karlovca. Brežič do Krškega. Na poti je bilo potrebno okrepiti podpornike mostov, ponekod razširiti cestišče, vmes pa celo ustavljati prevoz zaradi težav na ostrih zavojih med Bakrom in Mejo v Gorskem Kotarju. Most pri Brežicah, ki ga je zgradil Gradis komaj nekaj let prej, se je pod 600-tonskim bremenom upogibal po nekaj centimetrom med vsakim parom opornikov, kar je bila odlična priložnost za potrditev računov elastičnosti prednapetih betonskih nosilcev, hkrati pa tudi izredno huda naloga za voznike posebnega vozila. Zaradi nevarnosti torzij-skih poškodb mostu so se morali namreč natančno držati stroge osne črte, odstopanje je bilo dovoljeno le do dveh centimetrov in to pri skoraj petih metrih širine vozila!

Podobnih zahtev, ki jih naša gradbeniška, pa tudi strojniška praksa pri vseh dosedanjih energetskih objektih ni poznala, je bilo na gradbišču jedrske elektrarne še zelo veliko. Postavitev

težkih delov na stalno mesto v zadrževalnem hramu, montaže parne turbine, ki je sestavljena iz treh glavnih delov, enega visokotlačnega in dveh nizkotlačnih, v skupni dolžini prek 40 metrov, montaža generatorja, dveh ogromnih transformatorjev, montaža in povezava kondenzatorja, kilometri ali bolje rečeno desetine kilometrov cevovoda in tisoči zasunov, ventilov s prememor do poldruga metra do pol cole, posebni jez na Savi, ki bi sam po sebi zadostoval za srednje veliko hidrocentralo, rezervne baterije hladilnih celic za morebiten premajhen dotok hladilne savske vode... še in še bi lahko naštevati, vendar bi bil spisek predolg in zato tudi brez prave koristi.

Končajmo ta opis z nekaj ugotovitvami, ki jim lahko rečemo, da so poglobitve oziroma da pomenijo veliko predvsem glede na drugi del dogovora Slovenije in Hrvaške — na drugo jedrsko elektrarno, za katero so pripravljala dela že stekla

in ki naj bi jo do konca tega desetletja zgradili v Prevaliki, 40 kilometrov od Zagreba proti Sisku.

Najprej — če še vedno velja ljudski rek, da vsaka šola nekaj stane, potem nas je izkušnja z jedrsko elektrarno Krško sicer precej stala, vendar smo za to plačilo tudi precej dobili. Poskusna doba pridobivanja električne energije še traja, dosednji dosežki nam dovoljujejo optimizem, saj se potrjuje vsaka teoretična postavka. Do srede oktobra je elektrarna dosegla brez težav okoli 200 megavatov, torej slabo tretjino moči, točno po načrtih. Tuji dobavitelj in investitor s pomočjo domačih strokovnjakov — vsa ta jedrska in energetska pamet je doslej izpolnila vse obljube. Zakasnitve, če jim lahko tako rečemo, saj 80 mesecev od začetka do konca gradnje ni nobeno preseganje podobnih rokov v razvitih zahodnih državah, so nas naučile, da bomo pri opredeljevanju pogodbenih rokov stvarnejši ali vsaj bolj previdni.

ogledalo tedna

Najhuje tepejo — lastne napake

Gledano v celoti bi lahko rekli, da sovražnik, kljub pozitivnim gibanjem, na Kosovu ne miruje. Organizirano deluje, vendar zdaj bolj perfidno in predvsem na psihološko-propagandnem področju, je na nedavni seji CK ZKJ v svojem uvodnem referatu dejal Dobroslav Čulafić, ki je med drugim podal tudi analizo dosedanje aktivnosti v zvezi z znanimi kosovskimi dogodki.

Nekaj nespornih naukov iz dogajanj na Kosovu smo že lahko »shranili v računalniški spomin« naše samoupravne in politične modrosti. Prvič: ne gre že pri prvih ocenah brez globlje analize vzrokov in posledic pretiravati z obsodbami. Ustvarjanje protialbanskega razpoloženja in poskusi, da bi vso albansko narodnost obtožili protirevolucionarne dejavnosti na Kosovu se je oprijemalo tudi tistih naših ljudi, ki resnično nikakor in nikoli niso nacionalistično razpoloženi. Drugič: razvoj dogodkov je pokazal, da gre pri takšnih in podobnih zadevah za stvar vseh Jugoslovancev, ki lahko le skupno ustvarijo razpoloženje in akcijo, upoštevaje pri tem načela bratstva, enotnosti, solidarnosti. Tretjoč: analiza gospodarskega razvoja Kosova kaže, da so se sredstva iz sklada za financiranje razvoja manj razvitih republik in pokrajine Kosovo pogosto usmerjala v gradnje veličastnih kapitalnih gospodarskih in negospodarskih objektov, namesto da bi večji del vlagali v tiste objekte, ki prinašajo neposredne materialne dobrine in hitreje zaposlujejo delavce in povečujejo dohodek. Četrtoč: Težko odpustljiva je ob vsem tem prevelika nesamokritičnost, nepripravljenost ustvarjati v novih družbenopolitičnih in samoupravnih pogojih nova načela solidarnosti, kar je vodilo na Kosovu v prakso in metode dela, ki so omogočale odločanje v ozkih skupinah in vrhovih tudi o pomembnih gospodarskih in drugih vprašanjih. Nauk iz Kosova velja za podobno prakso tudi drugod. Petič: celotna organizirana jugoslovanska skupnost v času po izbruhu dogodkov na Kosovu dokazuje sposobnost premagovanja še tako zapletenih vprašanj sožitja in skupnega razvoja. Šestič: kosovski primer kaže, kako veliko bolj moramo biti medsebojno odprti in kako drugače moramo dojemati pojem republike ali pokrajine v federaciji, ki je vsaj v pogledu ekonomije že pričela postajati anahronizem. Mar niso tudi iz teh in podobnih razmerij izhajale pobude o »kosovski republiki«?

Kdor verjame v vedeževalsko moč staroslovanskih sojenic in rojenic, bi dejal, da so bili tudi letošnji dogodki na Kosovu Jugoslavi položeni v zibelko njene ustanovitve, ki ji bomo čez nekaj dni slavili 38. obletnico. Pa ni tako, in preveč bi bilo razočaranj, če bi bilo tako. Sami krojimo svojo sedanost, zato je tudi prav, da včasih na hrbtih čutimo, kako lastne napake najhuje tepejo.

Juš Makovec

Ponovno — konvertibilnost dinarja

Po 15 ali 16 letih se je ponovno pojavila ideja o konvertibilnosti dinarja, in to po eni od nedavnih sej komisije zveznih družbenih svetov za stabilizacijo.

Ideja o konvertibilnosti valute že desetletja zaposluje ekonomiste v nekaterih srednjearzvitih državah, uspeva pa to le manjšemu številu najbolj razvitih zahodnih držav, katerih gospodarstvo — mimogrede povedano — je dva do trikrat bolj produktivno od našega.

S konvertibilnostjo se ukvarjajo tudi naši ekonomisti, povezano s stabilizacijskimi prizadevanji. Dinarju v zadnjih letih niso cvetele rože: v dobrem letu se mu je v primerjavi z dolarjem zmanjšala kupna moč za okoli 36 odstotkov, v primerjavi s švicarskim frankom za 34 in v primerjavi z zahodnonemško marko za 14 odstotkov.

Ekonomisti trdijo, da moramo najprej doseči enoten tečaj dinarja za konvertibilno in za klirinško področje, slednji je nekoliko nižji (klirin je dogovor, da se uvozni potencial neke države izkoristi za plačilo njenega izvoza v drugo državo). Druga zadeva naj bi bila po mnenju ekonomistov realni tečaj dinarja, ki bi se moral prilagajati spremembam na svetovnih borzah, kakor tudi stanju v plačilni bilanci in odnosom med domačimi cenami in cenami na svetovnem tržišču.

Materialna predpostavka takšne politike tečaja je v večji proizvodnji za izvoz in v zmanjšanju inflacije, ki je letos že dosegla 45 odstotkov.

Doseči, da bi bila prihodnje leto vsaj za polovico manjša kot letos, naslednja leta pa

naj bi se gibala na nivoju porasta cen v deželah s konvertibilno valuto, to naj bi bila pot.

Ob vsem tem pa se postavlja vprašanje, v kolikšni meri je naše gospodarstvo, vajeno na inflacijo in na uvoz, sposobno sprejeti ceno politike realnega tečaja. To vprašanje se je postavljalo tudi v preteklih letih, toda jugoslovanska ekonomija in ekonomska politika sta dajali na to negativen odgovor.

Politiko realnega tečaja dinarja je podpiral tisti del gospodarstva, ki v glavnem prodaja na svetovnem tržišču in ki je že doslej moral živeti od uvoza. Toda to je manjši del jugoslovanskega gospodarstva.

Ko so na nedavni seji komisij zveznih družbenih svetov za stabilizacijo razpravljali o teh in mnogih drugih vprašanjih v zvezi z našo valuto, so vključ spoznanju, da bo ob tem prišlo za vrsto težav, podprli koncept enotnega realnega in aktivnega tečaja dinarja. O teh vprašanjih bo kmalu govorili tudi v Skupščini SFRJ, ko bodo obravnavali Resolucijo o ekonomski politiki za leto 1982.

Pogoj za konvertibilnost dinarja je tudi drugačen dogovor o plačilno-bilancnih pozicijah republik in pokrajin v enotni državni plačilni bilanci, nič manj pomembno vprašanje pa ni tudi večja enotnost in celovitost jugoslovanskih republiških in pokrajinskih ekonomij.

Rečeno je tudi bilo, da ne pride v poštev nobena devalvacija, saj so se takšne poteze doslej izkazale za naše gospodarstvo kot dvorezni meč.

Porodniški dopust za kmetice

Za porodniško varstvo kmetic, ki so ga v zadnjih letih velikokrat tako ali drugače načenjali v javnosti in na sejah skupnosti otroškega varstva Slovenije, se, kot je videti, vendarle obeta sprejemljiva rešitev. V skupnosti otroškega varstva Slovenije in Zdržni zvezi so pripravili ustrezen samoupravni sporazum in če ga bodo januarja podpisali, bodo lahko že v začetku prihodnjega leta tudi kmetice kooperantke ostale ob otroku 246 dni, tako kot druge delavke.

Posebej velja poudariti, da bodo v okviru omenjenega sporazuma uživale tovrstno porodno varstvo le združene kmetice oziroma kooperantke. Namesto osebnega dohodka bodo v tistem času prejemale nadomestilo, ki bo temeljilo na najmanjšem osebnem dohodku. Ta je, kot je znano, zdaj določen v višini 5.100 dinarjev.

Seveda bodo združeni kmetje oziroma njihove organizacije tudi plačevale ustrezne prispevke, in sicer od zneska, kakor bo vsako leto določen najmanjši osebni dohodek.

Pravice do porodniškega dopusta so grajene na statusu kmetice kooperantke. To v praksi pomeni, da bo porodniški dopust namesto matere kooperantke lahko izbral tudi oče otroka. Ne bo pa moglo biti obrnjeno, da bi lahko porodniški dopust koristila kmetica, če je kooperant njen mož oziroma otrokov oče. Tako je sicer urejen tudi porodniški dopust delavk v združenem delu.

Gospodarjenje

Administratorji si gospodarjenje zamišljajo takole: napiše resolucijo z nalogami za prihodnje leto, se sklicuje pri tem na resolucijo o srednjeročnih nalogah in imaš politiko gospodarjenja, ki jo morajo uresničevati tisti, ki gospodarijo, ne pa tisti, ki so naloge za gospodarjenje dali.

Politiki že precej let govorijo, kako takšne resolucije niso več primerne, ker imamo že preveč neuresničenih nalog in preveč prepisanih resolucij in zahtevajo, naj združeno delo samo napiše naloge za svoje gospodarjenje in jih na ravni pokrajin in republik samo preseje, da bi dobili na ravni federacije zlato, ki se sveti kot realnost v gospodarjenju.

Toda za tako zbiranje nalog za gospodarjenje v prihodnje nimamo sit, menijo planerji, kajti planiranje v organizacijah združenega dela je še vedno od rok, saj so navajeni čakati naloge od zgoraj. Ti pa kadar že hočejo kaj doseči, naredijo dvakrat večje zahteve kot bi jih lahko uresničili, ker vedo, če zahteva dvojno, dobi enojno, in to enojno je navadno dovolj. To pa seveda ni planiranje, temveč izsiljevanje.

Tako nekako se dogaja z resolucijo o uresničevanju srednjeročnega družbenega plana za prihodnje leto. Tudi letos pokrajini in republike namreč pričakujejo dvakrat večji plačilni deficit kot pa ga je federacija zmožna predvideti po dosedanjih računih, da o združenem delu ne govorimo, ker bi bil tak zbirni plan najbrž še večji.

Smo pač končno pred dejstvom, da je pogača majhna in da je ne moremo rezati s prevelikim nožem, zato so okvir družbenega proizvoda zožili na rast do 2,5 odstotka (za

PISMO IZ BEOGRADA

industrijo in kmetijstvo) ker ni verjetno, da bi proizvodnjo lahko bolj povečevali če hočemo uvoz zmanjšati za polovico, cene pa stisniti na 15-odstotno povečanje, saj smo preveč odvisni od tuje tehnologije, da bi lahko snovali proizvodnjo na lastnih reprodukcijskih materialih.

To je kajpak knjigovodski račun, ki ga družbenoekonomsko ni lahko utemeljiti, kajti nek drug račun kaže, da bi s povečanjem izkoristka delovnega časa, produktivnega seveda, za 5 odstotkov nemudoma povečali družbeni proizvod za 8 odstotkov. Toda v tem primeru bi se morali povsod usposobiti za takšno gospodarjenje, kar pa zahteva mnogo večjo mobilnost pa tudi motiviranost, kot pa ju ta čas zmremo.

Setev neprečiščenih načrtov se je torej že začela in bo najbrž pravočasno končana, saj nam konec letošnjega leta obljublajo vse ukrepe, ki naj spremljajo prečiščeno vsebino razvoja v prihodnjem letu. Gospodarstveniki sicer tarnajo, da doslej še niso dobili marsikategora obljubljenega ukrepa za letošnje poletje in da ne morejo s sklepami pogodb za prihodnje leto (kar je bolj pomembno kot pa planiranje) in da zato najbrž ne bodo mogli uresničiti marsikaj sicer uresničljivega.

12-odstotno povečanje izvoza na konvertibilno območje nam torej obeta pomanjkanje marsikategora proizvoda široke porabe v prihodnjem letu, če ne bomo izdatneje povečali proizvodnje, toda tekstilci, gozdarji in lesarji ter metalurgi nam napovedujejo lepo letino deviz. Videli bomo, ali bo tudi turistična bera ugodna pa zdomska in prodaja deviz občanov, kajti vse to spada k izvozu.

O zategovanu pasu torej ne bomo govorili. To bomo delali tako kot pač moremo. Nad tem ni treba jokavo tarnati; kajti doslej smo se že preveč objedli in je zdajšnji črni kruh iz naših pekarn prava slaščica, saj smo belega na debelo metali v smeti, tako da so se ga tudi svinje že preobjedle.

Temu bi menda lahko rekli, da prehajamo iz kvantitete v kakovost gospodarjenja. In če tako govorimo, naj ponovim, kar sem zapisal v Delu: Delavce moramo razbremeniti vsega bremena stabilizacije! pa so me grajali, ker niso razumeli, da sem mislil na sindikalno frazo, da le delavci nosijo vse breme gospodarjenja, pa jih je treba razbremeniti, da bi nosili le svoj del.

VIKTOR ŠIREC

Delež domače industrije bo gotovo precej večji, kot smo lahko zahtevali pri prvem objektu, ne nazadnje tudi zato, ker sta na primer Litostroj in Đuro Đaković na podlagi uspehov v Krškem že postala znana serijska proizvajalca opreme za jedrske elektrarne in na veliko izvažata. O tem, da je bilo sedem dolgih let na gradbišču v Krškem hkrati več kot dodatna univerza za številne domače strokovnjake, niti ne govorimo. To velja za vsa področja, od financ in ekonomike, do strojništva, gradbeništva, zlasti jedrske tehnike in tehnologije, še prav posebej pa za vseskozi močno navzočo filozofijo varnosti in z njo povezane praktične varnostne ukrepe!

Za nami ostaja elegantna silhueta kockaste oblike z velikim betonskim valjem, v katerem je shranjeno srce elektrarne. Čez vrste poravnanih hrustkovih in breskovih dreves so napeti dvojni vodniki 380-kilovoltnih daljnovodov, ki se z glavnega vozlišča pred elektrarno razcepljajo proti Ljubljani, Mariboru in Zagrebu. Tiho brnenje transformatorja pričča, da se v te žile jugoslovanskega gospodarstva že nateka nova, sveža kri in ko

bo pred dnevom republike stroj stekel s polno paro, bo delo sedmih let v Stari vasi pri Krškem končano. Pogledi vseh se bodo vrnili v Prevlako.

Evforija in streznitev

ALI JE JEDRSKA ENERGIJA RES POGOJ NAPREDKA!

Zadnjih 150 let živijo industrijske družbe zgolj od vedno intenzivnejšega ropanja planeta. Posledice so različne. Dve med njimi sta čedalje hujši: pomanjkanje naravnih surovin in energije, brez tega dvojega pa ni gospodarske rasti.

V takem ozračju vidijo nekateri znanstveniki rešitev v industrijski izrabi jedrske energije. Po mnenju A. Weinberga, direktorja nacionalnega laboratorija Oak Ridge, je to sicer faustovska pogodba s hudičem, vendar se mu zdi rizik vreden.

Ne manjka pa tudi takih, ki vidijo v jedrskih elektrarnah in v vsem, kar sodi k njim, najbolj usodno in zgrešeno tehnično novotarijo našega časa.

Iz strahu pred pomanjkanjem energije se mnoge države odločajo za gradnjo jedrskih elektrarn. Pri tem se zanašajo na izračune, po katerih je verjetnost okvare, ki bi imela katastrofalne posledice, skoraj zanemarljivo majhna; v njihov prid gre, vsaj po mne-

nju zagovornikov projektov, dejstvo, da sedaj še ni prišlo do nesreče, ki bi zahtevala človeške žrtve. Priljubljena prispodoba se glasi, da je verjetnost škode, ki bi jo utrpel človek, živeč med tridesetimi jedrskimi elektrarnami, tolikšna, kot verjetnost, da ga zadene meteor.

Samo kapitalistične dežele so do leta 1979 izdale za razvoj jedrskih elektrarn več kot 100 milijard dolarjev. Po tem letu pa se je nekako zataknilo. Vzroki so zlasti trije: gradnja reaktorjev se je zaradi tehničnih problemov v kratkem času nekajkrat podražila, odpor širših slojev prebivalstva do te vrste energije je vedno večji in naposled tudi potrebe po električni energiji ne rastejo tako skokovito, kot so kazala predvidevanja.

Kaže, da jedrske elektrarne le niso tako varne in neproblematične. E. Schulz je že leta 1966 opisal 293 resnih okvar v reaktorjih, do danes pa se je njihovo število povzpelo na več kot tisoč. Med njimi so bile tudi take okvare, pri katerih le za las ni prišlo do katastrofe.

Poleg tega jedrske elektrarne že same po sebi močno obremenjujejo okolje. Po podatkih ameriške zdravstvene statistike je v širši okolici jedrskih elektrarn in v rudnikih urana obolenost za levkemijo 300 odstotkov, za drugimi oblikami raka in genetskimi okvarami novorojenčkov pa 200 odstotkov večja, kot povprečno v ZDA. Tudi o drugih negativnih ekoloških učinkih teh elektrarn in rudnikov je danes na voljo dovolj podatkov.

Do podcenjevanja nevarnosti je prišlo predvsem zato, ker so študije, na katere so se opirali protagonisti jedrske energije, izhajale iz povsem napačnih modelov izračunavanja in niso upoštevale mnogih važnih dejavnikov. Toda celo te študije računajo ob resnejši nesreči z desetisočimi mrtvih od raka, s hudimi posledicami pri novorojenčkih in z več kot 10 milijardami dolarjev materialne škode. Tisti, ki ocenjujejo posledice bolj objektivno, navajajo nekajkrat večje številke. Pri tem dodajajo, da smemo po desedanjih izkušnjah iz ZDA in Evrope pričakovati okvaro reaktorja v poprečju vsakega 0,8 leta, pri obratovanju 25 jedrskih elektrarn pa vsake 40 let eno veliko nesrečo.

Dejstvo, da se dosedaj „še ni nič zgodilo“, ne pomeni veliko. Ker še ni veliko izkušenj z obratovanjem jedrskih elektrarn, je mogoče, da o vseh nevarnostih niti ne vemo; poleg tega se iz dosedanjih reaktorskih let komercialnih elektrarn ne da kar tako sklepati na rizčnost nekaj desetisoč reaktorskih let ob koncu našega stoletja.

Kljub temu je večina današnjih reaktorjev še prav nedolžnih v primerjavi z načrtovanimi reaktorji „druge generacije“, v katerih bo glavno hranivo plutonij. Veliko stvari govori za to, da ti reaktorji ne bodo energetski perpetuum mobile, kot bi jih radi prikazali njihovi zagovorniki, marveč najresnejša nevarnost, s katero se sooča naša civilizacija.

(nadaljevanje prihodnjič)

ZA ALI PROTI ZDRUŽITVI?

O združitvi lesarjev v Ljutomeru se pravzaprav govori že več let in znašla se je tudi v tem srednjeročnem planu občine. Kdaj in predvsem kako jo izpeljati je vprašanje, ki je ta čas v središču pozornosti ne le zaposlenih v Marlesovem tozdu Tovarna pohištva, Lesninem tozdu Mizarstvo in Ljutomerčanovem tozdu Les, marveč tudi občinskih družbenopolitičnih organizacij, posebej ZK in sindikata, in tukajšnjega izvršnega sveta.

Izdelan je predlog programa za integracijo prvih dveh, medtem ko bo na vključitev tretjega delovnega kolektiva treba še nekoliko počakati. Sicer pa naj bi se vse tri tozde lesarstva združile v nove tozde: Marles tozde Lesna industrija Ljutomer, ki bi imela zbrane vse predmete poslovanja. V pravnem prometu naj bi nastopala skladno z obstoječim ali dopolnjenim samoupravnim sporazumom o združitvi v delovno organizacijo Marles Maribor.

Naj vnovič spomnimo na prednosti združitve. V prvi vrsti računajo na bistveno znižanje stroškov pri proizvodnji masivnega pohištva z boljšo organizacijo, kar je še zlasti pomembno pri proizvodnji pohištva za izvoz. Z enotno pripravo organizacije dela bo možno proizvodnjo bolje organizirati in izkoristiti prednosti posameznih kapacitet. Obenem bo moč organizirati službo za oblikovanje izdelkov pri sami tovarni v Ljutomeru. Učinkovitejša bo vzdrževanje osnovnih sredstev in izboljšano gospodarjenje na področju energetike. Znatno korist si obetajo z boljšo organizacijo skladišč in ugodnejšim vezanjem obratnih sredstev, največ pa bo vredno dejstvo, da bo nabavna služba približana neposrednim koristnikom. Ob vsem tem kanijo v načrtovanem tozdu organizirati skupne službe z nekaterimi vzporednimi, kot so: vzdrževalna, transportna, projektiranje izdelkov in druge. Prodajna služba se bo vključila v Marlesove tozde Prodaja pohištva.

Tako pravi — s še nekaterimi drugimi dopolnitvami — elaborat o združitvi ljutomerskih lesarjev, ki je nastal v okviru delovnih organizacij Lesnina Ljubljana in Marles Maribor. Kaj pa menijo zaposleni v omenjenih kolektivih?

Največ očitkov leti na slabo in pomanjkljivo obveščenost. Dobesedno: delavci bi radi določnejše podatke in ne zgolj globalne o prednostih in slabih straneh predvidene združitve. Skratka, kaj bodo z njo pridobili in kaj ne. Vprašanje je bilo med drugim tudi postavljeno na ponedeljkovi skupni seji članov komiteja občinske konference ZK in občinskega sindikalnega sveta z osnovnima organizacijama ZK in sindikata in predstavniki delovnega kolektiva v Lesninem tozdu Mizarstvo v Ljutomeru.

Ob upoštevanju težav, kakršne vztrajno in že dalj časa spremljajo tako Marlesov tozde Tovarna pohištva kot Lesninin tozde Mizarstvo — izgube, neredna preskrba z reproviziranimi, takorekoč ničeln izvoz in cenovna nesorazmerja — se v ospredje približa tudi pomislek ali je predvidena združitev uglasena s sedanjim gospodarskim časom in razmerami, ki vemo, da so vse prej kot rožnate. Čeprav pa se v isti sapi poraja vprašanje, mar prav združitev ne bi okrepila poslovanja in predvsem materialnega položaja omenjenih kolektivov. Brez da bi se podrobneje spuščali v devetmesečno in siceršnje gospodarjenje Lesnine in njenega ljutomerskega tozda, naj opozorimo na še eno važno dejstvo. Namreč, da na solidarnost, ki je v okviru tozdov Lesnine uveljavljena že šest ali sedem let in so jo izvečine namenjali za pokrivanje nastalih izgub, v prihodnjem letu ni več računati. Zlasti pa ne, če bodo za izgubo — ta znaša v letošnjih devetih mesecih v ljutomerskem tozdu Lesnine 461 tisoč dinarjev — krive zgrešene poslovne odločitve, nasploh slabo gospodarjenje in podobno.

Vsekakor morajo imeti zadnjo besedo o združitvi delavci vseh treh lesarskih tozdov v Ljutomeru, saj gre vendar zanje, za njihov trdnější družbenoekonomski in materialni položaj. Na to se nikakor ne sme pozabiti, kajti v nasprotnem utegne biti integracija oziroma nova tozde zgolj umetna tvorba, ki bo že vnaprej obsojena na zatiranje.

Branko ŽUNEC

Čimprej k ukrepom

Čeprav je bila predlagana vsebina skupnega sestanka občinskih vrhov sindikata in SZDL izredno aktualna in tudi zanimiva, pa je že na začetku potrebno poudariti, da kaj presenetljivo novega na razgovoru ni bilo slišati. Med ugotovitvami in sklepi sicer bogate razprave je pravzaprav vredno omeniti samo en stavek: »Naloge poznamo, lotimo se jih torej čimprej!« Tudi tokrat so namreč znova in znova zgolj ugotavljali, še vedno pa je bilo resnične zavesti in pripravljenosti za konkretno razreševanje nekaterih perečih težav, za uresničevanje že zdavnaj sprejetih smernic in ciljev veliko veliko premalo. Tudi pri načrtovanju prihodnjih nalog, ki so zbrane v osnutku resolucije za prihodnje leto 1982, je premalo resnosti in odgovornosti. Čeprav namreč letošnji

rezultati devetmesečnega poslovanja kažejo, da najbrž v tem letu planiranih proizvodnih ciljev ne bodo uresničili, je mnogim za to kaj malo mar in zidajo gradove v oblakih. Le redki pa so primeri, da so se v nekem delovnem okolju nad težavami zamislili in o njih tudi razmislili. Vprašanje je namreč, kako bodo na primer v prihodnjem letu lahko dosegli 5 ali 10-odstotno rast proizvodnje, če niti letošnjih načrtov niso mogli uresničiti. In kaj bo potem s srednjeročnimi načrti? Ali torej že sedaj kaže, da teh ne bo mogoče izpolniti? Nelogično namreč je, da bi lahko letos zamujeno nadoknadili v prihodnjih letih.

Ta in podobna vprašanja so se rojevala na omenjenem sestanku. Čimprej bo potrebno spoznati, da zgolj smernice in sklepi niso dovolj ob kar

naprej enakih ugotovitvah. Že sedaj je treba ukrepati, kjer ne gre najbolje, in šele nato realno zastaviti prihodnjo pot.

Tudi sicer pa se bodo nekateri programi, ki bi jih ponekod še radi »vsilili« v resolucijo za naslednje leto, morali spremeniti. Kajti prav smešno si je delati utvare o tem, kako bo prihodnje leto mogoče zgraditi tiste objekte, za katere letos ni bilo denarja, ko vendar vsakdo ve — ali bo čimprej moral vedeti — da v prihodnosti ne bomo mogli živeti zgolj od kreditov. Predvsem delo in lastna ustvarjena sredstva, so poudarili v Gornji Radgoni, bodo lahko edina osnova za investicije, širjenje nekaterih programov in tudi boljše življenje!

Janez Kurbus

GORNJA RADGONA

Zaustaviti neugodne tokove!

Neugodni gospodarski tokovi se iz lanskega leta prenajajo tudi v leto 1981 — so enoglasno ugotovili na zadnji seji (skupni in ločeni) vseh treh zborov skupščine občine Gornja Radgona. Do konca leta zato ne bo uresničena triodstotna realna rast družbenega proizvoda, saj v prvih devetih mesecih letos zaostaja za skoraj 40-odstotkov. Prav takšna neugodna slika je tudi v ekonomskih odnosih s tujino in je izvoz dosežen le 63-odstotno, čeprav ne moremo mimo dejstva, da gre več kot polovica tega na konvertibilna plačilna območja.

Na območju občine so tudi delovni kolektivi, ki poslujejo z izgubo ali so na meji rentabilnosti. Največji primanjkljaj beležijo v TOZD Mesoizdelki KK. Naravno zdravilišče Radenci bo — tako vsaj kažejo dosedanja gibanja v zdravilišču — sanirano do konca leta, med izgubami, pa se pojavlja tudi komunala. Na področju negospodarstva pa so tričetrtletje sklenili z negativnim poslovnim uspehom v občinski zdravstveni skupnosti.

Zategadelj bo potrebno čimprej pričeti izvajati pobudo gornjeradgonskih komunistov o rednem mesečnem spremljanju poslovnih rezultatov v posameznih delovnih okoljih, če ne finančnih pa vsaj fizičnih. Za neuspehe v bodoče pa bo treba klicati na

odgovornost tudi posamezne poslovodne strukture.

Na seji vseh treh zborov so delegati SO Gornja Radgona sprejeli še predlog statuta občine s predlogom odloka o razglasitvi in predlog poslovnika občinske skupnosti ter opravili vrsto tekočih zadev. Na ločenih pa so se dotaknili

še vrste aktualnih vprašanj, od že omenjene analize poslovanja gospodarstva in negospodarstva, osnutka resolucije za 1982 do sprejetja predloga sklepa o prenehanju ukrepa družbenega varstva v OZD Opekarniško podjetje Gornja Radgona.

vp

Seja izvršnega sveta SO Lendava

Preložena razprava o narodnostnem šolstvu

Ko je izvršni svet lendavske občinske skupščine na zadnji seji začel razpravo o osnutku zakona o uresničevanju posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti na področju vzgoje in izobraževanja, je ugotovil, da osnutek prinaša veliko nejasnosti, ki zahtevajo širšo obravnavo. Tako bodo v Lendavi sklicali posvet s predlagateljem zakona ter predstavniki narodnostne skupnosti in družbenopolitičnih organizacij. Izvršni svet je razpravljati tudi o stanju vzgoje in izobraževanja v šolskem letu 1980/81 v občini Lendava ter o izvedbi programa dela vzgojno-izobraževalnega zavoda. Posebno živahna je bila razprava o predlogu bodoče organiziranosti skupne strokovne službe delovne skupnosti SIS družbenih dejavnosti. Gre za to, so poudarili, da bi strokovne službe postale bolj učinkovite, njihovo delo pa racionalizirano. Posebej pa je izvršni svet razpravljati o analizi izvajanja plana zaposlovanja in ocenili, da z resolucijo odločena stopnja rasti zaposlenosti v letošnjem letu ne bo dosežena. Nova resolucija o družbenoekonomskem razvoju občine za prihodnje leto predvideva umirjenost rasti gospodarstva, s tem pa tudi zaposlenosti, vendar pa bo potrebno poiskati nove možnosti za zaposlovanje v razvoju drobnega gospodarstva in kmetijstva. Izvršni svet je imenoval tudi iniciativni odbor za ustanovitev nove delovne organizacije za raziskovanje in pridobivanje nafte, plina in premoga.

Jani D.

Napori za boljše gospodarjenje

Kljub nekaterim, na prvi pogled zadovoljivim podatkom o gospodarjenju v prvih devetih mesecih letos — celotni prihodek je porasel za 45 odstotkov, amortizacija za 36 odstotkov, manjša je tudi izguba v občini, in podobno — so člani izvršnega sveta skupščine občine v Murški Soboti opozorili, da se tudi v tem obdobju nadaljujejo trendi iz polletja. Med ugodne pokazatelje štejejo zlasti industrijske proizvodnje, ki je primerljivi z lanskim letom večja za 6 do 7 odstotkov, saj je v resoluciji predvideno le 4 od-

stotke, pozitivna gibanja pa beležijo še v kmetijski proizvodnji, pri čemer je spodbudno tudi dejstvo, da se izboljšuje osnova za materialno razširitev dela. Nezadovoljni pa so zaradi razkoraka med celotnim prihodkom in porabljenimi sredstvi, saj so slednja naraščala celo za 5 odstotkov hitreje, pridružuje pa se še znatno povečanje zaloga gotovih izdelkov in sorazmerno nizka rast dohodka. Zlasti je problematično zastojanje dohodka, kar pripisujejo visokemu znesku neplačane realizacije, zato bi naj

v organizacijah združenega dela znova proučili pogoje, v katerih prodajajo svoje izdelke na trgu. Tako je v gradbeništvu dohodek kar za 20 odstotkov nižji v primerjavi z lanskim enakim obdobjem, pa tudi na področju trgovine ne dosegajo pričakovanih rezultatov.

Iz razprave na seji izvršnega sveta, ko so obravnavali poročilo o gospodarskih gibanjih v prvih devetih mesecih letošnjega leta, izhaja tudi ugotovitev, da se navzlic številnim razgovorom v organizacijah združenega dela zadeve niso skoraj nič premaknile, zato bo potrebno zaostri odgovornost za izpolnjevanje dogovorjenega. Spričo tega so se zavzeli, da organizacije združenega dela s posebnim dopisom znova opozorijo, da naj povečajo napore za čim doslednejšo uresničitev letošnjega plana.

Milan Jerše

Izvoz kot stalnica

Odločnejša izvozna usmeritev, ki je zapisana v osnutku občinske resolucije za prihodnje leto, murskosoboških delovnih organizacij ni našla nepripravljenih, saj nameravajo občutno povečati izvoz, in sicer za 6 odstotkov v primerjavi z letošnjim getom. To je ena od osnovnih nalog v prihodnje, pri čemer panje postavljena jasna zahteva, da v organizacijah združenega dela prevlada prizadevanje za uvajanje novih programov in prilaganje obstoječe proizvodnje potrebam tujih trgov. K temu bi naj prispevali delavci zlasti z večjo produktivnostjo dela, zmanjšanjem stroškov poslovanja in tesnejšim povezovanjem na osnovi dohodkovnih odnosov med proizvodno soodvisnimi organizacijami.

Podatki kažejo, da bodo samo Murini štirje tozdi izvozili v leto 1982 za več kot 840 milijonov dinarjev svojih izdelkov, zlasti na konvertibilno področje, ABC Pomurka s svojimi delovnimi organizacijami (Zunanja trgovina, Mesna industrija, Agromerur, Tovarna mlečnega prahu, Gozdno in lesno gospodarstvo ter KZ Panonka) pa blizu 544 milijonov dinarjev. Njim sledijo po vrednosti lastnega izvoza Radenska TOZD Moravske toplice s 50 milijoni dinarjev, Rašica TOZD Beltinka 35 milijonov dinarjev, IMP DO Panonija 30,79 milijona dinarjev itd. Prizadevanja naštetih in drugih kolektivov, ki se vse bolj usmerjajo v izvozne posle, pa bo predvsem v povečanju prodaje blaga in storitev na konvertibilnem področju.

Ob vsem tem pa se vendarle zastavlja vprašanje, ali ne bi mogli v murskosoboški občini v prihodnjem letu doseči še večji porast izvoza kot je predvideno z resolucijskimi okviri. Vedeti namreč moramo, da je še precejšnje število delovnih organizacij, bodisi v gospodarstvu ali pa v družbenih dejavnostih, kjer šd vedno niso storili dovolj za večjo izvozno usmerjenost.

Zavedati se je treba, da bo istočasno tudi manjša rast uvoza, kakor so bili navajeni v letošnjem letu. Pri tem bo dana prednost surovinam in reprodukcijskemu materialu, ki bo namenjen proizvodnji za izvoz. Podobno velja tudi za načrtovani uvoz opreme, kar pomeni, da je nujnost zmanjšanja uvozne odvisnosti, s tem pa večja naslonitev na domače surovine oziroma materiale, med poglavitnimi nalogami stabilizacijske politike.

Še posebej zato, ker je še vedno dosti rezerv v boljšem delu, boljši organizaciji dela, delovni disciplini, zniževanju raznih stroškov in podobnem. Spričo tega je v mnogem naupravičeno vsakršno čakanje v organizacijah združenega ddla pri pripravi planov za prihodnje leto, saj so temeljne smeri začrtane že v osnutku občinske resolucije.

Spričo tega so za dosledno uresničevanje stabilizacijskih ukrepov, kjer zavzema nadvse pomembno mesto prav izvoz, odgovorni v vsaki lastni delovni sredini posebej. Izgovori na druge dejavnike so zatorej v trenutni gospodarski situaciji kvečjemu iz trte izviti! Vse bolj je na dlani dejstvo, da je izvoz stalnica nadaljnjega gospodarskega razvoja.

Milan Jerše

Delovna organizacija Gorenje Varstroj Industrija in montaža n. sol. o. Lendava
TOZD VARIS

Razpisna komisija TOZD VARIS

RAZPISUJE

prosta dela in naloge

tehnično vodenje TOZD

Pogoji:

- visoka ali višja izobrazba gradbene smeri
- nad 3 leta oz. 5 let delovnih izkušenj
- družbenopolitične in moralne vrline
- sposobnost za vodenje in organiziranje dela

Kandidati naj v roku 15 dni po objavi razpisa pošljejo ponudbe s kratkim opisom dosedanjih zaposlitev ter pisarna dokazila o strokovni izobrazbi na naslov: Gorenje Varstroj, 69220 Lendava, Industrijska ulica.

Po izteku roka bodo objavljeni kandidati obveščeni o izbiri v roku 30 dni.

Vse informacije daje kadrovska služba DO.

Kozmetičark je več

V 66. številki Vestnika smo predstavili kozmetičarko Iboley Szabo iz Murške Sobotice. Iz predstavitve izhaja, kot da bi bila v Prekmurju edina kozmetičarka. Pa ni tako! Medtem smo zvedeli, da od lanskega leta naprej opravlja kozmetično dejavnost Renata Menhart s Kocljeve ulice 2, kozmetične storitve pa vrši tudi Tuga Ros, ki ima salon v Cankarjevi ulici 3. V Murški Soboti so torej najmanj tri kozmetičarke. Vsem želimo veliko uspeha!

POMURSKI ZBORNIK

Vrenje (in zorenje) revolucije med 1918 in 1920

Leta 1975 so želeli odkriti v Murski Soboti spominsko ploščo »Prekmurski rdeči republiki«, čeprav pod tem imenom sploh ni obstajala. Imenovala se je Murska republika. Razglašena je bila 29. maja 1919, že 3. junija pa so jo proletarski oddelki Madžarske republike svetov zbrisali, njen ustanovitelj Vilmoš Tkalec pa je poražen zbežal v Avstrijo.

Da bi zadevo s spominsko ploščo Murski republiki razčistili, se je medobčinski svet ZKS za Pomurje obrnil na komisijo predsedstva ZKS za zgodovino. Predsednica te komisije Lidija Šentjarc je po posvetu s poznavalci prekmurske zgodovine dala pobudo, da se organizira ob 60-letnici ustanovitve KPJ znanstveno posvetovanje o prevratnih dogajanjih v Pomurju po zlomu Avstro-Ogrske, ki naj še posebej pojasni, kdo ima prav glede Vilmoša Tkalca in Murske republike; ali dr. Rudi Kyovsky (v reviji »Delo« 1952), Miroslav Kokolj (v reviji »Svet ob Muri« 1957) in Miško Kranjec (v »Prispevkih za zgodovino delavskega gibanja« 1967) ali dr. Julij Titl, ki je, ne da bi sploh skušal ovreči ugotovitve omenjenih treh, na podlagi nelogičnega sklepanja zagledal v tej republiki revolucionarno tvorbo, v pustolovcu Tkalcu pa lik socialističnega revolucionarja.

Tako so v uvodni besedi zbornika Revolucionarno vrenje v Pomurju v letih 1918–1920 — gre za zbornik razprav s simpozija v Radencih od 27. do 29. maja 1979, ki je izšel že pred meseci pri Pomurski založbi — zapisali njegovi izdajatelji.

Prostorska omejenost nam ne dovoljuje, da bi poglobljeno predstavili to delo z vsemi obeležji študije, kvečjemu lahko zgolj opozorimo na posamezne razprave, ki jih prinaša. Velja pa še prav posebej naglasiti, da »besedila osvetljujejo v slovenskem zgodovinskem premalo obravnavane teme in zapolnjujejo kar očitne vrzeli. Podobno kot 90-letnica prvega slovenskega tabora v Ljutomeru, proslave ob 40-letnici Ljudske pravice v Veliki Polani in drugod, proslava 40-letnice ustanovitve mestnega komiteja KPS za Prekmurje ter 70-letnice

rojstva pisatelja Miška Kranjca, obujanje spominov na druge revolucionarne dogodke in mejnike v Pomurju — je tudi današnje posvetovanje priložnost, da smo ponosni na svojo zgodovino, na delo in delež, ki so ga dali komunisti, mladina, delavci, kmečki ljudje in izobraženci Pomurja, ko so častno izpolnili dolg do sebe in zgodovine. » je v pozdravni besedi poudaril predsednik pripravljalnega odbora Geza Bačić, sekretar medobčinskega sveta ZKS za Pomurje.

Presoja, katere tekste postaviti na prvo mesto, otežuje dejstvo, da tvorijo v tem znanstvenem delu zaključeno celoto. Navzlic temu vsaj preletimo nekatere naslove.

Rudi Čačinovič predstavlja Značilnosti in probleme Madžarske republike svetov, Miroslav Kokolj Prekmurje v prevratnih letih 1918–1920, Janko Liška Porajanje in rast narodne zavesti prekmurskih Slovencev, dr. Franc Zadravec Prekmursko revolucijo in Kranjčevo prozo, Franc Šebjanič Politična in vojaška dogajanja v Prekmurju po zlomu Avstro-Ogrske v luči madžarskega tiska, dr. Dušan Nečak Vojaški upor v Radgoni 23. in 24. maja 1918, pokojni Božidar Borko Zapis o Murski Straži in dr. Tone Zorn Vprašanje Radgone in njene okolice v letih 1918 do 1920.

Študija pa zajema širši prostor, ne zgolj to in ono stran Mure, marveč ves panonski prostor v takratnem času in razmerah, o čemer pričajo preostale razprave. To so: Ustanak u Međimurju 1918 Zvonimirja Bartoliča, Agrarna politika Madžarske sovjetske republike v južno-zahodnem Prekonavju Simonffy Emila, Zdravstveni in socialni ukrepi Madžarske sovjetske republike v Železni županiji dr. Kiss Maria, Trianonska pogodba in slovensko-ogrška meja dr. Rudija Kyovskega in Jugoslovenska historiografija o Madžarskoj Sovjetskoj Republici dr. Ivana Očaka.

Gre potemtakem za tipično zgodovinsko študijo z obširnimi opombami in viri, ki bralcu — namenjena pa je še posebej vsem tistim, ki se tako ali drugače ukvarjajo s preteklo in novejšo zgodovino Pomurja — temeljit vpogled v revolucionarno preteklost. V čase torej, ki so izoblikovali materialno, kulturno in duhovno preobrazbo Pomurja in pomurskih ljudi, rodili uspešno sodelovanje Slovencev na obeh bregovih Mure in dokončno združili prekmurske Slovence v skupno državo.

»Boj za novo, naprednejše Pomurje je vzklik in se razvijal iz vztrajnega delovanja prekmurskih slovenskih književnikov, iz znanstvenega ugleda Frana Miklošiča, iz prvega slovenskega tabora v Ljutomeru, kot odmev oktobrske revolucije, Madžarske republike svetov ter dogodkov v prevratnih letih 1918–1920 in ljudskofrontnega gibanja in narodnoosvobodilnega boja pod vodstvom KPJ.«

Branko ŽUNEC

Ferenc Kiraly: Poljub, les 1981.

Kabaret „Grenki TV bombončki“

V klubu mladih v Murski Soboti, ki se ponaša z različnimi področji koristne izrabe prostega časa mladih, je pred kratkim začela tudi kulturna aktivnost. Številnemu občinstvu v soboški grajski dvorani so se namreč sredi minulega tedna predstavili aktivni člani dramske skupine, in sicer s satiričnim kabaretom „Grenki TV bombončki“. Premierna predstava gledališča „MI“, kot se imenujejo člani dramske skupine kluba mladih v Murski Soboti, je nadvse uspela. Z omenjenim satiričnim kabaretom bodo te dni gostovali še v krajevnih skupnostih in šolah murskosoboške občine.

Sicer pa imajo v programu še gledališko igro Dušana Jovanoviča „Življenje podeželskih plejbojev po drugi svetovni vojni“, kakor tudi recitale, nastop na prireditvah Naša beseda, pripravljajo pa se tudi na številne nastope na kulturnih prireditvah. Potemtakem lahko rečemo, da so se v soboškem klubu mladih zares zavzeto lotili svojega dela na kulturnem področju, kamor sodi tudi glasbeno-literarna skupina.

Milan Jerše

Sprejem na Tišini

V kulturni dvorani na Tišini je bilo v nedeljo živahno, čeprav so prevladovali starejši, ki so z zanimanjem spremljali kulturni program ob tednu starejših občanov. Kar 140 se jih je zbralo, za petje in recitacije so poskrbeli orfisti, mladina, pionirji in cicibani.

V galeriji kulturnega centra v Murski Soboti so v petek odprli razstavo del treh članov skupine 676 (Ivo Bošnjakovič, Gönter Endre in Oto Jurgec) ter gostov — kiparjev iz Ptuja (Jelko in Marjan Berlič ter Branko Zorec). Pozornost številnih obiskovalcev otvoritve je veljala tako domačim likovnikom kot gostom, na pričujoči otvoritvi pa je bil aplavza deležen tudi Jože Rituper bolj znan kot Dodo, s svojim izvirnim nastopom.

bb

Foto: A. Abraham

Izražena v lesu

Skulptura na sliki je nastajala v času letošnje poletne mednarodne kiparske kolonije. Oblikoval jo je domačin — akademski kipar Ferenc Kiraly, poleg njega pa sta v tem času v les oblikovala akademska kiparja Slavko Kranjc iz Ljubljane in Lázsló Juhos iz sosednje Madžarske. Dela vseh treh umetnikov so razstavljena na grajskem dvorišču, poleg že tradicionalne otvoritve razstave del z mednarodnih likovnih kolonij ob prazniku republike pa bo letošnjega označevala tudi samostojna razstava tridesetih olj, in osemnajstih pastelov, akvarelov ter risb akademske slikarske Szuzanne Kiraly-Moss. bb

Foto: S. Szunyough

Za kulturna sodelovanja

Prejšnji petek so se na svoji seji sestali člani medobčinskega sveta Zveze kulturnih organizacij za Pomurje. V Radencih so sprejeli nekaj najpomembnejših stališč in predlogov, kljub odsotnosti predstavnikov iz Murske Sobot.

Ker bo predsedstvo ZKO Slovenije na svoji naslednji seji obravnavalo tudi predloge za meddržavna sodelovanja in sodelovanja po domovini, bo potrebno temu organu najhitreje dostaviti predloge sodelovanja pomurskih ZKO. Znano je, da so v tej regiji takšne oblike kulturnega življenja bogate in tradicionalno dolge. Seveda pa bo s tem, ko bodo predlogi sodelovanja na medobčinskem svetu, možen tudi pregled nad aktivnostjo posameznih občinskih ZKO.

Vse štiri ZKO v Pomurju so ustanovile sosvet za ustanovitev Kulturnega poročevalca v regiji. Ker nekatere še niso poslale predloga članov, bo potrebno te obvestiti in sklicati sejo sosveta, kajti čas je, da prične s svojim kulturnim poslanstvom. Na seji v Radencih je bil tudi govor o sodelovanju lenarške občine na kulturnem področju v Pomurju. ZKO Lenart je sicer povezana z mariborsko regijo, vendar pa zaradi teritorialne bližine sprejema programsko sodelovanje s Pomurjem. ZKO Lenart je sprejela vse programske obveznosti v prihodnjem letu in v obdobju do leta 1985.

Ta točka dnevnega reda pa je bila povezana tudi z naslednjo, ko so govorili o izobraževalnih programih za prihodnje leto. Gre predvsem za osnovne oblike izobraževanja — občinske seminarje, ki so osnova za izobraževalne oblike višjega razreda, in republiške seminarje. Seminar za režiserje gledaliških skupin bo vključen v program gledališkega studia, seminar za vodje folklornih skupin pa bo prevzela ZKO Lendava. V Murski Soboti bo predvidoma seminar za organizatorje kulture, v Gornji Radgoni pa za plesno in baletno dejavnost. Izobraževanje lutkarjev bo razdeljeno na tri dele: že januarja bo v Ljutomeru (predvidoma za občino Ljutomer in Lendavo) pozneje pa še dva: za občino Murska Sobotota posebej in skupno za Gornjo Radgono in Lenart. Če bo prijavljencev za vse seminarje premalo, jih bodo pač združili.

Sklepi s seje medobčinskega sveta ZKO so pomembni in zavezujoči, predvsem pa zahtevajo delo posameznih ZKO po občinah.

Dušan Loparnik

Godba in pevski zbor upokoјencev

Društvo upokoјencev občine Murska Sobotota bo v prihodnjem obdobju posvetilo veliko pozornosti kulturni, predvsem glasbeni dejavnosti. Minuli teden so ustanovili pevsko sekcijo, z novim letom pa bodo v svojih vrstah začeli zbirati denar za nakup instrumentov za pihalno godbo, ki naj bi jo ustanovili že ob koncu februarja prihodnje leto. Pevce bo vodil Jože Vukan, godbenike pa Jože Grlec.

Dela so se lotili zavzeto, zato upamo, da se bodo predstavili že čez nekaj mesecev.

— js —

Več časa

Dela na poljih je vse manj, zato bodo lahko tudi na Tišini posvetili več pozornosti kulturni dejavnosti. Z vajami je že začel nonet pod vodstvom Ladislava Gjereka, še več ljudi pa hočejo pritegniti k branju knjig. Knjižnica, ki so jo obogatili s sto novimi knjigami, je odprta ob petkih od osemnajstih do devetnajstih in ob nedeljah od osmih do devetih. Izposojevalcev knjig iz vseh vasi tišinske in gedrovske krajevne skupnosti je čedalje več.

frku

kulturni koledar

ČETRTEK, 26. NOVEMBORA

RADENCI — V Razstavnem salonu hotela Radin bo ob 19.30 otvoritev razstave likovnega ljubitelja Branka Borka iz Gornje Radgone. Predstavlja se z deli pod naslovom Štirje letni časi na robu Slovenskih gor.

Ob 20. uri bo v Kongresni dvorani hotela Radin srečanje s pesnikom Mankom Golarjem ob njegovi 70-letnici in predstavitvi nove pesniške zbirke.

PETEK, 27. NOVEMBORA

RADENCI — V Kongresni dvorani hotela Radin bo ob 11. uri proslava v počastitev dneva republike. Po krajšem kulturnem programu bo vročitev priznanj jubilarantom, inovatorjem in voznikom vilicarjev ter podeljena nagrada Radenske.

LENDAVA — V galeriji Lendava bo ob 17. uri otvoritev razstave del tradicionalne — letos kiparske-mednarodne likovne kolonije ter samostojne razstave akademske slikarke Szuzanne Kiraly-Moss.

MURSKA SOBOTA — Proslava pred dnevom republike bo v dvorani kina Park ob 17. uri. Sodelujeta Godba na pihala in sindikalni pevski zbor Štefan Kovač, program pa pripravlja soboški srednješolski center.

GORNJA RADGONA — V dvorani doma kulture bo ob 18. uri nastop mladinski pevski zbor osnovne šole Kapela, zapela bosta združena oktet Gorenje-Elrad in gasilski oktet, prav tako pa bodo na prireditvi v počastitev praznika republike sodelovali pihalni orkester in recitatorji.

LJUTOMER — Ob 19.30 se bo v domu kulture pričel baletni večer, ki ga pripravlja Opera in balet iz Ljubljane v okviru festivala Revolucija in glasba. Na sporedu bodo skladbe Mozarta in Schopina ter balet Janeza Gregorčiča.

Nekoliko prej — ob 19. uri pa bo v galeriji otvoritev razstave del udeležencev letošnje slikarske kolonije Ante Trstenjaka.

razstave

MURSKA SOBOTA — V galeriji kulturnega centra je na ogled razstava del treh članov skupine 676 in gostov — kiparjev iz Ptuja. V študijskem oddelku knjižnice kulturnega centra je odprta razstava pod naslovom 75-letnica smrti Simona Gregorčiča.

V muzeju kulturnega centra pa so v soboto in nedeljo med 10. in 12. uro na ogled zgodovinska, etnološka, kulturno-zgodovinska in arheološka zbirka.

ČZPK mečki glas objavlja izid literarnega razpisa, objavljenega decembra 1980, leta:

Žirija prve nagrade ni podelila, dodelila pa je dve drugi enakovredni nagradi (vsaka po 17.500,00 din) piscu povesti »Sence na mavrici« (Sifra »Mavrica«) in piscu povesti »Teden dni vrnitve« (Sifra ZK), tretjo nagrado (10.000,00 din) pa je dodelila piscu povesti »Teden cvetele češnje« (Sifra »Tretja varianta ob letu invalidov«).

Uredništvo ČZPK mečki glas prosi vse, ki so se udeležili tega literarnega razpisa, da čimprej sporoče svoje naslove ali se oglašijo v uredništvu.

Naš skupni cilj je isti

V zadnjih novemberskih dneh leta 1943 so bili v Jajcu postavljeni temelji nove Jugoslavije. Ko je bila Evropa še sredi vojne vihrice, so si narodi in narodnosti Jugoslavije začrtali jasno pot svojega razvoja, pot socialistične izgradnje svoje nove domovine. Povojni razvoj je pokazal in dokazal, da je bila ta pot edina pravilna, uspehi, ki smo jih dosegli v treh in pol desetletjih pa to odločitev tudi najbolje potrjujejo. Doseženi uspehi so plod prizadevanj vseh delovnih ljudi, njihove nenehne želje po napredku in snovanju vedno novih in novih rešitev. Za današnje praznično anketo smo izbrali letošnje občinske nagajence v vseh štirih pomurskih občinah. Na vprašanje, kaj jim pomeni njihova družbenopolitična aktivnost, so odgovorili vsak po svoje, skupna misel pri vseh pa je: želja po napredku in ustvarjanju.

Nikdar nismo rekli — ne

»Nisem še razmišljala, kaj je družbenopolitična aktivnost, saj je bil v tistih povojnih letih, ko sem nastopila službo, takšen čas, da je terjalo od nas nenehno udeleževanje. Nas, prosvetne delavce, so vključevali v mladinsko organizacijo, izračunavali smo obvezno oddajo, v krajevne odbore in družbenopolitične organizacije. Menili smo, da je to obveza, naša dolžnost do družbe in se navadili tega. Nikdar nismo rekli ne ali razmišljali, da česa ne bi naredili.

Drug razlog pa je tudi moj poklic, saj mora biti šola

nopolitični aktivnosti. Kljub temu, da sem večino svojega življenja preživel v bolnišnici, sem našel dovolj časa tudi za različno dejavnost na družbenopolitičnem področju. Zato mi občinsko priznanje Zato mi občinsko priznanje

pomeni posebno priznanje za moje delo, pa tudi za delo mojih sodelavcev, ki so vložili ogromno naporov, da bi lahko svojo strokovno pot nadaljevali in končali v novem kirurškem bloku, ki si ga enako želimo tako delavci bolnišnice kot naši bolniki.«

Za naš skupni boj

nenehno povezana z okoljem. To je tudi eden izmed razlogov, da se prosvetni delavci bolj kot v ostalih poklicih vključujemo v delo družbenopolitičnih organizacij in skupnosti.

Danes delujem v delegaciji KS, v preteklosti pa sem prehodila pot odbornice do delegatke, bila sem tudi podpredsednica skupščine občine. Drugo pa je moje udeleževanje v organizacijah in društvih, predvsem v prosvetnih. Vrsto let sem bila predsednica PD v Vidmu ob Ščavnici, delovala v kinosekciji...«

Želja o ustvarjanju

Kot zdravstveni delavec je Miloš Borovšak iz Murske Sobotice kmalu začel sodelovati pri težjih za prvo pomoč, kjer so sprva učili o zdravem načinu življenja, transfuziji krvi, o kontracepciji in drugih problemih. Zaradi vse večjega števila poškodb pa sedaj predava o pomoči pri poškodbah. Med drugim je bil prvi predsednik prvega upravnega odbora v okviru uvajanja samouprave v zdravstvenih organizacijah, hkrati pa tudi vrsto let član okrajnih in občinskih odborov družbenopolitičnih organizacij. Trenutno je še član predsedstva občinske konference socialistične zveze v Murski Soboti.

»Poleg nenehnega strokovnega izpopolnjevanja, kjer sem si prizadeval svoje sodelavce pri njihovem nadaljnjem usposabljanju stalno voditi in usmerjati, pa sem vseskozi čutil tudi potrebo po določeni družbe-

sko družbenopolitično delovanje. Na vprašanje, kaj mu pomeni delo, je odgovoril: »Zavest, da s svojim delom pripomoreš k temu, da drugi boljše živijo, mi pomeni največ. Ravno zato sem se leta 1976 odločil, da speljemo veliko akcijo za organiziranje kmetov v melioracijske skupnosti. S temi posegi smo pridobili ogromno zemlje, zasebni kmetijski proizvajalci pa so se lahko lažje organizirali, tako da se že čutijo družbenoekonomske posledice in pa večja produktivnost na teh zemljiščih. Verjemite mi, ni bilo lahko delati, prepričevati, a vztrajnost je rodila uspehe. Danes, ko opazujem rezultate tega dela, mi ni žal vloženih naporov. Družbenopolitično delo pa vsakemu

aktivnemu delavcu da tudi nekaj več, če drugega ne, pravilno in širše vrednotenje našega skupnega boja za lepšo in boljše prihodnost. Tega boja pa se nekateri še premalo zavedajo.«

Delam z zadovoljstvom

»O družbeni aktivnosti na področju slepih in slabovidnih Slovenije in v svoji regiji lahko povem, da je to delo plodno, kar je zasluga velike pomoči celotnega članstva in socialnega skrbstva, ki bdijo nad nami. Na našem območju živijo 104 člani, med katerimi je, verjemite mi, delati veliko veselje, v splošno zadovoljstvo,

kajti tak invalid, ki je prizadet na vidu, čuti močno podporo naše družbene skupnosti.« pravi Anton Vaš iz M. Sobotice. »Kar se tiče mojega juda, ki me spremlja približno 21 let, moram reči, da sem ponosen, saj me pozna mladina ne le pri nas, ampak tudi zunaj naših meja. Bil sem dolga leta tekmovalac, kasneje trener, sedaj pa sem vodja judo sekcije. Za svojo prizadevanost so mi zaupali najbolj odgovorno funkcijo v športni karieri — sem član predsedstva Judo zveze Jugoslavije.

Ob vsem tem menim, da je občinsko priznanje v bistvu delo vseh mojih prijateljev — od delovnega mesta do oseb, prizadevanj na vidu, športnih tovarišev, skratka — gre za veržno skupno pot, ki pripelje do končnega rezultata.«

Življenje posvetil delu

Za Draga Pahorja se bo konec tega leta končalo delo, pa ne delo pri krepitvi naše državnosti, ampak delo v pisarni, ki ga je opravljal vse od predvojnih let do danes. Odšel bo v zaslužni pokoj, kakor se to spodobi človeku, ki je vse svoje življenje posvetil delu, in to delo ni bilo nepomembno niti lahko.

1941. leta ga je okupator obsodil na 5 let zapora, skusil je internacijsko taborišče in se kot mladenič priključil borcem prekmurske in 6. udarne Šlandrove brigade. Skojevec in komunist je postal leta 1945, potem pa dolga leta delal na občini, ali kakor se je takrat imenovala ta družbenopolitična skupnost. Njegovo delo je bilo

posebej odgovorno, saj je 25 let nepretrgoma delal na sekretariatu za ljudsko obrambo in ima zaradi tega pomembne zasluge pri razvoju, utrjevanju in podružbljanju splošnega ljudskega odpora, varnosti in družbene samozaščite. Poleg omenjenih dolžnosti je

opravljal tudi številne druge naloge v različnih družbenopolitičnih organizacijah, povsod pa je, kot sam pravi, skušal prenesti na mlade tisto najdragocenejšo, krepitve bratstva in enotnosti. Praznik republike je zanj vselej obujanje spominov na tista leta, ko se je kovala naša domovina, bodisi za vrati koncentracijskega taborišča ali na odgovornem delu v občinski upravi.

Atena — nosilka svobode in ustavnosti

Neke decembrske noči leta 1944 je na sedanje območje lendavske občine stopila Ela Ulrih-Atena. Njena naloga je bila okrepiti narodnoosvobodilnega gibanja v naši pokrajini in povezava vseh sodelavcev in simpatizerjev NOV v organizirano celoto. Ustanoviti je bilo potrebno odbore osvo-

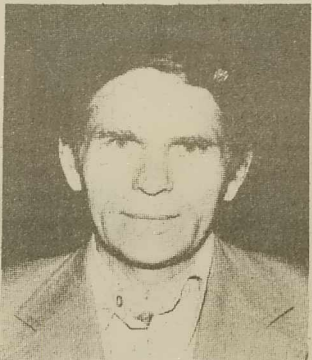
bodilne fronte, zametke nosilcev oblasti delovnega ljudstva. V legendarnih Štehovskih gorah je rojena naša oblast, sklepi tamkajšnje konference aktivistov OF so se kmalu uresničili v ustanavljanju odborov OF doma in v celi lendavski občini. Po zaslugi Atene, organizatorke NOB in prekmurske čete, ter velikega števila odborov OF so bili Prekmurci pripravljeni na organiziran prevzem oblasti, oblasti ljudstva, kmetov in maloštevilnih delavcev. Mar je zaradi tega čudno, da so Ateno občani lendavske občine proglasili za svojo častno občanko? Ni potrebno na široko razpletati vse njene aktivnosti, povsod je bila človek, ki gradi, gradi nova obzorja, novo, še boljše oblast za delavca in kmeta.

Načrtnost pri delu

Jože Horvat, predmetni učitelj tehničnega pouka in

fizike na osnovni šoli Edvard Kardelj v Murski Soboti, je povedal:

»V prosvetni službi sem že osemnajsto leto. Že od vsega začetka sem to poslanstvo jemal zelo resno in odgovorno ter sem se tako rekoč zapisal mladini. Vse moje uspehe, ki sem jih dosegal na raznih razstavah, revijah, tekmovanjih in srečanjih, zagotovo pogojuje moj specifični odnos do dela. Ves čas sem živel in živim v prepričanju, da je osnovna vrednota človeka njegovo delo oziroma rezultat njegovega dela. Opre sem iskal predvsem pri učencih, kajti verjel

sem, da ne bo nobena ura, ki sem jo vložil v prizadevanja za nadaljnji razvoj politične kulture, zaman.

Svojo aktivnost sem načrtoval tako, da sem upošteval maksimalno kvaliteto v sprejetih delovnih programih, ne le pri pouku, ampak tudi pri svobodnih dejavnostih. Uspehi so logična posledica načrtnega dela, zato smo s kvaliteto svojih izdelkov na vrhu v jugoslovanskem merilu. Srečen sem, da je družba spremljala moje delo in da se mi je na tako lep in veličasten način oddolžila.

Začetki niso bili lahki

Franc Gomboši, upokojen ključavničar in mehanik za dvokolesa iz Murske Sobotice pravi o svojem delu:

»Že več kot štirideset let opravljam ta poklic, v naši družini pa je na tem področju več kot stoletna tradicija. Začel sem leta 1940 v skromni 4 krat 4 metre veliki delavnici, kjer sem opravljal svoj poklic skoraj deset let. Šele nato sem si zgradil novo delavnico, v kateri sem tudi danes. V glavnem delam ključavnice, kolesa, pa tudi nekatera stavbena dela. Sproti sem se seveda moral tudi modernizirati, da je šlo delo hitreje od rok.

Sicer pa moram reči, da mi občinsko priznanje pomeni

zares veliko, saj se ga nisem nadejal, zato je presenečenje toliko večje. Priznanje je prišlo v moj življenjski tok, tako iznenada, zato sem še kako vesel. Obenem pa je to tudi priznanje za moje delo v obrtnem združenju, katerega začetki niso bili kdove kako lahki. Če se spomnim, koliko maksimalnega žrtvovanja je bilo potrebno pred več kot štirimi desetletji, lahko sedaj s ponosom gledam na prehojeno pot.

ZA SME-LEJŠO RESOLUCIJO

Delegati vseh treh zborov skupščine občine v Murski Soboti so na skupnem zasedanju sprejeli osnutek resolucije o uresničevanju družbenega plana v prihodnjem letu, kakor tudi podoben republiški dokument. Medtem ko na prvi del besedila osnutka občinske resolucije, ki se zavzema za dosledno izvajanje politike gospodarske stabilizacije, za poglobljanje samoupravnih odnosov, izvozne usmeritve in temu prilagojene investicijsko vlaganje, delegati niso imeli bistvenih pripomb, pa je bilo v razpravi slišati dvome o uresničevanju nekaterih drugih nalog. Zlasti je vzbudila precej pozornosti predvidena 1-odstotna rast družbenega proizvoda, ki se jim je zdelo nekoliko prenizka, čeprav je v SR Sloveniji načrtovana le 0,2-odstotna stopnja. Podobno velja tudi za predlagano stopnjo rasti zaposlovanja v letu 1982, ki bi naj znašala 1,8 odstotka.

Glede na naravni priliv in večje število iskalcev zaposlitve, predvsem na področju gospodarstva, bi po mnenju razpravljalcev kazalo računati na višji odstotek rasti zaposlovanja v murskosoboški občini.

V razpravi so delegati tudi opozorili na predvideno 10-odstotno zaostajanje osebnih dohodkov za rastjo dohodka, kar se jim je zdelo previsoko in da bi morali realne osebne dohodke ohraniti vsaj na letošnji ravni. Neizkoriščene pa so tudi možnosti na področju kmetijstva, kot so npr. neobdelane površine na Gorickem, zato bi naj te zadeve v občinski resoluciji še konkretnije opredelili. Izhajajoč pri tem iz osnovne ugotovitve, da je povečanje proizvodnje hrane za preiskrbo ljudi ena od bistvenih usmeritev za nadaljnji razvoj murskosoboške občine.

Upoštevač aktivno in odgovorno javno razpravo v vseh sredinah, bo izvršni svet skupščine občine upošteval pripombe, ki jih bo dobil do 4. decembra.

Hkrati pa so sklenili, da bodo odvečne komentarje v občinski resoluciji izpustili, dopolnili pa jo bodo še z nekaterimi številkami. Delegati so tudi potrdili stališča izvršnega sveta o osnutku republiške resolucije, ki je ponekod prezahtevna, kot npr. zahtevke za 50-odstotno izvozno usmerjenost na konvertibilno območje, in neusklajena, kar dokazujejo predvidevanja o 15-odstotnem povečanju cen ob istočasnem prioritetenem povečanju cen energije in transporta.

Sicer pa so delegati sprejeli še osnutek odloka o proračunu soboške občine v letu 1982, kjer bodo skupni prihodki višji za 16 odstotkov, dopolnitev odloka o pripravi in sprejetju dolgoročnega plana občine vse tja do leta 2000, kakor tudi predlog za potrditev ribiško-gojivnega načrta za murskosoboški okoliš.

Milan Jerše

KOMENTIRAMO

Nova zakonodaja in „centri moči“

Ob prizadevanjih za samoupravno in strokovno preoblikovanje samoupravnih interesnih skupnosti za družbene dejavnosti oziroma ustanovitve enotne delovne skupnosti — po starem strokovne službe — za te skupnosti, se v občini Murska Sobota poraja več pismolekov. V luči nove zakonodaje jih prav gotovo velja posebej pretehtati in ovrednotiti, čeprav se ne moremo znebiti občutka, da to še vedno veje — naj nam bo dovoljeno tako reči — »diskreten šarm birokracije«.

Ljudje pač iz svoje kože ne morejo, pravijo na občinskem izvršnem svetu, ko razlagajo, kako naj bi organizacijsko izpeljali preoblikovanje in hkrati opravili kar najbolj ustrezno in temeljito kadrovske inventuro. Zdaj je v strokovnih službah SIS družbenih dejavnosti sistemiziranih 65 delavcev v treh sektorjih: splošni sektor, analitsko-planski in računovodski. Nova sistemizacija jih predvideva 41, s tem, da se nobena upokojitev ali odhod ne bo nadomeščal. Ob zdajšnji kadrovske zasledbi računajo, da jih bo ob koncu leta še 62. Le kam jih bo šlo kar 21? Pravijo, da jih 6 planirajo v center za socialno delo in 4 za medob-

činsko zdravstveno skupnost. Trije delavci imajo posebno pooblastilo: posebej za področje zdravstva, pa za področje izobraževanja, telesne kulture, kulture in raziskovalne dejavnosti in posebej za področje otroškega varstva, socialnega skrbstva in zaposlovanja. Ob sebi bodo imeli še strokovne delavce za posamezna delovna področja, ki bodo hkrati skrbeli za funkcioniranje delegatskega sistema, ne bodo pa politični delavci kot svojčas — bolje povedano še zdaj — tajniki. Slednjim je po novi zakonodaji menda odklenalo, jih skratka ni več, šli bodo — kot načrtujejo — v planski sektor za strokovne delavce.

Nova zakonodaja tudi ne pozna več izvršnih odborov skupščin samoupravnih interesnih skupnosti, ki so in še — to kar priznamo — dobesedno vedrili in oblčili in krojili politiko v posamezni skupnosti. Zdaj naj bi vpeljali posebna skupščinska delovna telesa oziroma odbore, ki bodo odgovarjali skupščini, torej delegatom enega ali obeh zborov, odvisno pač od sestave, za določena področja. Resda sestava in način delegiranja še ni docela razjasnjen, lahko pa ugotovimo, da

bodo obvezni za samoupravni nadzor, splošno ljudsko obrambo in družbeno samozasčito in svobodno menjavo dela, sicer pa jih bodo oblikovali z ozirom na specifičnosti delovnega področja. Pri tem pa ne gre podcenjevati določene nevarnosti, da se predsedniki teh odborov na nek način »zgrnejo« v izvršni odbor in bo potemtakem ostalo po starem.

Samoupravna in strokovna reorganizacija skupnosti za zaposlovanje je v tem okviru poglavje zase, predvsem pa ne smemo prezreti, da so te skupnosti — pa naj gre za občinske ali regijske — nasledek nekdanjih zavodov za zaposlovanje, »centrov moči« v najslabšem pomenu te besede. Kaj si lahko ob tem obetamo od predvidenih sprememb in dopolnitev republiškega zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti iz leta 1978 in noveliranja zakona o delovnih razmerjih? Kaj določenejše bi bilo preuranjeno reči, nesporno pa je, da bosta oba boleča zarezala v celoten organizem, ki se mu pravi samoupravne interesne skupnosti.

Branko ŽUNEC

Cestno gospodarstvo terja spremembe

Dejstvo je, da je planiranje in gospodarjenje s cestami možno edino na teritorialno večjem območju, kakor tudi v sorazmerju s potrebami prometa v celotni regiji. Podatki kažejo, da imamo v Pomurju veliko število cest, saj je samo kategoriziranih več kot tisoč kilometrov, vendar pa njihovo kvaliteto za zdaj ne moremo biti povsem zadovoljni. Asfaltiranih je namreč komajda nekaj čez polovico (51,6 odstotka) vseh kategoriziranih cest v svetu ob Muri. Boljše je stanje na magistralnih in regionalnih cestah, kar je rezultat zavzetosti posameznih pomurskih občin. Veliko več pa je v Pomurju nekategoriziranih cest, in sicer 2331 kilometrov, kamor štejemo mestne ulice, vaške ceste, dovozne poti in podobno. Le-te pa so večinoma neurejene makadamske, ponekdo pa celo običajni kolo-vozi za traktorje in vprežna vozila. Hkrati pa ni urejeno tudi njihovo financiranje, zato te nekategorizirane ceste vzdržujejo posamezne krajevne skupnosti.

In če pogledamo, kako je s sedanjo organiziranostjo organizacij združenega dela na področju vzdrževanja in gradnje cest, vidimo, da je prisotna razdrobljenost, slaba tehnična opremljenost in druge pomanjkljivosti. Trenutno je v Pomurju šest organizacij, ki se ukvarjajo z vzdrževalnimi deli ali novogradnjami na cestah. Naj jih naštejemo: Cestno podjetje Maribor TOZD Vzdrževanje Murska Sobota, Stanovanjsko komunalno podjetje Gornja Radgona, GIDOS, gradbena in instalacijska dejavnost, obrt in storitve Lendava, KOMGRAD, podjetje za komunalno gradnjo, vzdrževanje in opravljanje storitev Ljutomer ter Sobota TOZD Komunalna in TOZD Gradbeništvo iz Murske Sobotice.

Lahko bi rekli, da obstajata na področju vzdrževanja cest dva sistema, rečeno pogojno, saj je na eni strani cestno podjetje TOZD Vzdrževanje, na drugi strani pa splet komunalnih organizacij, ki v okviru svoje dejavnosti vzdržujejo tudi lokalne ceste. Slednje so tudi slabše opremljene z mehanizacijo, pri čemer opozarjajo, da cene komunalnih storitev močno zaostajajo za realnimi stroški. Zato niso mogle ustvariti dovolj akumulacijskih sredstev za nabavo opreme, kar jih je sililo, da so se usmerjale še v druge pridobitne dejavnosti — seveda na račun slabšega vzdrževanja cest.

ZA BOLJŠO SAMOUPRAVNO ORGANIZIRANOST

Da bi odpravili določene pomanjkljivosti, je zadnje čase veliko

govora o možnostih organiziranja združenega dela na področju cestnega gospodarstva v Pomurju. Posebej se, ker bo novi zakon o javnih cestah dokaj posegel tudi v sedanje družbenoekonomsko odnose v celotnem cestnem gospodarstvu, kar bo zahtevalo ustrezne spremembe, zlasti na področju samoupravne organiziranosti, planiranja, gradnje, obnove, vzdrževanja in varstva cest. To pomeni, da bodo tudi v Pomurju morali spremeniti sedanje stanje glede organiziranosti, s čimer bi lahko odpravili tiste negativne pojave, ki so doslej zavirali hitrejši razvoj cestnega gospodarstva.

Ob upoštevanju sedanjega cestnega omrežja v regiji, kjer je 1064 kilometrov cest, na področju vzdrževanja in gradnje pa zaposlenih 486 delavcev s pomanjkljivo strojno opremo in proizvodnimi zmogljivostmi, je na dlani, da bo v Pomurju treba oblikovati več temeljnih organizacij združenega dela. O tem med drugim pravi tudi osnutek novega zakona, po katerem se mora za vzdrževanje cest oblikovati posebna TOZD, medtem ko novogradnje in obnova cest ne sodijo med dejavnosti, s katerimi bi se ukvarjala organizacija za vzdrževanje cest. Takšna organizacija pa mora upravljati z najmanj 500 kilometri cest; od tega z okrog 50 odstotki magistralnih in regionalnih. Če primerjamo te kriterije z dejanskim sta-

njem v Pomurju, lahko trdimo, da v nobeni pomurski občini nimajo pogojev za organiziranje takšne temeljne organizacije združenega dela. Pri tem ne gre zgolj za dolžino cestnega omrežja, ki je krajše, ampak tudi za nadvse aktualno vprašanje: v koliki meri je katerakoli komunalna organizacija sposobna za opravljanje vseh dejavnosti vzdrževanja in varstva cest. Morda bi določene kadrovske, prostorske in tehnološke pogoje lahko zagotovili v Murski Soboti?

Potemtakem bi lahko v Pomurju, kot izhaja tudi iz predložene sheme, oblikovali eno temeljno organizacijo združenega dela za vzdrževanje in varstvo cest. V njo bi se združile: Cestno podjetje TOZD

CESTE, CESTE — Večna tema razgovorov, pa najsi gre za makadamske ali za asfaltirane, ki jih je treba stalno vzdrževati, denarja pa nikoli na pretek. Na sliki del Titove ceste v Murski Soboti.

Foto: M. Jerše.

ževanja in gradnje pa zaposlenih 486 delavcev s pomanjkljivo strojno opremo in proizvodnimi zmogljivostmi, je na dlani, da bo v Pomurju treba oblikovati več temeljnih organizacij združenega dela. O tem med drugim pravi tudi osnutek novega zakona, po katerem se mora za vzdrževanje cest oblikovati posebna TOZD, medtem ko novogradnje in obnova cest ne sodijo med dejavnosti, s katerimi bi se ukvarjala organizacija za vzdrževanje cest. Takšna organizacija pa mora upravljati z najmanj 500 kilometri cest; od tega z okrog 50 odstotki magistralnih in regionalnih. Če primerjamo te kriterije z dejanskim sta-

Vzdrževanje Murska Sobota, podjetje Sobota TOZD Komunalna delovna enota Cestna služba in vse službe pri ostalih komunalnih podjetjih v pomurskih občinah. Za celotno področje cestnega gospodarstva v Pomurju pa bo treba organizirati več temeljnih organizacij, ki se bodo ukvarjale s specifično problematiko. Zlasti še, če bomo hoteli zagotoviti enoten in učinkovit sistem združenega dela na področju vzdrževanja, varstva, kakor tudi glede novogradnje cest.

Milan Jerše

ODPRAVA NEPRETRGANOSTI DELOVNE DOBE

V javni razpravi o osnutku statuta skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja je bilo danih veliko pripomb, mnenj in stališč. Največ pripomb in predlogov je bilo danih na zakon o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, in sicer na gostoto zavarovalne dobe kot pogoja za pridobitev pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Predlog je, da bi se naj odpravila gostota zavarovalne dobe kot pogoj za pridobitev pravic ter da se glede gostote zavarovalne dobe določijo blažji pogoji. Nadalje so bile dane pripombe na krog obvezno zavarovanih oseb, spremembo pogojev za pridobitev pravic do starostne, invalidske in družinske pokojnine, skrajšane polne pokojninske dobe, pridobitev pravice do starostne pokojnine s pokojninsko dobo, krajšo od 15 let, ugodnejše pogoje za pridobitev pravice do invalidske pokojnine za rudarje, pridobitev pravice do invalidske pokojnine za mirovne vojaške invalide pod enakimi pogoji kot veljajo za vojaške vojne invalide, znižanje starostne meje za pridobitev pravice do družinske pokojnine s pokojninsko dobo, potrebno za pridobitev pravic do starostne pokojnine. Nadalje so bile dane pripombe na določitev krajšega časovnega obdobja, iz katerega bi upoštevali osebne dohodke za izračun pokojninske osnove, valorizacijo osebnih dohodkov iz prejšnjih let zavarovanja na raven poprečja osebnih dohodkov iz prejšnjih let zavarovanja na raven poprečja osebnih dohodkov iz zadnjega leta zavarovanja in izenačitev najmanjšega dostotka za odmero invalidske pokojnine za moške in ženske.

Ker je mogoče nekatere predlagane spremembe izpeljati le s spremembo zakona, osnutek katerega so delegati

skupščine skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja Jugoslavije že sprejeli, mnenje bo moral dati le še zvezni zbor, je pričakovati, da bo do konca marca prihodnjega leta sprejet nov zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Kot določa osnutek zakona je ena izmed novosti odprava nepretrganosti delovne dobe pri uveljavljanju pravic do pokojnine. Osnova, na podlagi katere bodo določali višino starostne pokojnine, naj bi bil

osebni dohodek, ustvarjen na temelju tekočega in minulega dela. Pri tem ima pomembno vlogo tudi delavčev prispevek k povečanju dohodka njegove TOZD. Za določanje pokojninske osnove naj bi jemali osebne dohodke, ki jih je delavec ustvaril v katerikoli desetih zaporednih letih zavarovanja. Osnutek med drugim tudi določa, da bi osebne dohodke iz prejšnjih let, na podlagi katerih določajo pokojnino, valorizirali tako kot doslej.

F. Maučec

Kujejo bratstvo in enostnost

Karavla, ki nosi ime po narodnem heroju Štefanu Kovaču je ob letošnjem občinskem prazniku prejela plaketo občine Lendava za uspešno sodelovanje z mladino in občani pri razvijanju tradicij NOB. Ta podatek sicer ne pove, koliko truda in volje, koliko ljubezni je vтка-

no v to sodelovanje in koliko generacij mladih je na tej karavli služilo svoj vojaški rok. Bili so iz Kosova, Makedonije, Vojvodine, Slovenije in vseh drugih republik. Vsi so prispevali k vsestranskemu razvoju krajevne skupnosti Gorice pri Lendavi. Pri tem seveda ne gre samo za dobre odnose med občani in graničarji, gre za tisočere ure udarniškega dela, gre za krepitev varnosti ob meji, ki jim je bila in ki jim je zaupana. Pa ne samo to, vojaki te karavle so bili vedno tesno povezani z družbenopolitičnimi organizacijami v Lendavi, skoraj vsakdanji gostje pa so tudi pri učencih osnovne šole Drago Lugarič v Lendavi. Ni je večje proslave, na kateri ne bi sodelovali tudi vojaki te karavle, ni je delovne ali druge akcije, katere se ne bi udeležili. Zaradi vsega tega pa so med občani izredno priljubljeni. Njihov delež pri krepitevi naše državnosti je izreden, tako je torej plaketa lendavske občine prišla v prave roke, v roke mladih, ki so se in se potrjujejo od davnih časov leta 1945 do danes.

Jani D.

S SKUPŠČINE KPŠ V MARIBORU

TUDI V PRIHODNJE DELOVNO

V klubu ekonomistov v Mariboru je bila pred kratkim redna letna skupščina kluba pomurskih študentov v Mariboru.

Po kritični oceni dela v minulemu letu so izvolili novo vodstvo in delegate, nato pa pregledali plan dela za prihodnje obdobje, nakar je bila še razprava.

V šolskem letu 1981/82 so v okviru kluba delovale štiri komisije, in sicer: kulturna, družabna, idejno-politična s socialno-ekonomsko komisijo in športna. Vse komisije so delovale po vnaprej predvidenem programu. Najbolj aktivno je delovala družabna komisija, ki je organizirala razna srečanja in zabave prireditve ob novem letu, pustu, 8. marcu ter pripravila zaključni piknik. Tudi idejno-politična komisija je bila precej aktivna, saj je v sodelovanju z aktivom ZK izvedla predavanje o štipendijski politiki in sodelovala na raznih seminarjih. Komisija za kulturo je le delno realizirala zastavljeni plan dela. Bolj delovna je bila športna komisija, ki je izvedla vrsto športnih srečanj tudi z OZD in financirala vstopnice za plavanje v Pristanu.

Žal pa KPŠ do sedaj še ni uspelo rešiti prostorskega problema, čeprav je bila na razpolago soba, vendar z veliko najemnino. Predsed-

stvo KPS v Mariboru je izrazilo zadovoljstvo glede sodelovanja z OK ZSMS in drugimi študentskimi klubi. Sedaj se pojavlja le vprašanje glede delitve sredstev za brucovanje med KPŠ v Mariboru in KPŠ Ljubljana, kajti do sedaj še niso rešili razmerja glede delitve sredstev za brucovanje. Ugotovili so tudi, da kvaliteta brucovanja pada, saj kulturni program ne ustreza zastavljenim načrtom. Tako bo naslednje brucovanje v sodelovanju z občinskimi konferencami ZSMS. Le-te bodo dotacije klubu poslale vsaj v decembru. Ljutomerški študentje so želeli imeti svoj klub, vendar jim to ni uspelo in tako so se letos ponovno priključili rednemu klubu pomurskih študentov, vendar, kot so ugotovili, bo treba v prihodnje ljutomerške študente bolj pritegniti k sodelovanju.

V nadaljevanju skupščine KPŠ so nato soglasno razrešili dolžnosti staro vodstvo in izvolili novo. Novo predsedniško dolžnost bo odslej opravljal tov. Drago Karakič, podpredsednica pa bo Breda Bukovec. Izvolili so tudi nove delegate v predsedstvo OK ZSMS M. Sobotič, G. Radgona, Lendava in Ljutomer.

Tudi za šolsko leto 1981/82 je akcijski program KPŠ v Mariboru zelo obši-

ren. Delovanje kluba bo še naprej potekalo po vseh štirih komisijah kot doslej. Še največ nalog ima zastavljena idejno-politična komisija, ki bo z aktivom ZK pripravila okroglo mizo na temo gospodarske situacije v Pomurju, pripravila bo javno tribuno, kjer bo obravnavana vloga študentskega kluba, sodelovala bo s študentstvom v povezovanju z ljubljanskim klubom, opravila bo popis vseh študentov v Mariboru, povezovala se bo s skupnostmi za zaposlovanje, z OK ZSMS, pripravila bo informativne dneve za dijake itd. Komisija za kulturo bo organizirala obiske gledaliških in kino predstav, pripravljala razne kulturne prireditve itnp. Delovna bo tudi komisija za družabne prireditve, ki bo organizirala praznovanje novega leta, brucovanje, pustovanje, piknik in še kaj. Prav tako bo športna komisija skrbela za aktivnost, saj bo čez leto pripravljala razna športna srečanja z drugimi klubi, srednjimi šolami, OZD. Organizirala bo smučarski izlet in razne druge športne prireditve. Torej tudi v prihodnjem obdobju aktivnosti v KPS ne bo manjkalo in upajmo, da bodo zastavljene naloge v celoti in uspešno realizirali s sodelovanjem vseh študentov in vodstva. Drago Jakič

Z manj truda in bolje povezani do večje proizvodnje hrane

Hrana je danes draga in še dražja bo, če jo bomo kupovali v tujini, dražja pa bo tudi doma pridelana hrana, če se pri proizvodnji le-te ne bomo ustrezno organizirali. To je ugotovitev, ki smo jo v zadnjem času že neštokrat ponovili. Slišali smo jo na najrazličnejših sestankih, o tem je tekla beseda tudi na 11. seji Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije, zato bo prav, da ugotovimo, kaj smo na tem področju doslej že dosegli in kje se nam je zataknilo, da sprejetih sklepov in usmeritev nismo uresničili. Enotna je namreč ugotovitev, da za nadaljnje razvijanje družbeno ekonomskih odnosov v kmetijstvu ne potrebujemo nobenih novih stališč in sklepov. Ti so bili jasno začrtani že na 2. seji konference Zveze komunistov Slovenije pred enajstimi leti, zato je temeljno vprašanje uresničevanje že sprejetih usmeritev in seveda njihovo dograjevanje ob vsakodnevni praksi in v okviru celotnega razvitega samoupravnega socialističnega sistema. Ob tem namreč ne smemo pozabljati, da zakon o združenem delu enako velja za odnose na vasi kot velja v industriji in drugih dejavnostih. Po 2. seji konference ZKS smo v naši republiki sprejeli tudi več kmetijskih zakonov (več o teh zakonih na naslednji strani), vendar je pomanjkljivost v tem, da se jih vedno ne držimo in jih ne izvajamo. Dela in nalog, ki nas čakajo pri nadaljnjem razvijanju družbeno ekonomskih odnosov, je veliko, v tem prispevku pa se bomo več ali manj omejili na samoupravno organiziranost našega kmetijstva.

USPEHI SE ŽE KAŽEJO

Med bistvenimi sklepi 2. seje konference ZKS velja poudariti poglobljanje samoupravnih družbeno ekonomskih odnosov v kmetijstvu in na vasi. Konferenca je začrtala jasno razvojno usmeritev tako za družbeni in zasebni sektor, pri tem pa poudarila, da je le povečana proizvodnja lahko osnova za boljši dohodkovni položaj vseh, ki delajo v kmetijstvu.

Brez kadrov tudi položaja v kmetijstvu ne bo moč spremeniti. Trenutno je v Sloveniji 1.407 diplomiranih agronomov in veterinarjev, od tega pa jih dela v kmetijstvu le 433, 947 ali 65 odstotkov pa v drugih organizacijah izven kmetijstva. V kmetijskih zadrugah dela 100 ljudi z visoko izobrazbo in od teh le 40 v pospeševalni službi.

Proizvodnja hrane je postala ena najpomembnejših nalog v naši republiki, pravtako pa je bila začrtana tudi jasna perspektiva razvoja zasebnega kmetijstva na osnovi združevanja med kmeti samimi kot tudi njihovega enakopravnega združevanja z družbenim sektorjem.

Res je, da vseh nalog nismo uresničili, vendar pa se samo s tako oceno ne moremo zadovoljiti. Tudi v Pomurju smo namreč v zadnjih letih na tem področju dosegli pomembne kvalitativne premike, to še toliko bolj, če upoštevamo, na kakšni stopnji razvoja je bilo pomursko kmetijstvo še pred desetimi leti. Imeli smo zelo razdrobljene kmetijske zadruge in nepovezan družbeni sektor, prisotne pa so tudi nekatere zgodovinske pogoje okoliščine, ki ovirajo hitrejši razvoj pomurskega kmetijstva. Med njimi velja omeniti zlasti veliko razparčenost in pa dejstvo, da je velika večina kmetijskih zemljišč še vedno v zasebni lasti. Kljub tem okoliščinam pa lahko z zadovoljstvom ugotovimo, da je danes Pomurje na področju agroizvitstva ena najbolj integriranih regij v Sloveniji, uspehi pa se potrjujejo tudi v proizvodnih rezultatih, ki smo jih dosegli v zadnjih letih. Tudi na področju samoupravnosti organiziranosti zasebnega kmetijstva smo dosegli pomembne rezultate, saj deluje v Pomurju pet kmetijskih zadrug s 17 temeljnimi združnimi orga-

nizacijami, ustanovljenih pa je bilo tudi 5 temeljnih organizacij kooperantov. V trajnejše oblike sodelovanja je vključenih 13.850 kmetov-kooperantov, nekaj tisoč pa jih sodeluje še v drugih oblikah. S pomočjo sodelovanja kmetov-kooperantov, strokovnega dela kmetijskih delavcev in družbenih vlaganj smo v Pomurju ustvarili 3.584 intenzivno usmerjenih kmetij ter organizirali vrsto različnih proizvodnih skupnosti.

Tudi proizvodni rezultati kažejo, da uspehi na tem področju ne izostajajo. Če je znašala proizvodnja mleka v Sloveniji pred desetimi leti v Sloveniji le nekaj nad 15 milijonov litrov, se je ta povzpela zdaj že na več kot 50 milijonov litrov, in medtem ko je proizvodnja prašičev v Pomurju pred

kmetijske zadruge s temeljnimi združnimi organizacijami in tako samoupravljanje bolj približali kmetom, še ne pomeni, da je delo s tem tudi opravljeno. Temeljne združne organizacije namreč same po sebi še ne zagotavljajo samoupravljanja in samo z organizacijsko spremembo ne bi ničesar pridobili, če se ne bi hkrati spremenili tudi vsebinski odnosi. V Pomurju ugotavljajo, da z ustanovitvijo kmetijskih zadrug in temeljnih združnih organizacij niso dosegli le formalnih organizacijskih sprememb, ampak tudi vsebinske spremembe, ki se kažejo v čvrstšem povezovanju, boljšem samoupravljanju, učinkovitejšem gospodarjenju in nenazadnje tudi v večjem dohodku. Stanje je po posameznih temeljnih

pa moramo imeti pred sabo cilje dogovorjene ekonomske politike, v katere se morajo vključiti tudi kmetijske zadruge in v katerih so tudi one dolžne opraviti pripadajoči del svojih nalog.

ODLOČILNO BESEDO NAJ IMAJO ORGANIZIRANI KMETJE IN NE ŠPEKULANTI

Da podkrepimo zgoraj zapisano misel, velja poudariti, da kadar govorimo o položaju kmeta v kmetijski zadrugi in o njegovi odločilni besedi, potem lahko tak položaj pripada le tistemu kmetu, ki dejansko stoji za stališči sprejete politike, se podreja njenim ciljem in izpolnjuje tisti del nalog, ki zadevajo njega osebno in katere moramo vsi skupaj uresničiti v kmetijstvu kot celoti. Tudi 11. seja Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije je izhajala iz takšne vloge kmetijskega proizvajalca, ne pa iz kmetijskega proizvajalca, ki išče le trenutne koristi. Vsak tak kratkoročno usmerjen kmet, ki išče le trenutne koristi, je špekulant in zato ne sme imeti enakega vpliva, kot ga morajo imeti pravi združeni kmetje, seveda skupaj z delavci v kmetijskih zadrugah in kombinatih. V prihodnje bo potrebno na tem področju več selektivnosti, naša družba pa mora ustvariti takšne ekonomske spo-

Za razliko od jugoslovanskega kmetijstva, kjer 80 odstotkov tržnih viškov v zasebni kmetijski proizvodnji predstavljajo neorganizirani kmetje, je v Pomurju položaj znatno ugodnejši. Tu je kar 80 odstotkov kmetov organiziranih in preko različnih oblik povezanih s kmetijskimi zadrugami in le 20 odstotkov tržnih viškov se proda mimo organizirane in dogovorjene proizvodnje. Rezultati takšne organiziranosti se najbolje

odražajo v proizvodnih rezultatih, ki sta jih dosegla tako zasebni kot družbeni sektor. Tako bo znašala letos proizvodnja prašičev 130 tisoč komadov, za prihodnje leto pa načrtujejo že 200 tisoč prašičev, kar predstavlja 70 odstotkov slovenske tržne proizvodnje. Tudi v govedoreji je čutili napredek, saj bodo letos spitali v Pomurju 28 tisoč glav, prihodnje leto pa že 32 tisoč glav ali 33 odstotkov slovenske tržne proizvodnje.

krivcih, najprej iskati krivdo pri sebi in ugotoviti, kaj je vsak sam prispeval za izboljšanje položaja.

KAKO DO STABILNEJŠE PROIZVODNJE?

Pogoj za večjo stabilnost kmetijske proizvodnje je povečanje kmetijske proizvodnje. Dokler bo proizvodnja nizka, tako dolgo bo ta proizvodnja tudi nestabilna, nestabilni bodo odnosi in prihajalo bo do njih, s katerimi se srečuje-

ko v preteklosti. Za nekatere infrastrukturne posege bo treba zagotoviti več nepovratnih sredstev, saj je večja proizvodnja hrane v interesu celotne držbe in ne le kmetijstva. Z ustreznimi ukrepi ekonomske politike pa je treba podpreti tudi združevanje zasebnega sektorja, z nepovratnimi sredstvi pa stimulirati združevanje zasebnega sektorja z družbeno organizirano proizvodnjo.

Ukrepi ekonomske politike morajo biti diferencirani in stimulativni, saj bodo le tako dejansko pripomogli h krepitvi materialnega interesa

AKTUALNA TEMA

Brez združevanja sredstev ne gre več. Na območju Pomurja imamo mnogo strojnih skupnosti, manj pa drugih oblik združevanja kmetov na podlagi pogodbe.

desetimi leti znašala okrog 70 tisoč glav, vzredimo zdaj že letno okrog 140 tisoč prašičev. Na dokaj dobro organiziranost in opremljenost pomurskih kmetov in na odgovoren odnos do nalog, ki nas čakajo, kaže tudi proizvodnja sladkorne pese, ki smo jo v zadnjih letih dobro obvladali, nena zadnje pa nam to potrjuje tudi letošnje pravočasno in uspešno spravilo pridelkov in dobro opravljena jesenska setev.

RAZVIJANJE SAMOUPRAVNIH ODNOSOV

To, da smo v vseh pomurskih občinah ustanovili

zadržnih organizacijah različno, vendar se z rezultati še vedno ne bi smeli zadovoljiti. Res je, da se položaj kmeta v zadrugi krepi, vendar je njegov položaj odvisen od več pogojev. Ne le od prizadevnosti strokovnih delavcev v posamezni kmetijski zadrugi, pač pa tudi od tega, v kolikšni meri čuti posamezni kmetovalec svoj ekonomski interes za takšno ali drugačno povezovanje s svojo zadrugo. Zato je treba vlagati vse napore v to, da bo kmet resnično postal odločilen dejavnik odločanja in samoupravljanja v zadrugi.

Ko govorimo o položaju kmeta v kmetijski zadrugi,

dbude, da bo tudi v ekonomskem in socialnem pogledu imel prednost združeni in dohodkovni povezani kmet in ne špekulant. Z ustreznimi ukrepi ekonomske politike bo treba spodbujati le kmete, ki so vključeni v trajnejše dohodkovne in tržne odnose.

Kadar govorimo o stanju in težavah v našem kmetijstvu, često zahajamo v dve skrajnosti. Po eni je za vse probleme, ki jih v kmetijstvu imamo, kriva družba, politika cen, ekonomski ukrepi in delavci v kmetijstvu, po drugi pa so za vse težave krivi kmetje sami. Sprejemljiva ni niti prva niti druga ocena, pač pa je treba vselej, kadar govorimo o

mo. Pogoj za večjo proizvodnjo pa je povečanje družbene proizvodnje in to v prvi vrsti na družbenih površinah in nato na družbeno organiziranih površinah zemlje, ki so sicer formalno v zasebni lasti. V prihodnjem obdobju bo zato potrebno vse sile usmeriti v povečanje družbenih površin, povečanje kmetijske proizvodnje v Pomurju pa je treba iskati tudi v izvedbi zemljiških operacij, predvsem melioracij in komasacij. V minulem srednjeročnem obdobju smo gledali na finančne, kadrovske in organizacijske pogoje dosegli v Pomurju dobre rezultate. Tako smo povečali družbene površine za 2.500 hektarjev in meliorirali 4.500 hektarjev kmetijskih zemljišč, od tega 1.500 hektarjev v zasebni lasti. Tudi v prihodnje načrtuje družbeni sektor odkup 500 do 600 hektarjev letno in melioracijo 4.500 hektarjev v prihodnjih petih letih, vendar bo glede na značaj teh vlaganj nujno, da se financirajo pod drugačnimi pogoji

kmeta za povečanje proizvodnje na osnovi njegovega vključevanja v programe družbene usmerjene proizvodnje.

HRANA NE BO POCENI

Ob vsem tem pa se je treba zavedati, da hrana tudi v prihodnje ne bo poceni, saj s poceni hrano ne bomo mogli dvigniti proizvodnje. Taki poskusi so doslej povsod v svetu propadli, zato se moramo sprijazniti s tem, da je treba proizvodnjo hrane na nek način stimulirati. Ali preko cen ali pa preko drugih ukrepov. Če z ekonomskimi cenami ne bomo priti na tržišče.

Doseganje vseh zastavljenih nalog pa ne ostani le skrb kmetov in delavcev v kmetijskih organizacijah. To je naloga vseh delovnih ljudi, saj je skrb za prehrano naša skupna skrb in vsak mora opraviti svoj del odgovornosti do tega pomembnega vprašanja. Kmetje in delavci v kmetijstvu se morajo zavzeti za večjo in cenejšo proizvodnjo, potrošniki pa opraviti svoj del nalog z združevanjem več sredstev v proizvodnjo hrane. Zemlja namreč ne pozna dolgega dogovarjanja, pač pa ima svojo naravno zakonitost: več se v njo vlaga, več rodi in večji so pridelki.

Ludvik Kovač

Važno je delo, ne lastnina

V letu 1972 je bil sprejet zakon o starostnem zavarovanju kmetov, naslednje leto pa kar trije zakoni s področja kmetijstva: zakon o kmetijskih zemljiščih, zakon o dedovanju kmetijskih zemljišč in zasebnih gospodarstev (kmetij) in zakon o združevanju kmetov. V 1979. letu sta zadnja dva zakona dobila novo besedilo, prav tako pa je v tem letu skupščina SR Slovenije sprejela zakon o preživninskem varstvu kmetov.

Zakonodaja s področja zasebnega kmetijstva je torej kar obsežna, vprašanje pa je, ali so posamezna določila zaživela v praksi. Prav k temu preverjanju so zdaj usmerjene razprave. Tako je kmetijsko zakonodajo pred kratkim temeljito pretresla razprava v skupščini SR Slovenije, o kmetijskih zakonih teče razprava v izvršnih svetih skupščin občin, v družbenopolitičnih organizacijah, zadrugah in seveda tudi zasebni kmetje sami med seboj nemalokrat v pogovoru pretrasejo posamezna določila kmetijskih zakonov. Uradna razprava bo trajala do 15. januarja, in bo prav gotovo dala marsikatero ugodnejšo, bolj življenjsko rešitev za ureditev razmer. Tako kot velja za druge zakone, drži tudi za kmetijske: nobeno določilo ni zabetonirano; če praksa pokaže, da je moč doseči željene cilje (primarij je večja kmetijska proizvodnja) z drugačno zakonsko ureditvijo, potem bi bilo zares nespametno vztrajati pri starem.

KJE SO MLADI KMETJE?

V letu 1972 je bilo z zakonom o starostnem zavarovanju kmetov uvedeno obvezno starostno zavarovanje kmetov kot posebna oblika socialne varnosti ostarelih kmetov. Uveljavljeno je bilo načelo, da pripada eni kmetiji le ena starostna pokojnina. Ta oblika je prehodna, saj stremimo za tem, da bi kmeta, ki dela s sredstvi, nad katerimi obstoji lastninska pravica, povsem izenačili z delavcem v združenem delu.

V začetku tega leta je bilo v Sloveniji 71.821 zavarovancev starostnega zavarovanja kmetov, udeležencev pokojnin pa je bilo 41.982. Mednje je všteto tudi 2.830 kmetov-borcev, ki so poleg starostne pokojnine prejeli še varstveni dodatek.

Starostna pokojnina se iz leta v leto povečuje. Tako je 1979. leta znašala mesečno 840,00 dinarjev, lani 1.280,00 dinarjev, letos pa 1.930 dinarjev. V sklad starostnega zavarovanja kmetov prispevajo 30 odstotkov sredstev kmetje v obliki svojih prispevkov, 70 odstotkov sredstev pa primaknejo delavci v združenem delu in obrtniki.

Kako naprej? Število čistih kmetov — zavarovancev starostnega zavarovanja — pada. Po drugi strani pa se povečuje število kmetov—delavcev, torej tistih, ki ne opravljajo kmetijske dejavnosti kot edini in glavni poklic.

Zakon o starostnem zavarovanju kmetov ima nekaj pomanjkljivosti.

Zlasti veliko kritik leti na načelo, da pripada eni kmetiji le ena starostna pokojnina. Nujna bo torej revizija celotnega sistema starostnega zavarovanja kmetov. Pripraviti je treba takšen koncept, ki bo na delovnih in dohodkovnih principih omogočil združitev starostnega zavarovanja kmetov s pokojninskim in invalidskim zavarovanjem delavcev in na tej podlagi izenačitev pravic in obveznosti združenih kmetov z delavci. Spomnimo naj, da se kmetje tudi že zdaj lahko zavarujejo kot delavci, seveda le tisti, ki dosegajo primeren dohodek in torej lahko prispevajo v pokojninski sklad in sklad zdravstvenega zavarovanja dohodku ustrezne prispevke. Nedvomno imamo tudi na našem območju več kmetov, ki bi lahko uveljavili pravico do delavskega zavarovanja, kajti sedanje število je minimalno. Da je temu tako, tiči vzrok tudi v starostni strukturi kmetov. Ta je v Pomurju takale: samo 68 je kmetov, ki so stari 30 let; 1800 ali 13 odstotkov je takih, ki še niso dopolnili 50 let; in kar 8.800, to je 64 odstotkov, je kmetov, ki so stari nad 60 let.

Tako uradna statistika. Kljub temu pa stanje le ni tako zaskrbljujoče. Dejstvo je namreč, da so v večini primerov starejši ljudje le formalni lastniki posestev, dejansko pa jih upravljajo mlajši družinski člani. Večina teh je zaposlenih, torej so delavsko zavarovani, zato je povsem logično, da se število zavarovancev starostnega zavarovanja kmetov zmanjšuje.

MAKSIMUM OSTAJA

Zakon o kmetijski zemljišči ureja organizacijo in naloge kmetijskih zemljiških skupnosti, varstvo, promet, zakup in maksimum kmetijskih zemljišč, sklade kmetijskih zemljišč v občini, kmetijske prostorsko-ureditvene operacije in skupne pašnike. Zakon določa, da kmetje lahko imajo lastninsko pravico na kmetijskem obdelovalnem zemljišču v izmeri največ 10 hektarjev. Le v gorskih in hribovitih predelih lahko imajo kmetje lastninsko pravico na kmetijskem obdelovalnem zemljišču v izmeri največ 20 hektarjev. V tem primeru morata biti najmanj dve tretjini (154 hektarjev, op. p.) obdelovalnih zemljišč travniki. Ker v Pomurju gorskih kmetij ni, pomeni, da kmetje v naši pokrajini ne morejo imeti več kot 10 hektarjev zemlje. Izjema so le (morebitne) kmetije, ki se nahajajo na pobočjih hribov, akoravno ti niso visoki čez 600 metrov, če je večji del površine nagrnen nad 25 odstotkov.

Zemljiški maksimum pa je določen tudi za nekmeta. Tako 58. člen določa, da občan, ki se po zakonu o kmetijskih zemljiščih ne šteje za kmeta, sme imeti v lasti v ravninskih predelih največ 1 hektar kmetijskih zemljišč in gozda skupaj, od tega največ 50 arov gozda in 50 arov

vinograda. V predelih nad 600 metrov nadmorske višine (teh v Pomurju seveda ni!) pa največ 3 hektarje površin, od tega največ 50 arov gozda in 50 arov vinograda. Tako pri kmetih kot pri nekmetih se v zemljiški maksimum vštevata površina vseh članov ožje družinske skupnosti.

Določen je torej zemljiški maksimum, ki bo po vsej verjetnosti ostal tudi v prihodnje. To je tudi eno izmed stališč 11. seje CK ZKS, ki pravi:

»Centralni komite ZKS poudarja, da mora položaj kmeta v načelu temeljiti na enaki podlagi kot položaj delavca v združenem delu... Ob tem je treba poudariti, da na ohranjeni ali celo okrepljeni zasebno-lastninski proizvodnji tudi povečanje hektarskega maksimuma zemlje v zasebni lasti ne bi pomenilo nikakršne kakovostne podlage ali možnosti za uresničevanje strateških ciljev razvoja na področju kmetijstva in za učinkovito izrabo vseh proizvodnih zmogljivosti. V sedanjih ekonomskih razmerah bi le povečevalo ekonomske, socialne in politične probleme na vasi, prav tako pa bi odvrčalo od povezovanja in združevanja kmetov za skupno proizvodnjo. Povečevanje maksimuma bi bilo v nasprotju z osnovnimi načeli naše družbene in ekonomske ureditve, v kateri položaj človeka določa delo, ne pa lastnina. Uveljaviti je treba usmeritev k postopnem podružbljanju zasebne kmetijske proizvodnje z združevanjem dela sredstev in zemlje ter z nujnim povečevanjem vpliva združenih kmetov tako dosegati visoko stopnjo intenzivnega obdelovanja zemljišč.«

Da nas na tem področju čakajo odgovorne naloge, priča (ne)obdelanost zemljišč. V Sloveniji je po uradnih podatkih okrog 5 tisoč hektarjev neobdelanih njivskih

Kmetijska zakonodaja v praksi

prečna velikost parcele namreč znaša le 50 arov, medtem ko posamezno kmečko gospodarstvo meri 3,6 hektarja. Stanje v Pomurju, zlasti pa na levem bregu, torej v Prekmurju, je še hujše. V soboški občini, kjer je 43.000 hektarjev obdelovalnih površin zemlje, imajo kar 131.900 parcel. Posamezna torej meri 33 arov. Stanje je slabše v lendavski občini. Tam imajo 17.796 hektarjev zemlje, ki je razbita na 138.793 parcel. Imajo torej 13-arske krpice zemlje. Da je temu tako, se imamo »zahvaliti« preteklosti, ko so kmetje z oporokami izročali posamezno zemljišče vsem dedičem po enakih delih. Z zakonom o dedovanju kmetijskih zemljišč in zasebnih kmetijskih gospodarstev (kmetij) se omejuje prehod kmetijskih zemljišč v last tistih, ki zemlje ne obdelujejo, preprečuje se drobitev določenih kmetij in omogoča prevzem kmetij pod pogoji, ki dediča preveč ne obremenjujejo.

Na temelju tega zakona so vse pomurske skupščine občin sprejele odloke o zaščitenih kmetijah. Prav v tem času so v postopku revizije zaščitenih kmetij, da bi bilo tako ugotovljeno dejansko stanje. Neka kmetija namreč ne more biti zaščiten, torej nedeljiva, za vse večne čase, kakor tudi kmetija, ki v nekem časovnem obdobju ne izpolnjuje pogojev, ne more ostati vedno deljiva. Postane torej lahko zaščiten, če izpolni določene pogoje.

Zakon o dedovanju kmetijskih zemljišč in zasebnih kmetijskih gospodarstev (kmetij) štiti pred delitvijo v primeru dedovanja tiste kmetije, to je kmetijske in gozdne gospodarske enote, ki zagotavljajo lastniku s kmetijsko in drugo z njo povezano dejavnostjo primer-

Zakon o dedovanju kmetijskih zemljišč in zasebnih kmetijskih gospodarstev (kmetij) v zadnjem obdobju doživlja temeljit pretres. Kritike lete zlasti na določilo o možnih dedičih, ki so lahko po tem zakonu le zakonec, otroci, posvojenci, starši oziroma deda in babice. Zakon bo verjetno spremenjen tako, da bo krog dedičev razširil, in sicer, da bi bila tako dana oporočiteljna možnost, da v upravičenih primerih lahko zapusti kmetijo tudi tistemu, ki ni zakoniti dedič. So namreč primeri, ko na posameznih kmetijah delajo ljudje, ki z lastnikom niso v sorodstvu, imajo pa željo in strokovne pogoje za delo na zemlji, vendar taki doslej niso mogli prevzeti zaščitenih kmetij.

KMETJE SE ZDRUŽUJEJO

Zakon o združevanju kmetov določa, da kmetje lahko združujejo svoje delo, zemljišča in delovna sredstva oz. druga sredstva med seboj in z delom delavcev ter z družbenimi sredstvi v kmetijskih zadrugah, temeljnih zadrugah organizacijah, temeljnih organizacijah kooperantov, delovni organizaciji kooperantov, v hranilno-kreditnih službah in v skupnostih na podlagi pogodbe. Da je združevanje dejansko zaživelo, dokazujejo številke: ob koncu lanskega leta smo imeli v Sloveniji 22 enovitih kmetijskih zadrug, 22 kmetijskih zadrug s temeljnimi zadrugami organizacijami, 65 temeljnih zadrugah organizacij, 30 temeljnih zadrugah organizacij v sestavi kmetijskih zadrug, 21 temeljnih organizacij kooperantov in eno delovno organizacijo kooperantov. Zelo pa se je povečalo tudi število skupnosti na podlagi pogodbe. Največ, in sicer 4.132, je bilo

imeti v lasti vse stroje. Druge po številu so na našem območju melioracijske skupnosti itd.

PREŽIVNINSKO VARSTVO

Starostno zavarovanje kmetov in s tem pravico do starostne pokojnine je pomembna pridobitev na področju socialne varnosti ostarelih kmetov, saj marsikateremu predstavljajo ti mesečni prejemki glavni vir sredstev za preživljanje. K izboljšanju gmotnega stanja kmetov pa je usmerjen tudi zakon o preživninskem varstvu kmetov, sprejet 1979. leta. Poleg razreševanja socialnih primerov zakon zasleduje tudi cilj podružbljanja zasebnih kmetijskih zemljišč in s tem njihovo vključitev v intenzivno obdelavo.

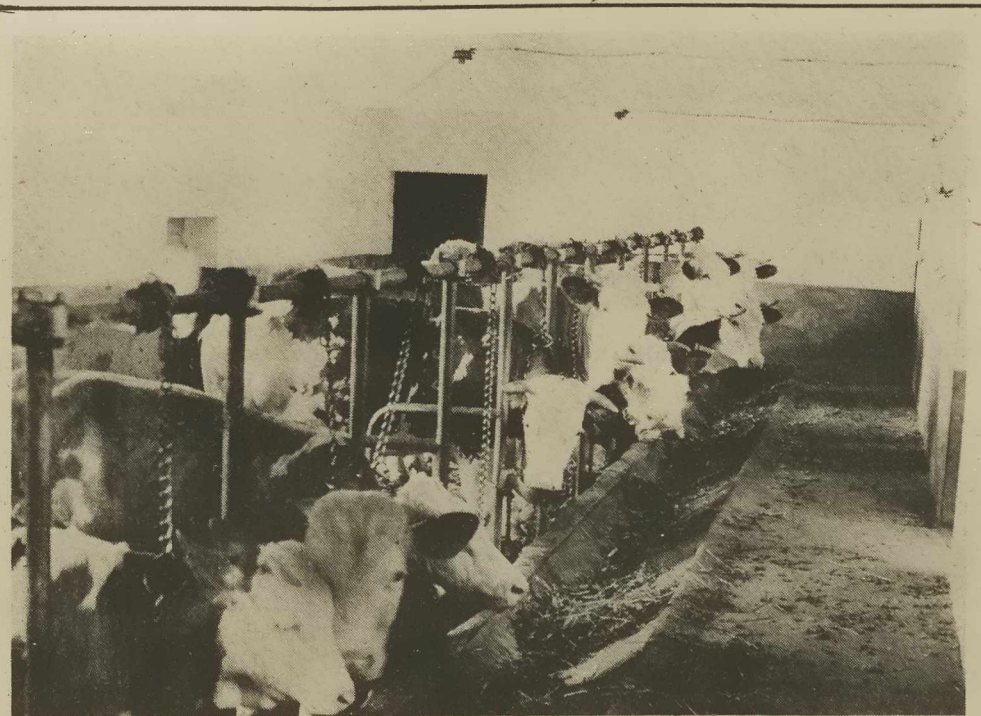
V letu 1979 in 1980 je bilo izvajanje zakona omejeno na območja, kjer je obstajal interes za zemljo s strani družbenega sektorja, v letošnjem letu pa je izvajanje mogoče tudi na drugih območjih. Žal pa se ta zakon prepočasno uveljavlja. Doslej je bilo namreč odobrenih le 28 preživnin, trenutno pa teče postopek reševanja 69 zahtevkov. Eden izmed vzrokov, ki zavira večje odajanje zemlje in s tem pridobitev preživnine, je v določilu 6. člena, ki določa poleg starosti 65 let za moške, oziroma 60 let za ženske, da upravičenec pridobi pravico do preživnine, če odda družbeni pravni osebi najmanj 2 hektarja kmetijskega zemljišča, oziroma najmanj 3 hektarja gozda za kmetijsko, gozdarsko ali gradbeno name-

Določilo o tako velikem obsegu zemlje ni sprejemljivo, zlasti pa v Pomurju ne, saj kmetje, ki jim je treba rešiti problem socialne varnosti (tudi sami se trudijo!), preprosto nimajo toliko zemlje. Treba bo torej člen spremeniti in uveljaviti druga določila. Eden izmed predlogov se nanaša na vrednost zemlje. Tako naj bi pravico do preživnine uveljavljali vsi kmetje, ne glede na obseg oddane zemlje, saj je mesečna preživnina po določilu 10. člena odvisna od tržne vrednosti oddane zemljišča in starosti upravičenca. Izračuna pa se tako, da se kupnina za oddano zemljišče deli s 84. Po določilih 11. člena zakona o preživnini se znesek poveča za 20 odstotkov, če je upravičenec star 70 do 74 let, za 25 odstotkov se poveča, če je star od 75 do 79 let in za 30 odstotkov se znesek izračunane preživnine poveča, če je upravičenec star 80 in več let.

ČAKA NAS VELIKO DELA

Kmetijski zakoni so zelo obsežni. Na kratko smo vam jih skušali osvežiti, vmes smo jih komentirali in zapisali stališča, ki so se izoblikovala v družbenopolitičnih organizacijah. Vsem, ki vas kmetijska problematika zanima ali ste neposredno prizadeti, se zlasti v teh dneh ponuja priložnost, da poveste svoje mnenje o kmetijski zakonodaji. Tako se boste vključili v širšo javno razpravo, v kateri se bodo izoblikovale bolj življenjske rešitve, kot pa jih v posameznih zakonih vsebujejo zapisana določila. Ob tem pa kaže znova opozoriti na našo socialistično usmeritev, ki je v tem, da položaja delovnega človeka (torej tudi kmeta) in njegovega gmotnega stanja ne sme in ne more določati večji ali manjši obseg lastnine, ampak le delo in rezultati dela.

ŠTEFAN SOBOČAN

Živnoredje je v Pomurju poleg poljedelstva najpomembnejša dejavnost. Imamo čez 3500 usmerjenih kmetij. Mnoge izmed teh imajo nove hleve, ni pa še skupnih hlevov.

zemljišč. Je tako tudi v Pomurju? Prav gotovo tudi pri nas vse krpice zemlje niso obdelane. Po podatkih kmetijske zemljiške skupnosti Murska Sobota je na območju soboške občine letos neobdelanih 123 hektarjev zemlje. Bolj kot to pa zaskrbljuje slaba obdelanost zemlje v privatni lastnini. Ta prihaja v ospredje zlasti tam, kjer so ostareli kmetje. Mnogi izmed njih nese dosegajo optimalnih hektarskih donosov, ker se ne poslužujejo vseh agrotehničnih ukrepov.

DOKLEJ DROBLJENJE KMETIJ?

Za Slovenijo je značilna velika razparceliranost. Po-

no preživljanje. Poleg tega pa je zakonodajalec upošteval še druga merila:

— ekonomski značaj (ogroženost smotnega izkoriščanja kmetijskih in gozdnih zemljišč, ki bi nastala zaradi delitve, ter možnost proizvodnega sodelovanja z organizacijo združenega dela);

— prostorski značaj (varstvo krajine in s tem v zvezi potrebo po urejenem prostoru, posebej na območjih, ki so trajno namenjena za kmetijsko proizvodnjo);

— splošno družbeni značaj (družbeni interes po ohranitvi določenih kmetij zaradi potreb SLO, zgodovinskih in kulturnih ter drugih razlogov).

strojnih skupnosti, slede mlekarke (628), poljedelske (260), pašne (118), melioracijske (57), hlevske iz združenimi zemljišči in skupnimi objekti (46). Te skupnosti so združile kar 46.919 članov. Nekateri kmetje so pač člani več skupnosti. Po podatkih zadrugne zveze Slovenije je bilo v različnih oblikah sadjarskih, vinogradniških in poljedelskih skupnosti združenih več kot 7.600 hektarjev zemlje. To je nedvomno uspeh, ki ga ni moč prezreti!

Združujejo se seveda tudi pomurski kmetje. Še največ je članov strojnih skupnosti, saj so kmetje že zdavnaj spoznali, da je neracionalno

Milijarde za repromaterial

PRIHODNJE LETO BO POMURSKO KMETIJSTVO KU-PILO REPRMATERIAL V VREDNOSTI 2,8 MILIJARDE NOVIH DINARJEV

Kmetijci v Pomurju so že pripravili količinske načrte potreb po repromaterialih za leto 1982, pri čemer so upoštevali tudi nove travniške površine, ki jih bodo letos v Pomurju vključili v intenzivno gnojenje, in potrebe gnojil za meliorirane površine in trajne nasade. Zbrali so tudi naročila za količine raznih sort semenske kornuže. V planskih dokumentih so zapisali blagovne pretoke repromaterialnega blaga za vse proizvodne organizacije SOZD ABC POMURKA od proizvodnih in trgovskih organizacij, ki oskrbujejo pomurski agroživilski kompleks. Oskrba z repromateriali v letu 1982 bo ABC POMURKA veljala 2.819 milijarde dinarjev, za kar bodo dobaviteljem osijskih hibridov Agroslovaniji, novosadskih hibridov in ZP hibridov iz Agrovodine in Agrosa Subotica odšteli 27.906 milijonov dinarjev.

Razliko za kritje potreb po semenski pšenici k doma pridelani pšenici so dokupili pri Agroslovaniji, Agrosu, Agrovodini, IPK Osijeku 1.509 milijonov kilogramov, kar je kmetijce veljalo 24.898 milijonov dinarjev.

Krmilne kornuže bodo v prihodnjem letu v Pomurju pridelali 38.500 ton, od AIK Sente, AIK Srednja Bačka, Crvenka, IPK OSIJEK in morda še od PIK VUKOVAR in PIK Sombor pa je bodo dokupili za 858 milijonov dinarjev. Ne gre prezreti, da nekateri proizvajalci oziroma dobavitelji zahtevajo v zamenjavo svinjske polovice, piščančje meso in mleko v prahu. Z dogovorjenim dokupom bo pomurskim rejcem na voljo 110 tisoč ton kornuže, iz katere je moč narediti okoli 139.700 ton krmila, s to količino spita žirina pa mora ob zakolu dati najmanj 34.925 ton mesa.

Rejci žirine v Pomurju so izražali, da rabijo 6.1000 ton sončničnih in repičnih tropin. Dobavo tropin so vezali na skupno nabavo olja in rastlinskih maščob za trgovsko mrežo ABC POMURKA od tistih proizvajalcev, ki so voljni prodati tudi tropine.

Ne gre namreč prezreti, da so v letu 1981 vojvodinskim oljarnam prepovedali prodajo tropin zunaj Vojvodine, pa tudi KŽK Kranj pomurskim rejcem ni odstopil niti kilograma tropin. Tovarna olja Zagreb pa je za prodajo tropin sklenila pogodbo preko Ži-

vilske poslovne skupnosti Slovenije s HP Univitom iz Ljubljane. Pomurski rejci si zato v prihodnjem letu obetajo več tropin za krmno ob skupnem nastopu sestavljene organizacije. Pesnih rezancev so pomurska družbena kmetijska posestva in kmetijske zadruge naročile 5 tisoč ton v vrednosti 40 milijonov dinarjev. Dobavitelji bodo med drugim tovarne sladkorje iz Osijeka, Novega Sada, Belega Manastirja, Sremske Mitrovice, Vrbasa, Sente in Subotice.

V letošnjem letu so rejci dobili vse naročene količine rezancev, potem, ko so v Sloveniji in Hrvaški odobrili ceno 7 do 8 dinarjev za kilogram. Iz Vojvodine pa v Pomurje rezancev sladkorne pese niso dobili, ker je tam veljala znatraj proizvodnih sistemov nižja — interna cena 3,90 do 5,50 dinarjev za kilogram.

Za uvoz beljakovinskih mineralnih sestavin za proizvodno močnih krmil v pomurskih mešalnicah v M. Soboti, Lendavi, Ljutomeru in Črncih pri Apačah bodo združene OZD ABC POMURKA združevale devizna sredstva. Največ, 21.600 ton, bodo uvozili tropin soje, 2.300 ton ribje moke, 1.800 ton mesne moke, za proizvodnjo krmil pa bodo rabili 360 ton mleka v prahu in 1920 ton dikalcijevega fosfata, tako da bodo skupno porabili 28.080 ton beljakovinsko mineralnih sestavin, ki bodo veljale okoli 894.036 milijonov dinarjev. Kmetijske organizacije v Pomurju bodo v prihodnjem letu porabile 659.495 kilogramov sredstev za varstvo rastlin, ki jih bodo po pogodbah dobile od raznih domačih proizvajalcev. Predvidoma bodo morali kmetijci za zaščitna sredstva v letu 1982 odšteti 101.641 milijonov dinarjev.

Načrtujejo nakup kmetijske mehanizacije in rezervnih delov in sicer po 362.760 milijonov dinarjev. Od tega bodo štiri KZ ABC POMURKA in TOK VG Kapela kupile za 163.760 milijonov dinarjev priključkov, traktorjev pa bodo kmetije kooperanti kupili za 144 milijonov dinarjev ter kombajne in rezervne dele za 55 milijonov dinarjev.

Če k naštetemu prištejemo še porabljen nafto, vidimo, da smo repromaterial pomurske kmetijce velja krepko preko 3 milijarde novih dinarjev.

Fant razbija tabuje

Prve dni septembra, torej na pragu jeseni, ko je na kmetih dela več kot preveč, se je začelo. Tedaj so namreč Kočarjevi iz Korovca pri Cankovi začeli graditi velik hlev za bekone.

»Res je, lotili smo se velikega dela, saj hlev, v katerega gre kar 520 prašičev, meri v dolžino 36 metrov. Investicije, ki je ovrednotena s 3.500.000 novih dinarjev, se seveda nismo oprili sami, ampak skupaj s kmetijsko zadruzo Panonka. Gradimo tako imenovani skupen hlev. Delež naše družine bo 49 odstotkov, delež zadruge pa 51 odstotkov.« nam je povedal 24-letni Drago Kočar, fant, ki ga nista zvala ne inudistija, ne tujina, ampak je ostal zvest zemlji.

»Ze takrat, ko sem hodil v osnovno šolo, sem rad delal s traktorjem, prav tako pa tudi pri žirini. Pozneje, ko sem končal šolo za kmetovalce, sem se še bolj navdušil za kmetijstvo in sklenil, da ne bom odšel z grunta. Tako sem se odločil, četudi naša kmetija ni velika; meri le 7 in pol hektarjev. Toda obseg lastninske pravice nad zemljo ni toliko važen, pomembnejše je delo. Tako naša kmetija zdaj obdeluje še 1,5 hektarja zemlje, ki jo imamo v najemu. Tudi za prihodnje upam, da mi zemlje ne bo manjkalo.«

Drago Kočar razmišlja, snuje... zelo pametno. To

KOČARJEVI: oče Janez, mati Matilda in sin Drago se vesele skorajšnje dograditve hleva, v katerem bo prostora za 520 pitancev. Foto: S. S.

potrjuje tudi odločitev o skupni izgradnji hleva. Na malce provokativno vprašanje: »Ali te ne bo motilo, da hlev, ki ga imaš na dvorišču, ni popolnoma tvoj?« je odvrnil, da ga to prav nič ne ovira v prizadevanjih, da bi še zadnja dela hitro opravili in bi se tako čimprej, vsekakor pa okrog novega leta, »vgnezdilo« 520 tekačev. Da resnično živi in dela samo za ta hlev, dokazuje tudi njegov odnos do izgradnje: kolikor je bilo mogoče opraviti v lastni režiji, je pač naredil tako in s tem znižal stroške ne le sebi, ampak tudi kmetijski zadruzi. Res pa je tudi, da cene gradbenemu materialu vrtoglavno naraščajo, in tako bodo tudi Kočarjevi porabili ne le vse prihranke, ampak izčrpali tudi vseh 1.250.000 dinarjev kredita. To pa je pravzaprav uspeh, saj doslej nismo bili vajeni gradnje, kjer ne bi dejanski stroški presegli načrtovanih izdatkov.

Hlev, ki ga grade pri Kočarjevih, je sestavljen iz montažnih elementov Konstruktorja — TOZD Gradbeništvo Pomurje. Stene so opečnate, strop je dobro izoliran, streha pa je iz aluminijaste pločvine. Tekočim oziroma bekonom seveda ne bodo nastiljali s slamo, tudi gnoja ne bo treba kdati, saj bodo pitanci »stanovali« na rešetkastem betoniranem podu. Hlev ima seveda velike gnojnične jame, v katere bo šlo 500 tisoč litrov gnojnice. Ventilatorji ne bodo prezračevali hleva, ampak bodo slab zrak odvajali tudi izpod rešetk, torej iz gnojničnih jam. Poleg hleva že stoji 8 metrov dolg in kakih 6 metrov širok prostor, v katerega bodo postavili dva silosa za krmila. Ščasoma bo krmiljenje povsem avtomatizirano, in tako o kakem težakem delu ne bo moč govoriti.

Kočarjeva družina je 4-članska: oče Janez je zaposlen pri Temelju na Cankovi kot tesar, mati Matilda dela doma na posestvu in v gospodinjstvu. 14-letni sin Janez dokončuje osemletko, sin Drago pa je ves zavzet z gradnjo hleva. Pa ne samo to! Na spomlad ni le zasejal 60 hektarjev pese, in sicer članom in kooperantom TZO Cankova, ampak jo je to jesen tudi pobral s površine več kot 10 hektarjev. Delo je seveda opravil s stroji. To je spet dokaz več, da se Drago dela ne otepa.

Kočarjevi iz Korovca naslednika torej imajo. Oče in mati mu povsem zaupata. Drago je na kmetiji srečen, saj ima dovolj dela in tudi temu primeren zaslužek. Doslej so se Kočarjevi sicer ukvarjali s plemenskimi svinjami, imeli so tudi precej goveje žirine, z novim letom pa torej startajo s specializirano proizvodnjo: piznati bekonov. Prevzemajo sodobno tehnologijo, ki omogoča hitro naraščanje teže: 25-kilogramski tekač bo predvidoma v štirih mesecih postal težji za 80 kilogramov.

Drago Kočar je še samski. Zaradi tega, da dela na kmetiji, seveda ni v ničemer prikrajšan v primerjavi s tovariši, ki so zaposleni: pri hiši ima vse, torej tudi avto in tudi prosti čas se najde. Seveda pa ne vselej: v času sezone, zlasti pa zdaj, ko gradi hlev in gredo dela h kraju, se njegov delovnik raztega od jutra do večera. Bo pa po novem letu, vsaj upa tako, povsem drugače, dasiravno bo v hlevu 520 tekačev. Kot smo že zapisali, krmiljenje bo avtomatizirano. Seveda pa ne bodo uporabljali le kupljenih krmil, ampak, kolikor bo le mogoče, domačo hrano. Nekaj pravzaprav veliko (42 kubičnih metrov siliranega koruznega zrnja) so že pripravili. Drugo leto bo treba najeti še več zemlje, saj se bo ob domači hrani računica s pitanjem bekonov bolje izšla.

Pa še nekaj je, na kar ob predstavljanju Kočarjevega fanta ne smemo pozabiti: potem ko bo stekla proizvodnja bekonov, se bo delavsko zavaroval in bo tako njegov status enak delavcu v združenem delu. Njegov primer (in še nekaj drugih) pričča, da se zadeve v Pomurju na področju združevanja dela in sredstev le premikajo, s tem pa razbijamo tudi razne tabuje. To pa je precejšen napredek, ki priča, da kmetijska zakonodaja, v tem primeru zakon o združevanju kmetov, ni le črka na papirju, ampak konkreten dokaz pripravljenosti proizvajati čim več s čim manjšimi stroški.

Š. SOBOČAN

VEČJA IZVOZNA USMERITEV

Kmetijci in prehrabena industrija sestavljene organizacije ABC POMURKA bodo do konca leta izvozili še za 42 milijonov blaga. Največ od tega 35 milijonov Mesna industrija, ki izvažajo goveje meso, žirino in konzerve iz svinjskega in govejega mesa.

— Prihodnje leto bo za SOZD ABC POMURKA kot celoto veljala ista obveza kot za vse izvoznike, da izvoz napram realizaciji leta 1981 povečajo za 12 odstotkov. Plani za prihodnje leto bodo obve-

ved. Meso za predelavo morajo celo uvažati. Vzrok za zmanjšan odkup je iskati v neenotnem trgu oziroma višjih cenah žirine v drugih republikah, manj intenzivnem pitanju zaradi pomanjkanja

ABC POMURKA, ki bo letos realizirala izvoz v višini 210 milijonov deviznih dinarjev, bo novembra in decembra izvozila še za 42 milijonov dinarjev blaga. Kmetijci izvažajo vse od krompirja, jabolk, hrena, bučnic do sirov. Največ, za 35 milijonov, bodo v novembru in decembru izvozili žirine in mesa. Na drugem mestu pa je izvoz lesa.

Slovenija ne more voditi svoje kmetijske politike, tako opozarjajo kmetijci, saj je znano, da žirina, kruh in mleko v drugih republikah veljajo več, kar se negativno odraža v manjši proizvodnji v Sloveniji. Se posebej, ker Mesna industrija žirino v drugih republikah plačuje dražje kot domačim rejcem, s čimer se dohodek odliva iz Pomurja, hkrati pa tudi žirina.

zujoči. Izvozniki bodo 35 odstotkov deviz morali združiti za skupne potrebe družbe.

Organizacije, ki izvoza ne bodo v celoti realizirale, bodo ne glede na dosežen promet v izvozu morale zagotoviti 35 odstotkov planiranih deviz za združevanje, če ne s prodajo na tuje pa z združevanjem deviz preko svojih partnerjev v repro verigi. Ker tiste organizacije združenega dela, ki ne bodo izvažale ali si preko SaS o združevanju deviz v dohodkovno povezanih repro celotah zagotovile deviz, ne bodo imele pravice do uvoza, ta čas vse DO ABC POMURKA prečiščujejo plane uvoza, ki ga bodo zmanjšale na minimum. Prioritetno pri uvozu pa so namenili uvozu surovin za močna krmila in repromaterial in le tisto opremo, ki bo jamčila proizvodnjo za izvoz.

V ta namen bodo že decembra sklenili poseben samoupravni sporazum med primarno kmetijsko proizvodnjo, mešalnicami, rejci žirine, prehrabeno industrijo, trgovci in gostinci, združenimi v ABC POMURKA, o stimuliranju izvoza in združevanju deviz. Direktorji DO, ki izvažajo, so opozorili, da EMONA, ki uvažajo sojo za vso Slovenijo, letno uvozi za 680 milijonov dinarjev, izvozi pa le za 180 milijonov. Slednje pomeni, da porabi za uvoz devize ustvarjene v turizmu, ki ga oskrbujejo kmetijci. Za uvoz suro-

beljakovinskih sestavin iz uvoza kot v tem, da so kmetije pšenico, ki so jo prejšnja leta v veliki meri pokrmili, letos oddali mlevski industriji. Ob manj intenzivnem pitanju žirina pač počasneje raste. Prav tako ima posledice na intenzivnost žirinarejske proizvodnje akcija povečevanja proizvodnje poljščin za hrano.

Pri tem ne gre prezreti, da 75 odstotkov izvoza agroživilci ustvarijo preko Mesne industrije, zato bi veljalo posvečati več pozornosti rejci žirine.

Med drugim bi morali urediti cene, ki bi stimulirale rejce. V drugih republikah so cene ta čas višje tudi do 15,00 dinarjev po kilogramu. Vsekakor pa bi morali dograditi predelovalne obrate v Mesni industriji in izvažati višje ovrednoteno meso v konzervah in drugih izdelkih.

Seveda pa bo treba izvažati tudi poljščine in drugo, če bodo kmetijci želeli pokriti lastne potrebe po uvozu repromateriala. Plan načrtovanega izvoza za leto 1982, v katerem naj bi ABC POMURKA izvozila za 250 do 300 milijonov dinarjev, bodo korigirali, saj bi od načrtovanega izvoza združene organizacije bile deležne le 170 milijonov deviznih dinarjev, le za uvoz repromateriala pa rabijo 320 milijonov združenih deviznih dinarjev. Na seji direktorjev DO agroživilstva so zato pretehtali vse mo-

vin kmetijcem pa devize drago zaračunava.

Kmetijci ugotavljajo, da v prihodnje ne bo težav pri izvozu žirine. Za našo kvaliteto žirino so se odprla tržišča na Bližnjem vzhodu in državah v razvoju. Zdaj se kažejo težave v pomanjkanju žirine za izvoz.

Soboška Mesna industrija že čuti pomanjkanje govejega mesa za predelavo. Upada tudi odkup goveje žirine, tako v zadnjem času v klavnici. Mesne industrije tedensko koljejo 160 namesto 480 go-

žnosti za večji izvoz ob tem, da bodo verjetno morali črtati iz plana uvoza tudi blago s prioritete liste uvoza. Pri uravnavanju izvoznouvozne bilance pa ne gre prezreti, da se kmetijci srečujejo tudi s težavami, ki so zaradi nalog, da redno oskrbujejo domače tržišče, omejeni pri izvozu. S takim primerom se že srečujejo gozdarji zaradi pomanjkanja lesa na domačem tržišču. Velik izvoz žirine pa je že osiromašil ponudbo mesa na domačem tržišču.

Boris Hegeduš

KITAJCI V POMURJU

Na osnovi programa o prosvetnem sodelovanju med Jugoslavijo in LR Kitajsko je konec minulega tedna Pomurje obiskala delegacija iz LR Kitajske.

V Murski Soboti so se na sedežu SOZD ABC POMURKA pogovarjali z namestnikom predsednika Ludvikom Gorčanom o organiziranosti združenih organizacij agroživilstva, dohodkovni povezanosti in pretoku blaga znotraj sestavljene organizacije. Ob tej priliki so govorili tudi o možnostih sodelovanja. Med drugim so ugotavljali, da je Kitajska velik proizvajalec soje, ki je ABC POMURKA s konvertibilnega tržišča letno uvozi preko 22 tisoč ton. Gostje so se posebej zanimali za organiziranost kmetov kooperantov v kmetijskih zadruzah. Predvsem za organizacijske oblike povezovanja kmetov s KZ, dohodkovno povezanost, delovanje pospeševalne službe, načrtovanje proizvodnje, naložb in oskrbo kmetov z repromaterialom in mehanizacijo. Ogledali so si tudi nekaj specializiranih kmetij za pitanje govedi in prašičev v okolici Murske Sobotice.

Boris Hegeduš

TURNIŠČE: cene pujskov

Tudi pretekli (19. nov.) na turniščem sejmišču ni bilo običajnega vrveža. Rejci so namreč pripeljali samo 79 pujskov, prodali pa so jih le okrog 60. Je vzrok prihajajoča zima? Prodajne cene so se gibale od 2.800,00 do 3.500,00 dinarjev za par pujskov. Sejmišče odpirajo ob 7.00 uri.

KRIŽEMKRAŽEM po naših solah

UREJA JOŽE GRAJ

MOJA DOMOVINA

Moja domovina je zelo raznolika in lepa dežela. Obdana je z morjem, ima visoke gore, jezera, reke, bogate gozdove, travnike in žitna polja. Zaradi naravnih lepot hodijo k nam ljudje iz drugih držav in pri nas bivajo kot turisti.

Ponosni sem na svojo domovino in jo imam zelo rad. Zato hočem biti priden pionir, pozneje priden mladinec in dober delavec, da bom lahko čimveč koristil domovini.

OŠ Edvard Kardelj
Murska Sobota

29. novembra praznuje naša domovina rojstni dan. Takrat postanejo vsi prvošolčki pionirji. Dobijo ruto, kapico, značko in pionirsko izkaznico. Obljubijo, da se bodo pridno učili, da bodo spoštovali starše, da bodo dobri in poštene ljudje in da bodo ljubili svojo domovino — socialistično Jugoslavijo.

Po vaseh in mestih plapolajo zastave. Ta dan je zelo slovesen.

Tomislav Zrinski, 4. a
OŠ Tišina

Moja domovina se imenuje Jugoslavija. V njej ljudje srečno živimo. Otroci niso lačni, ker ni vojne. Imamo vsega dovolj in če pomislim, kako živijo ljudje drugod, sem srečna, da je moja domovina Jugoslavija.

Ponosni smo na tovariša Tita, velikega borca za mir in svobodo.

Sandra Mitrovič, 3. a
OŠ Apače

Domovina je vse, kar nas obdaja; je igrišče, na katerem se igramo, šola, v kateri se učimo; domovina sta očka in mama, ki me vzgajata, domovina je moj domači kraj, so vasi in mesta, v katerih živi v svobodi na tisoče ljudi...

Simona Nemec, 4. raz.
OŠ Edvard Kardelj
Murska Sobota

Kaj je domovina? To je dežela, kjer sem se rodil, kjer prebivam, hodim v šolo, se igram s prijatelji; domovina so polja, reke, morje, jezera, planine, mesta, vasi in ljudje, ki v njih živijo.

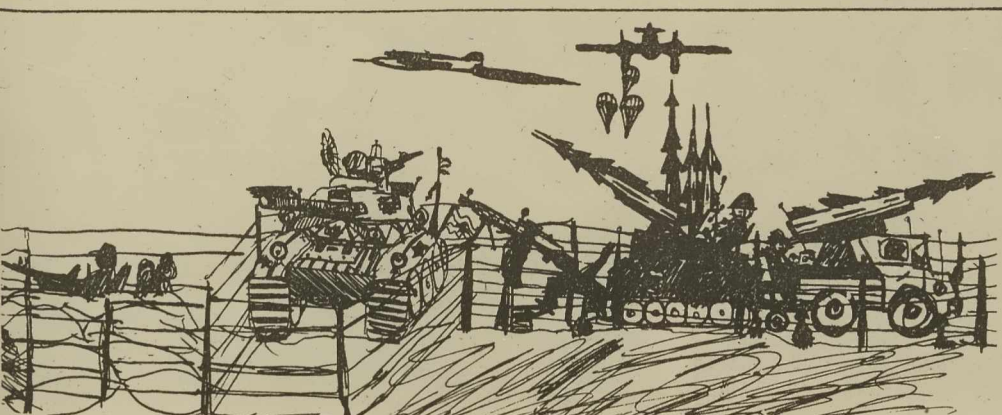
Rad jo imam, ker je lepa in svobodna, ker je zrasla iz trpljenja in borbe za svobodo. Njena bogastva, njene lepote so zdaj last nas vseh. Tudi otroci smo v svobodni domovini našli velik kos sreče, saj imamo v svetlih učilnicah in na lepih igriščih vse možnosti za učenje in razvedrilo.

Vesel bi bil, ko bi vsem otrokom sveta bilo tako lepo, kot je nam — v Jugoslaviji.

Danko Horvat
OŠ Edvard Kardelj
Murska Sobota

Jugoslavija — moja domovina mi ponazarja cvetočo, rdečo vrtnico med ocvetelimi brezbarvnimi rožami, med katere se zaganja veter in jim ubija življenje, le rdečo vrtnico pusti živeti, saj ima v sebi toliko svežine...

Leonida Donša
OŠ Cankova

IZBRANA RISBA: »Zmaga je naša« — Narisal Miran Kreft, 4. c OŠ Dane Šumenjak-Miran Murska Sobota.

Jesenska slika

Jesen je najlepši letni čas, saj nam nudi veliko pridelkov na polju in lepe pisane barve v gozdu. Kamorkoli se ozremo, povsod opazimo veliko sprememb. Polja se počasi praznijo, njive so preorane in na novo posejane. Tudi v sadovnjaku so velike spremembe. Jabolka so dozorela in velika listnata preproga se razprostira po sadovnjaku. V vinogradih ni več grozdja, saj so ga kmetje že predelali v mošt. Na travniku je vse manj travniških živalic, tudi rož je že zelo malo in trava ni več tako zelena. Največje spremembe lahko opazimo v gozdu. Če hodimo po njem, ne slišimo več ptičjega petja, ampak le šumenje suhega listja. Jesen pa nam je nudila veliko gob in kostanjev. Če opazujemo drevesa, lahko vidimo, da so nekatera že skoraj gola ali pa zelo pisanih barv.

Jesen pa je tudi precej hladna. Noči so dajše, dnevi pa kratki. Kmalu se bo morala jesen posloviti in prišla bo zima. Naravo bo prekril sneg in postala bo pusta.

Silvo Šarkanj, 7. raz.
OŠ Kuzma

Zbirali smo papir

Mnogim tovarnam primanjkuje surovin, zato jih morajo uvažati, za njih pa odšteti denar.

Na naši šoli smo se domenili, da bomo zbirali odpadni papir in ga prodali tovarnam, ki jim ga primanjkuje. Že prvi dan zbiralne akcije smo počistili podstrešja in kleti. Papir smo zvezali v svežnje in ga vsak dan nekaj prinesli v šolo. Tu so ga stehali in zapisali. Drugi teden zbiralne akcije so objavili rezultate. Vsi smo napeto poslušali, kajti zanimalo nas je, na katerem mestu je posamezna razredna skupnost. Vsi bi radi bili med najboljšimi. Objava rezultatov nas je spodbudila, da smo šli k sosedom in še tam počistili podstrešja in kleti.

Naš razred je dan pred koncem zbiralne akcije na petem mestu, mislim pa, da se bomo povzpeli še za kakšno mesto višje, saj še dosti učencev ima namen prinesiti papir zadnji dan. Jaz sem že prinesla 30 kg papirja.

Metka Farič, 5. c
OŠ Tišina

Slovo

Še pomniš tovariš,
kako je takrat bilo,
ko si od nas jemal slovo?

Še pomniš,
da solzno bilo je moje oko,
ko si mi rekel:

„Težko je, a moram iti,
svobodo si moramo priboriti!
Glej tujca, ki pije našo kri,
poglej, kako ubija nedolžne ljudi!“

Zazri si se v moje solzne oči
in tvoj glas še zadnjič zazveni:
„Ne joči, upri se še ti!“

Mateja HOZJAN, 7. c
OŠ 17. oktober Meltinci

Pa res nismo naprodaj

»Takšne knjige so dobre!« sem vzkliknil mami s sijočim obrazom, ko sem prebral knjigo Pod svobodnim soncem.

Nekaj odlomkov iz te knjige mi je brala stara mama že tedaj, ko še nisem znal brati. Že od takrat sem poznal stare Slovence in njihovega dobrega poveljnika Iztoka. Sedaj pa sem ga še bolje spoznal. Spoznal sem tudi njegove vojaške podvige, številne zmage in njegovo ljubezen do domovine in do dvorjanice Irene. Ker sem se v knjigo, ki je vseskozi zelo napeta, zelo vživel, sem večkrat vzklikal stari mami: »Joj, mati! Kaj bo za zdaj!«

Ker mi stara mama ni hotela nič povedati, sem hitro nadaljeval z branjem. Večkrat sem bral tudi v času, ko bi se moral učiti. Enostavno nisem mogel več od nje. Komaj sem čakal, da sem spet lahko bral knjigo. Tudi spat sem šel navadno z besedami: »Zdaj pa grem spet malo k mojim starim Slovanom.«

Užival sem ob branju, živel sem z glavnim junakom, bil ponosen kot on, ko je dejal: »Naprodaj nismo Sloveni, nikdar!«

»Pa res nismo naprodaj!« sem mu pritrdil. To so dokazali tudi Iztokovi daljni potomci — partizani. Prepričan sem, da bo tako rekel tudi vsak izmed nas, ko bomo zrasli. Saj imamo take svetle zglede v preteklosti.

Mitja Fras, 7. r.
OŠ VERŽEJ

ŠTEFAN KOVAČ-MARKO — NJIHOV VZORNIK

OBISKALI SMO PIONIRSKI OPRED NA OSNOVNI SOLI TURNIŠČE

Pionirji osnovne šole Turnišče so si za svojega vzornika izbrali narodnega heroja Štefana Kovača-Marka. Večkrat obiščejo njegov grob na pokopališču v Nedelici.

Osnovna šola Turnišče je leta 1962 dobila ime Štefan Kovač — Marko. Preimenovali so jo torej po narodnem heroju iz bližnje vasi Nedelica, pionirji pa so si ga izbrali za svojega vzornika. Zakaj?

„Študiral je v Ljubljani in ko je našo domovino zasedel sovražnik, se je odločil, da se bo z vsemi silami boril proti njemu.“

Vedno je nosil v rokah knjige ali časopis in si nabiral znanje. Učenje je tudi naša prva naloga.

Hodil je naokrog po vaseh in ljudi nagovarjal, naj se uprejo sovražniku. Bil je preprosto oblečen in znal je ljudi pritegniti.

Trosil je letake in organiziral sabotažne akcije proti okupatorju. Bil je zelo hraber.

Bil je zaveden Slovenec, komunist in organizator upora proti fašizmu.

Njegovo življenje je bilo kratko, kajti žrtvoval ga je za svobodo, za to, da lahko mi živimo srečni in svobodni...

Da, pionirji osnovne šole Turnišče s ponosom pripovedujejo o Štefanu Kovaču — Marku. Vedno znova oživljajo spomin na njegovo junastvo, ki ga je pokazal v odporu proti osvajalcem naše zemlje. Ena izmed njihovih prvih nalog je tudi skrb za njegov grob na pokopališču v Nedelici in

za okolico spomenika Štefanu Kovaču pred osnovno šolo v Turnišču, večkrat med letom pa obiščejo tudi njegov spomenik v gozdičku pri Gančanih, kjer je 18. oktobra 1941. leta padel pod sovražnikovimi strelci, pa tudi do njegove rojstne hiše v Nedelici jih često vodi pot. Radi prisluhnejo domačinom, ki jim pripovedujejo, kakšen je bil Štefan v otroških letih in kako pogumen je bil, ko se je postavil v bran svoje domovine.

PO POTEH NOB

Turniški pionirji pa imajo v svojem programu dela še številne druge naloge in akcije. Na področju oživljanja in negovanja tradicij narodnoosvobodilne borbe se vsako leto vključijo tudi v občinski pohod po poteh 1. prekmurske čete, en športni dan pa namenijo za obisk (s kolesi) vseh pomembnejših krajev iz NOB. Tako jih vodi pot do Trajbarjeve zidanice pri Strehovcih, do Voglarjeve kočice v Bukovniškem gozdu, Copekovega mлина pri Mali Polani in rojstne hiše Miška Kranjca ter muzeja naprednega tiska v Veliki Polani pa do groba in spominske plošče narodnemu heroju Jakobu Moleku — Mogoju v Srednji Bistrici.

Povezani so tudi s karavlo Šte-

fan Kovač — Marko v Lendavskih gorah. Večkrat obiščejo vojake, se z njimi pogovarjajo o čuvanju meja naše domovine in se pomerijo v streljanju z zračno puško.

Vsako leto na šoli organiziramo tudi streljanje z zračno puško za memorial Štefana Kovača in tudi na obrambnih dnevih se usposabljaajo za splošni ljudski odpor.

Organizirajo srečanja z borci in aktivisti narodnoosvobodilne borbe, tesno sodelujejo s krajevno skupnostjo in tovarno Planika.

Skrbijo tudi za ostarele občane, za čisto okolje in... še bi lahko naštevali. Najpomembnejše je seveda učenje. To je tudi naročilo tovariša Tita, ki je mladim večkrat dejal: „Učite se in učite se!“

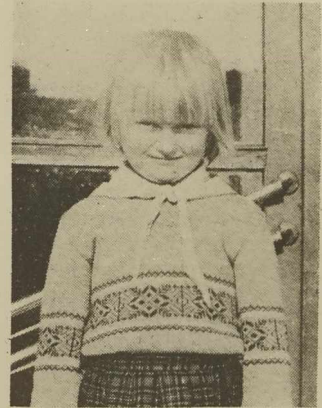
POSTALI BODO PIONIRJI

Dan republike še posebej težko čakajo prvošolčki, kajti to je čas, ko si lahko zavežejo okrog vratu rdečo ruto in posadijo na glavo pionirsko čepico ter namesto cicibanov postanejo pionirji. Kaj jim to pomeni? smo povprašali nekaj cicibanov na osnovni šoli Turnišče.

TEKST IN FOTO: JOŽE GRAJ

BORIS LEBAR: »Kmalu bo imela domovina rojstni dan in jaz bom postal pionir. Tovariš Tito je imel pionirje najrajši, zato se bom moral pridno učiti.«

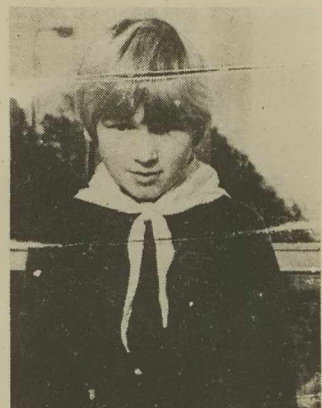
MILENA SLAVIC: »Ko bom postala pionirka, se bom počutila bolj odrasla. Tudi bolj pridna bom morala biti in ubogati starejše.«

DOMINIK ZVER: »Komaj že čakam, da bom tudi jaz pionir. Pridno se bom učil in mami pa dedku bom pomagal. Pionirji morajo ljubiti svojo domovino.«

ŠTEFKA KRESLIN: »Enkrat sem že bila na sestanku pionirske organizacije. Pogovarjali so se o zbiranju papirja in drugih nalogah pionirjev. Ko bom tudi jaz pionirka, me čakajo težje naloge.«

SIMON ČIČEK: »Rojstni dan naše domovine je najlepši praznik, ker takrat cicibani postanejo pionirji. Domovina je šola, cesta, igrišče... Trudil se bom, da bom zvest svoji domovini.«

BORIS PETEK: »Dober pionir ne sme nagajati v šoli in skrbeti mora za čisto okolje. Komaj že čakam, da si bom lahko na glavo posadil pionirsko čepico. Takšne so nosili tudi partizani.«

Z znanjem, nez mišicami,

Od 100 je 95 ljudi sposobnih ustvarjalno misliti. V vsakem proizvodu je najmanj 50 in več odstotkov vloženega znanja. V Pomurju ne poznamo primera, da bi zaščitili ime znamke ali obliko izdelka — da pa se do 10 let — sicer pa že sama prijava stane 28 tisočakov. V najkasnejše petih letih določen proizvod zastara. Družba, ki ima veliko fizičnega dela, ni močna in je pomen znanja odločilen.

Teh nekaj navrženi misli in podatkov — še veliko več pa so jih razgrnili na nedavnem posvetu o množični inventivni dejavnosti v Moravskih toplicah — nam je iztočnica in obenem rdeča nit v paleti portretov pomurskih inovatorjev. Hoteli ali ne, morali bomo pograjati — kolikor tega že niso storili sami sogovorniki — področje, ki je žal še vedno domena pešice posameznikov. Pa naj gre za združene v komisiji za inventivno dejavnost pri Medobčinskem svetu ZSS za Pomurje, odboru za inventivno dejavnost pri medobčinski gospodarski zbornici ali posamezne inovatorje, zlasti iz večjih organizacij združenega dela. Preprek med strokovnimi službami, vodilnimi in vodstvenimi delavci, pa celo ostalimi zaposlenimi na eni in inovatorji, tam, kjer jih imajo, pa tudi referenti in službami za to področje, na drugi strani, je več kot preveč. Izumi, tehnične izboljšave in koristni predlogi tako še niso in še lep čas ne bodo sestavni del proizvodnega procesa, kajti ne le, da ni izdelane metodologije vrednotenja teh prizadevanj, ki bi lahko sicer v mnogočem prispevala k ustaljenim zavzemanjem na področju gospodarstva, temveč tudi ni poskrbljeno za finančno stimulacijo inovatorjev. Dva dokumenta — pravilnik o inovacijah in družbeni dogovor o razvojnoraziskovalni in množični inventivni dejavnosti v pomurskem združenem delu — bosta ne le opredelila, ampak zlasti razjasnila nekatera najbolj sporna vprašanja. Seveda pa bi bilo še bolj prav, če bi kaj kmalu zasnovali dolgoročne razvojne usmeritve Pomurja, vse tja do leta 2000.

V Beltinki znajo, morejo in hočejo

Namenoma smo se podali v 300-članski kolektiv Beltinke v Beltincih, saj je to — brez precejevanja — nastalo v zadnjem obdobju pravo gibanje za večji razmah inventivne dejavnosti. Resda še bolj po tako imenovanih teamih, a v dobršni meri tudi med delavci. Tu so leta 1978 sprejeli ustrezen pravilnik in v njem podrobneje opredelili, kaj je to inovacija (izum), kaj tehnična izboljšava in kaj koristen predlog, ob tem pa tudi kolikšne so nagrade oziroma odškodnine. Hkrati so ustanovili komisijo za inventivno dejavnost, ki se običajno sestane vsake tri mesece, oceni sprejete predloge, jih ovrednoti in pošlje samoupravnim organom v obravnavo.

Pogovarjali smo se s tremi sogovorniki: šiviljo Danico Pozdrec, vodjem priprave dela tekstila Marijo Gabor in mehanikom v šivalnici Martinom Dominkom.

Danica Pozdrec je dala koristen predlog glede šivanja oziroma izdelave šivov na stroju, kjer sicer našivajo rožice. Razmišljala je, kako zmanjšati zaloge, ki so se pojavljale in kako sicer preprosto delovno operacijo prenesti na druge stroje. Domislila se je, da bi veljalo poskusiti po postopku, ki je sicer uveljavljen pri strojnem šivanju gumbov, kar je najprej sama poskusila. Ker se je očitno obneslo, je o tem obvestila predelavca, ta tehnično vodstvo in za tem so predlog osvojili. Doslej ga komisija še ni ovrednotila, čeprav drži, da gre za koristen predlog, ki bo precej pocenil proizvodnjo.

Delež Marija Gabor k in-

ventivni dejavnosti v Beltinki se kaže v pripravi tako imenovanih »paspol« za »paspoliranje«, v pripravi gumbic in vpeljavi vrvice obenem s strojnim vezenjem. Njeni predlogi so bili doslej ovrednoteni s 77 tisoč dinarji, s tem, da vseh niti ni poslala komisiji. Sama pravi, da je delo v pripravi proizvodnje teamsko, vanj pa je vključenih večina zaposlenih v tem oddelku. »Naš del je pač tehnološki in ni strogo ločen — kar je zelo zanimivo — kaj je naša delovna naloga in kaj je tisto, kar naj bi storili na področju inventivne dejavnosti.« meni Marija Gabor, kar bi lahko bilo v poduk prenekateremu, ne dovolj izkoriščenemu strokovnjaku v organizaciji združenega dela.

»V šivalnici je precej kritičnih točk, ki bi se jih dalo odpraviti, vendar je za to premalo razumevanja in tudi časa nam primanjkuje, čeprav vsi mehaniki delamo skupaj.« pojasnjuje Martin Dominko. Doslej so v šivalnici Beltinke uspeli izdelati nov grelec na likalnem stroju — gre za lastno izdelavo z domačimi materiali — ventilator za čiščenje pletenin in »tačko« za obšivanje določenih robov. Zdaj delajo napravo za obrezovanje »paspolov«, načrtujejo pa še izdelavo tračne žage.

Da bi še bolj spodbudili tovrstno dejavnost, načrtujejo v tem tozdu Rašice v prihodnje več propagande (osveščanja delavcev) in odpiranje novih možnosti za večji razmah in hitrejši razvoj. Med drugim predvidevajo, da bi iz naslova inovacij za drugo leto stroške povečali za 100 odstotkov.

V Gorenje—Elradu na pravi poti

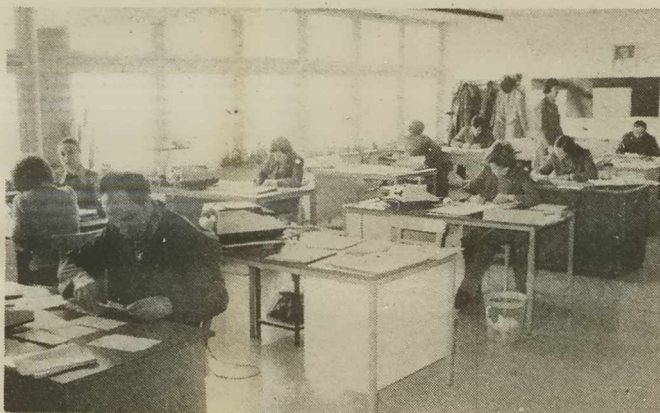
Da brez lastne pameti ni pravega napredka, pa tudi ne možnosti za prodor na tuje in uspešnega poslovanja, so v gornjeradgorskem združenem delu bržčas najprej spoznali v delovni organizaciji Gorenje Elrad. Prvi zametki, posledica zvedavosti in ustvarjalnosti nekaj posameznikov, segajo že več kot desetletje nazaj, čeprav so si znotraj kolektiva sami postavili za ločnico leto 1972. Prav organizirano pa so pričeli spodbujati to področje po letu 1976, ko so prešli na ugotavljanje materialnih koristi posameznih predlogov in tehničnih izboljšav in začeli podeljevati zanje nagrade.

Danes pa je Gorenje Elrad ena redkih delovnih organizacij z dodelanim pravilnikom o nagrajevanju inovatorjev in s profesionalnim referentom za to področje. Takšen odnos do lastnega znanja je v tem delovnem kolektivu sprožil

lovni organizaciji. Sedaj opravlja dela in naloge analitika v operativni pripravi proizvodnje TOZD kablov in anten, pa mu zvedavost ne pusti spati in venomer, ko ima čas, poskuša kaj izboljšati.

Doslej je Ludvik Kramberger predložil že 13 predlogov, prvega leta 1972 (predelava priključne omarice pri anteni, ki jo uporabljajo še danes). Takrat je delal še neposredno v proizvodnji, saj je izkušen kovač, kasneje pa je bil skupinovodja in pomočnik obratovodje. Njegove tehnične izboljšave sicer ne pomenijo ogromne materialne vrednosti, še kako pa vplivajo na varnost pri delu, na kvaliteto in prihranek materiala in poenostavitev izdelkov.

Čeprav mu novo delovno mesto ne omogoča več toliko stika s procesom proizvodnje, pa je že tudi letos prijavil tri predloge. Med temi je še posebej pomem-

Ludvik Kramberger (v ospredju) med sodelavci na delovnem mestu

pravi val močne inventivne dejavnosti. Čeprav gre v večini primerov za drobne, pa vendarle za proces proizvodnje dobrodošle poglobitve (izboljšava že obstoječih tehnoloških postopkov in predelava izdelkov s cenejšimi in domačimi materiali, ne moremo mimo njihove materialne vrednosti. Ta prijavljena v prvih devetih mesecih letos — znaša kar 11 milijonov in tristo tisoč dinarjev.

V iznajditelstvu prednjačijo v TOZD proizvodnja anten in kablov, vse bolj vneto pa jim sledijo tudi delavci TOZD Proizvodnja elektronike in elektromehanike. Med inovatorji so najpogostejše kvalificirani delavci, ki so v večini tehnologi, skupinovodje, ž.

Med te sodi tudi Ludvik Kramberger, eden izmed pionirjev inovatorstva v de-

ben predlog izboljšave stiskanja državovodnih nosilec antene. Na ta način namreč odpadejo vijaki in je moč letno prihraniti okrog 400.000 dinarjev.

Ko smo ga povprašali, kaj je predpogoj za inovatorstvo, je poudaril predvsem opazovanje delovnega procesa, dela, ki ga posameznik opravlja. Pravi, da ni ničesar narejeno tako dobro, da bi ne bilo potrebno izboljšave. Seveda pa vsako svojo zamisel najprej preveri sam zase, jo temeljito analizira in še enkrat pretehta vse argumente za in proti, preden jo predlaga.

K tem ga ni spodbujala nagrada, temveč predvsem samodokazovanje in pomoč kolektivu. Zato je tudi zadovoljen s pravilnikom o nagrajevanju, pri nastajanju katerega je kot član odbora tudi sam sodeloval.

V Radenski sestavni del delovnega procesa

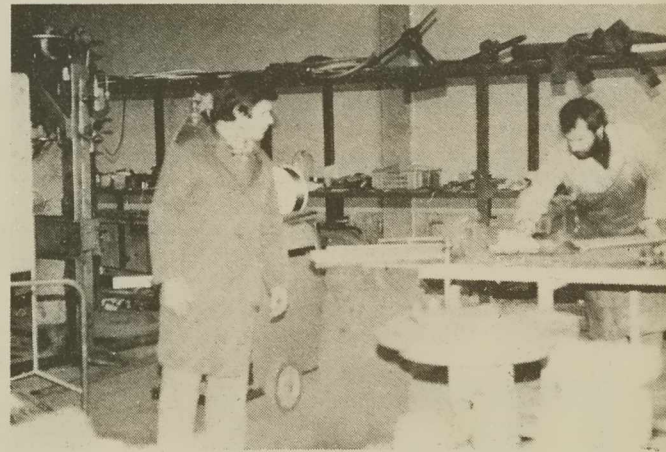
Neodvisnost od uvoza in čimprejšnja postavitev na lastne noge narekujejo delavcem najmlajšega delovnega kolektiva Radenske Tovarni polnilne opreme skrb za inovatorstvo in raz-

vijanje množične inventivne dejavnosti. Za to je inovatorstvo v tej TOZD sestavni del delovnega procesa in veliko izboljšav ne ostane zapisanih na papirju, saj so delavci velikokrat postavlj-

ni pred dejstvo, da se sami znajdejo, če hočejo, da proizvodnja teče nemoteno.

V tovarni polnilne opreme so pri tem začeli prav od začetka, storjenega pa je že veliko. Rezultati so ohrabrujoči in kmalu ne bodo več pri različnih delih, agre-

tudi delo je potekalo počasi. Večkrat sem stuhljal kaj manjšega, kar nam je pomagalo. Svojo najpomembnejšo izboljšavo, za katero sem prejel lani tudi nagrado, sem predlagal že, ko sem bil zaposlen še v TOZD Mineralna voda. Predlagal sem

Marjan Štelcer pri vsakdanji dolžnosti.

gatih in sklopih v tolikšni meri odvisni od uvoza.

Da bi še močneje spodbudili in uveljavili množično inventivno dejavnost in inovatorstvo, so tudi v tej TOZD sprejeli samoupravni sporazum o izumih, tehničnih izboljšavah in konkretnih predlogih. Uspeh ni izostal, v lanskem letu je 21 delavcev predlagalo izboljšave v procesu dela. Ob tem pa jih je še mnogo, ki jih delavci niso prijavili, vendar pomenijo veliko in vplivajo na zmanjšanje uvoza. V akciji za spodbujanje inovatorstva in množične inventivne dejavnosti še posebej prednjačijo vsi samoupravni organi in DPO.

Zal pa tako sami inovatorji (največ jih je kvalificiranih delavcev in delavcev s srednjo izobrazbo), kot tudi vodilni ugotavljajo, da je stimuliranje te dejavnosti neadekvatno in nič kaj spodbudno.

No, pa še beseda inovatorja Marjana Štelcerja, vodje izdelave sklopov in podsklopov za pralne stroje in rezervne dele:

»Nedavno sem bil še vzdrževalec toplovodnih naprav. Pri tem delu smo se večkrat srečali s težavami pa

izdelavo novega tehnološkega postopka za čiščenje parnih registrov. To sicer ne prinaša velike materialne vrednosti, močno pa se na ta način zmanjša število porabljenih ur. Na ta način smo prešli od 300 na 40 ur pri enkratnem čiščenju.«

Marjan Štelcer pa je mnenja, da je inovatorstvo pri njih bolj posledica potrebe pri delu, kot stimulacija za prijavljene predloge.

»Nagrajevanje ni pravilno ovrednoteno, če nagrade primerjamo z vrednostjo izboljšav, kljub temu pa je pri nas pognalo korenine. Za še večji razmah te dejavnosti pa bi morali dograditi lestvico.«

Torej tudi v TPO se na podlagi lastnega znanja razvija inovatorstvo, kljub nedodelanemu sistemu nagrajevanja, kar ne zanikajo niti inovatorji niti vodilni delavci in družbenopolitične organizacije in samoupravni organi. Toda za nadaljnji razmah te dejavnosti bi bilo potrebno izboljšave v prihodnje ustrezneje ovrednotiti in nagraditi. Saj se delavci poglobljajo v svoje delo in ga vestno opravljajo, pri tem pa prihajajo do spoznanj, ki so koristna za celotno TOZD.

Kako pridobiti plin iz zemlje?

Metode so sicer stare, ve se, kako, toda ing. Jože Szabo je dneve in noči razmišljal, kako najbolj racionalno in hitro pridobiti zemeljski plin. Za svojo inovacijo »Nova metoda pridobivanja zemeljskega plina« je prejel Kidričevo nagrado, priznanje občinske raziskovalne skupnosti in v letu 1980

plaketo RAST YU na razstavi delavskih ustvarjalnosti na Reki.

Težko je v enostavnem jeziku razložiti bistvo te pomembne inovacije. Bistvo vsega je v tem, pravi naš priznani inovator, da z določenim zaporedjem stimulacijskih obdelav plinskega sloja pripeljemo vrtno do

se daleč pride

Nikjer niso gonilna sila načela, ampak tehnološke spremembe.
(F. Engels)

takšnega stanja, da plinski sloj, ki po že starem znanem klasičnem načinu odpiranja noče dajati plina, naenkrat daje toliko plina, da se ga splača izkoriščati. Ta je zelo kakovosten in ne vsebuje škodljivih primesi, kot so ogljikov dvokis, žveplovodik in druge. Seveda so ti novi postopki zamudni in dokaj dragi, toda dolgoročno se izplačajo. Kako?

Vemo, da je vrtnanje izredno drago. Z obdelavo sloja po inovacijski metodi postane doslej negativna vrtna pozitivna, tako torej denar za vrtnanje ni bil zaman. To pa je verjetno največja vrednost inovacije. Do začetka sedemdesetih let nafta in plin nista imela visoke cene. Cena nafte pa je medtem narasla za 1600, plina pa za okoli 2000 odstotkov. Po vsem tem je seveda vsak kubični meter plina zaradi čedalje hujše energetske bilance dragocen. Doslej odkrite zaloge plina v seve-

rovzhodni Sloveniji so bile obsojene na čakanje za izkoriščanje, nova metoda pa je omogočila ponovno izkoriščanje tega zemeljskega bogastva.

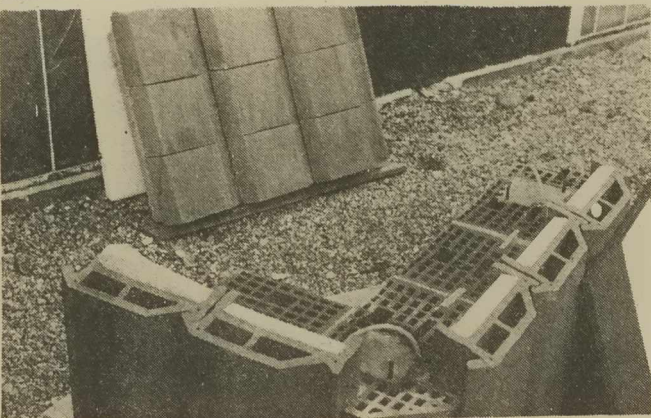
Nova metoda pridobivanja zemeljskega plina bo uveljavljena tudi v nedavno izvirani vrtni v Petišovcih, pa tudi v vseh drugih, ki jih v tem srednjeročnem obdobju načrtujejo v Sloveniji. Seveda je učinek nove metode še večji, omejili pa smo se le na največjega. Ing. Szabo eden izmed redkih inovatorjev v lendavski občini, raziskuje še naprej, saj kot pravi, mu to pomeni vse, želel bi tako ali drugače olajšati delo naftarjev, to pa vemo, da ni lahko. Priznanja, ki jih je doslej dobil, pa so, kot trdi, namenjena vsem starim generacijam naftarjev, ki so se začeli učiti na petišovskem in dolinskem polju, kjer smo po osvoboditvi nafto prvič pridobivali.

Kako prihraniti toplotno energijo?

Ing. Ludvik Kiraly, gradbenik po stroki, že več kot desetletje razmišlja o gradnji stanovanjskih in drugih objektov z dobro toplotno izolacijo. Raziskave, ki se jih je lotil, sodijo v gradbeno fiziko, njegova inovacija pa je bila pred nedavnim na jugoslovanski razstavi RAST YU 81 na Reki nagajena s srebrno plaketo. Tam namreč podeljujejo priznanja za najpomembnejše dosežke v jugoslovanskem merilu. Pa še nekaj: Izdelki ing. Kiralya so bili razstavljeni tudi v Sava centru v Beogradu v času mednarodne konference, posvečene izumom, inovacijam in tehničnim izboljšavam, na kateri je sodelovalo 40 držav v razvoju. No pa poglejmo inovacijo, ki bo prav gotovo pomenila velik dosežek na področju gradbene industrije. Vsi vemo, da po končani gradnji moramo postaviti še opaž za ureditev fasade, to pa je več ali manj obrtniško delo, zato je zamudno in drago. Nova metoda omogoča, da fasado hiše ali drugega objekta naredimo istočasno, torej ni potrebno opažev. Z novo fasadno opeko iz pečene gline, ki jo predlaga lendavski inovator, je to omogočeno, na voljo je torej ventilirana fasada, ki ima kot bomo videli, velike prednosti pred klasično. Ing. Kiraly ponuja gradbenikom dva nova elementa, opečni betonski ventilirani fasadni element ter opečni zid z ventilirano fasadno

opeko in toplotno izolacijo. Inovacijo so ocenili med drugim tudi na gradbenem inštitutu v Zagrebu in povedali, da omogoča velik toplotni prihranek, to pa je v sedanjih energetskih krizi izredno pomembno. Sprašujemo se, kako je bilo mogoče, da na letošnjem gradbenem sejmu v Gornji Radgoni ta inovacija ni bila opažena, sicer pa verjetno velja tisto staro pravilo, da novitete domači ljudi znajo ceniti le drugi. Občinska raziskovalna skupnost v Lendavi pa je vendar ravnila pravilno, ko je iz svojih sredstev nakazala lendavski opekarni 6 milijonov starih dinarjev za poskusno izdelavo omenjenih elementov, ki bodo prvič uporabljeni v prihodnjem letu ob gradnji enega izmed stavbnih objektov. Pa še nekaj velja povedati. Kvalitetna glina lendavske opekarnice in izolacijski materiali, ki jih proizvajajo v INA-Nafti, bodo na ta način bolje ovrednoteni.

Delo — pogoj za uspeh

Delovna organizacija Tehnostroj je ena redkih (oziroma edina) pri kateri so akti, ki opredeljujejo delo in položaj inovatorja, najbolj dodelani. Ob njihovi 25. letnici so med drugim nagrajevali tudi inovatorje in edini delavec iz neposredne proizvodnje, ki je ob tem jubileju dobil priznanje za

pa se v njih venomer nekaj spreminja in dodaja, v glavnem na škodo inovatorja. Glejte, prej smo imeli inovatorji 18 odstotkov vrednosti prihranka, ali učinka inovacije, nato so to spremenili, seveda na slabše.

Je torej finančni efekt motivacija za inovatorja?

»V neki meri že, čeprav je

svoj trud je bil strugar Maks Zabavnik. Inovator iz veselja do dela, do inovatorstva. Tovariš Maks, kako ste prišli sploh v stik z inovatorstvom? »Z inovatorstvom sem se pričel ukvarjati pravzaprav skoraj nevede. Pri struganju nekaterih delov je bil moj delovni postopek čisto drugačen od drugih. V enem dnevu sem opravil dvojno normo. Ko smo razglabljali o tem, so me prepričali in prijavil sem inovacijo, ki so jo tudi sprejeli. Od takrat sem se pričel zanimati in rezultat je — šest prijavljenih in potrjenih inovacij.Š

Kaj je pogoj za uspešno inovatorstvo?

Predvsem dobro poznavanje tehnologije dela in samega dela. Seveda pa ne smemo pozabiti veselja do dela in v nekaterih primerih skupinsko delo. Čeprav pri svojem delu še nisem prišel do tega, je vendar v določenih primerih skupinsko delo nujno.

V vaši delovni organizaciji so akti o inovatorstvu daleč pred drugimi v občini. Je s tem tudi vse urejeno?

»Nikakor ne. Načeloma so vsi ti akti dobri, vendar

to prej izjema kot pravilo. Finančna nagrada je zame prej potrdilo o dobro opravljenem delu, kot pa stimulacija. Vendar pa menim, da bi se na tem področju dalo storiti in dodelati še marsikaj. Kot član inovatorske komisije lahko spremljam razvoj in ga ocenjujem.

Kako pa sodelavci gledajo na to vaše delo?

»Verjetno je tako kot povsod drugod: nekaj zavisti in nevoščljivosti je že prisotno, čeprav ne vem zakaj. Vsak ima možnost, da dosega iste rezultate, da se poglabi v delo in da prida svoj lonček k naporom za tisto kar pravimo: več in boljše delati. Kako pa sami vrednotite svoj prispevek na področju inovatorstva?

»Če pustimo finančno plat inovatorstva, menim, da sem s svoje strani prispeval dovolj. S tem ne trdim, da ne bi mogel še več. Menim pa, da bi v bodoče morali storiti še več za popularizacijo te panoge, ali če že hočete dejavnosti. S tem dobi delo še neko novo razsežnost. In kot vemo je samo delo pogoj za uspeh.

Inovator — vsestransko izobražen delavec

Med delovnimi organizacijami, kjer se kažejo zametki inovatorstva moramo omeniti delovno organizacijo Imgrad iz Ljutomer. Čeprav še nimajo v celoti urejeno področje inovatorstva, pa s tem ni rečeno da inovatorjev ni. Nasprotno, pravi ti so s svojim delom že prispevali pomemben delež k boljši proizvodnji in dobrim rezultatom gospodarjenja. Eden od teh je tudi kemijski tehnik Zlatko Safarič, tehnolog v tej DO.

Tovariš Zlatko, vi ste eden od inovatorjev v Imgradu. Delovno mesto tehnologa nujno povezuje iskanje boljših delovnih procesov, boljšo organizacijo dela in podobno, kar je že tričetrt inovatorstva. Se sami prišteвате k inovatorjem?

»Moj odgovor je — da. Kot tehnolog sem pravzaprav

Je inovatorstvo v današnjem trenutku dovolj cenjeno?

»Ne. Še vedno se preveč vrtimo okoli nagrajevanja in podobnih stvari. Naša družbena ureditev je takšna, da bi nujno morali izključiti faktor materialnega zadovoljstva. Zavest, da prispevaš svoj delež za inovatorstvo, bi morala biti tisti spodbujevalni element, materialni dobiček pa drugotnega pomena. Na žalost pa je še vedno obratno.

Je inovatorstvo stvar posameznika ali skupine?

»Inovatorstvo in uvajanje inovacije je področje, kjer ne gre brez skupinskega dela in zato so zaslužni vsi. Od skladiščnika pa vse tja do vrhov v delovni organizaciji. In če smem pripomniti še tole: dokler se ne bomo tega zavedali sami, tako dolgo ne bomo v celoti zadovoljivo rešili problema inovatorstva.

Kakšen pa je po vaše lik inovatorja?

»Prvič mora biti to delavec, človek, ki pozna svoje delo. Poleg svojega dela pa mora biti tudi vsestransko izobražen, kajti le tako lahko razume proces v celoti, le tako bo ugotovil njegove šibke strani in jih potem odpravil. S problemi pa se srečujemo vsak dan, na vsakem koraku.

V Pomurju smo letos imeli leto inovatorstva. So opazne kakšne posledice?

»Po moje ne. Sicer smo dosti govorili o tem, vendar pa premalo naredili. Moralo pa bi biti obratno. Uvajanje novosti, kot recimo spodbujanje inovatorstva je dolgotrajen proces, ki ga ne moremo opraviti kar tako čez noč. Verjamem pa v svetlo bodočnost, ki bo pokazala, da smo na pravi poti. Do takrat pa moramo spremeniti še marsikaj.

prav vsak dan prisoten pri odkrivanju problemov in njihovem odklanjanju. Prava pot, ki pelje od rešitve problema je že inovatorstvo. Zato menim, da bi v podobnih primerih morali ustanoviti komisijo, komisijo ali karkoli podobnega, ki bi ocenjevala delo in rezultate dela inovatorjev. Vsako odstopanje od nekega povprečja pa je že tisti del, ki ga lahko ovrednotimo kot inovatorstvo, pa ne glede na to če je to v njegovem opisu del in nalog.

Soboška občina je menda glede števila višjih in visokošolskih kadrov precej visoko v naši republiki. Postavlja pa se vprašanje, v kolikšni meri je ta kader, ki gotovo sodi med potencialne inovatorje in racionalizatorje, tudi v resnici izkoriščen. Najbrž ni in ne more biti sprejemljivo, da jih je kar precej obremenjenih s pisanjem in sestavljanjem zapisnikov in podobnimi administrativnimi opravili.

Na medobčinski gospodarski zbornici v Murski Soboti oziroma njenem odboru za inovacijsko dejavnost menijo, da bi za skrb in dosedanje uspehe na tem področju veljalo še posebej pohvaliti naslednje delovne kolektive: Gorenje-Elrad, INA-Nafto, Radensko, Tehnostroj in morda še katerega. Graje pa so vredni: Mura, Gorenje-Varstroj (zlasti letos) s tem, da pripominjajo, da je kar precej takih tozdov, ki o tej dejavnosti sploh ne dajajo poročil. Sicer pa že samo s tem kažejo, koliko jim je mar za inovacije in inovatorje. V zadnjem času se tudi čedalje bolj uveljavljajo obrtniki inovatorji, posebej v okviru obrtne zadruge 14. oktober iz Gornje Radgone. Vendar — kot pravijo v odboru — njim se splača razviti nov proizvod, ga zaščititi in izkoriščati, torej se jim ideja in njena realizacija neposredno obrestujeta. Obenem si neposredno izboljšujejo svoj materialni položaj. Za inovatorje v združenem delu je postopek seveda povsem drugačen in se najraje vleče leta in leta. Kako preseči tako stanje?

Najprej z normativno ureditvijo (sprejetjem pravilnika), nastavitvijo referenta ali vsaj človeka, ki bo posebej odgovarjal za to področje, ustanovitvijo komisije za ocenjevanje inovacij in nenazadnje večjo finančno stimulacijo. Prav gotovo bodo tudi vodilni in vodstveni delavci morali prej ali slej spremeniti svoj, doslej čisto neodgovoren odnos. Razčistiti bo treba, kaj komu sodi v delovno dolžnost in kaj ne. Veliko pa lahko k vsemu pripomore služba družbenega knjigovodstva, ki naj bi predpisala, da bi se koristnost inovacij v organizacijah združenega dela posebej prikazovala, saj bi tako imeli v rokah močan argument, koliko v resnici znajo inovacije pripomoči k stabilizaciji.

Paleta portretov pomurskih inovatorjev je s sodelavci Vladom Pavcom, Dušanom Loparnikom in Janijem Dominjkom pripravil Branko Zunec.

KRUH V SMETEH?

KUPNA MOČ SE JE ZMANJSALA, Vendar ljudje pri kruhu ne stiskajo pasu. V večini primerov z njim ne ravna jo potratno.

Generacija, rojena po vojni, ni čutila gladi. Res, da so bile trgovine v različnih obdobjih založene zdaj boljše, zdaj slabše, toda kruha ni manjkalo. Pa tudi cena ni bila nikoli pretirana. Tako je tudi zdaj, ko cene raznih industrijskih izdelkov vratomno naraščajo, cena kruha pa ostaja v razumnih mejah. Ni človeka, ki si ne bi lahko kupil kruha, kolikor bi ga hotel. V ilustracijo navajamo cene posameznih vrst kruha, ki jih prodajajo v murskosoboški samopostrežbi »šoping«. Mešani kruh: 22,50 din, prekmurski 23,60, kmečki, 28,40, domači beli 18,80, turist 24,00, mlečni 19,60, francoski 30,00, soboški 33,60, beli 18,00, polbeli 16,00, enotni 13,70, vrtanek 32,00 dinarjev. Povsod so mišljeni kilogrami.

Karla Tratnjeka, ki je pomočnik poslovo dje, smo povprašali, katere vrste kruha prodajo največ.

V obratu družbene prehrane, kjer stane košček kruha 3 dinarje, le tu in tam pospravljalca posode najde nenačet kos kruha. Tako tudi ob našem obisku, ko smo na vozičku odkrili le en kos kruha.

»V naši samopostrežbi prodamo največ mešanega in kmečkega kruha, enotnega, ki je najcenejši, pa prodamo le okrog 15 kilogramov. Ugotavljamo, da je prodaja kruha v porastu. Ljudje se lahko marsičemu odpovedo, osnovnemu živilu — kruhu pa se seveda ne morejo. Zdi se mi, da potrošniki zadnje čase kupujejo manj mesa in več kruha. Koliko ga v poprečju kupi posamezna družina, je težko reči, saj je nakup odvisen od števila družinskih članov. Povem pa lahko to, da imamo največ strank, ki kupijo 400 ali 800 gramov kruha.«

Tako nam je povedal Karel Tratnjek. Seveda bi bilo zanimivo zvedeti, kaj se

z nakupljenim kruhom zgodi: ali ga res pojedjo do poslednje skorjice, ali pa v posameznih družinah kruh ostaja in ga potem vržejo v smeti. Da bi se dokopali do prvega ali drugega spoznanja, smo pobrskali po mnogih odlagalistihi smeti in odpadkov v Murski Soboti, vendar kruha nismo našli. To nam daje rahlo upanje, da potrošniki v mestih kruha ne odmetavajo. Občan, ki prebiva v mestu, plačuje drago stanovanje in ima številne druge izdatke, si pač ob sedanjih visokih cenah ne more privoščiti odmetavanja kruha. Mnogi zato kruh, ki jim ostane, dajo v zamrzovalnik oziroma hladilnik. Kruh namreč ni le za porabo v enem dnevu.

In kako je na podeželju? Ugotavljamo, da tudi na vasi številne družine — tako kmečke kot delavske — kruh kupujejo v trgovini. Seveda smo šli tudi v kme-

koliko kosov si ljudje privoščijo?

»Različno. Odvisno je od hrane; če je sestavljena pretežno iz testenin, potem le redkokateri abonent vzame še kruh. Ko pa so jedi, ki jih ne moreš jesti, ne da bi imel zraven še kruh, si ga naši obiskovalci vzamejo kos ali dva.«

Upravnik obrata družbene prehrane Geza Šebök nas je povabil v jedilnico, da smo se potem na lastne oči prepričali, kaj se zgodi z enim ali dvema kosoma kruha: ali gresta v želodec ali pa med pomije. Ugotovitev je tudi tu »spodbudne: voziček, poln krožnikov, ki ga je pripeljala v pomivalnico Etelka Škaper, je »krasil« le en večji, nenačet kos kruha. Strežnico Škaperjevo je še ta primer razhudil:

»Vidite, ljudje ne pojedjo vsega. Tu in tam tudi kruh pustijo. Tega bodo pojedle svinje kmeta, ki od nas odvaža pomije. Še vedno nam dobro gre, ko nič ne »šparamo«.

Drugačnega mnenja pa je šef strežbe v restavraciji Central prav tako v Murski Soboti Bela Boldžar:

»V našem lokalu se prehranjujejo v glavnem fizični delavci. Človek, ki začne ob 6. uri in je ves dan na hladnem, rabi izdatno hrano. Da je temu tako, priča tudi pogled na krožnike in košarice s kruhom: nobenih ostankov.«

Res smo v Centralu tudi mi ugotavljali, da je tako, kot je trdil Bela.

Po vsem tem, kar smo videli, slišali, posneli... ugotavljamo, da je kruh vse bolj cenjeno živilo. Njegova poraba se bo zaradi nizke cene v primerjavi z drugimi živili (od mesa je desetkrat cenejši) povečevala, zato je prav, da ga ne mečemo v smeti. Prav je tudi, da smo v naši državi zastavili široko družbeno akcijo, da pridelamo čimveč pšenice in rži, kajti res bi bilo hudo narobe, ko bi žitarice še naprej uvažali, ne bi pa obdelali vseh polj.

Kruh, osnovno živilo, brez katerega ne mine dan, je torej spet spoštovan. Tako pa tudi mora biti, saj je KRUH.

ŠTEFAN SOBOČAN
ELLA PIVAR
Foto: ALBERT ABRAHAM

Ljudje pri kruhu ne zategujejo pasu: kupijo ga toliko, kolikor ga porabijo. Odkar so se cene živil, zlasti pa mesa, občutno povečale, se je povečalo povpraševanje po kruhu.

O kmetijstvu in pripravi na volitve v ZK

Na posvetu s sekretarji osnovnih organizacij zveze komunistov iz murskosoboške občine, ki ga je v Murski Soboti pripravil komite občinske konference zveze komunistov, so govorili o aktualnih nalogah komunistov. Osrednja naloga v sedanjem družbenopolitičnem trenutku je, kot so poudarili, uresničevanje nalog partijskih organizacij po 11. seji CK ZKS na področju kmetijstva. Po lanskoletni seji občinske konference ZK, na kateri so razpravljali o kmetijstvu in problematiki v zvezi s to nadvse pomembno gospodarsko panogo, so komunisti dolžni nadaljevati z dobro zastavljeno aktivnostjo. Hitrejši razvoj kmetijstva in zagotavljanje hrane, čemur pripisujemo širši družbeni pomen, zahteva, da ustrezne akcije potekajo ne le med komunisti v kmetijstvu, am-

pak se morajo angažirati tudi člani zveze komunistov v združenem delu in krajevnih skupnostih. Zlasti to pričakujejo od razvitejših delovnih kolektivov. Sicer pa so se na posvetu sekretarji osnovnih organizacij ZK zavzeli, da bi že v letnih programih razvoja organizacij združenega dela predvideli tudi materialno osnovo za hitrejši razvoj kmetijstva.

V nadaljevanju posveta so spregovorili tudi o pripravi na programsko-volilne seje osnovnih organizacij zveze komunistov, ki morajo biti v murskosoboški občini opravljene najkasneje do 20. decembra letošnjega leta. Vsebinske in kadrovske priprave so v zaključni fazi, pri čemer naj pride močnejše do izraza načelo demokratičnosti predvolilne dejavnosti. To bo omo-

gočilo nujno potrebno večjo kadrovsko obnovo sestave osnovnih organizacij zveze komunistov. Sicer pa bo povsod veljala posebna pozornost oceni družbenopolitičnih in samoupravnih družbenoekonomskih razmer v lastnih okoljih. Pri tem bodo tudi pregledali vključevanje komunistov v stabilizacijska prizadevanja, njihovo aktivnost in obveznosti pri pripravi plan-skih dokumentov, zlasti za prihodnje leto, kakor tudi delovanje komunistov v delegacijah, samoupravnih organih in drugih družbenopolitičnih organizacijah. Vse to jim bo rabilo za preverjanje odgovornosti članov zveze komunistov pri uresničevanju sprejetih stališč in sklepov.

Milan Jerše

V občini Gornja Radgona na nekaterih področjih kmetijske dejavnosti prednjačijo pred ostalimi občinami.

ŠE VEDNO PREMALO

Dasiravno zadnje čase na najrazličnejših nivojih o prihodnjem razvoju kmetijstva pri nas veliko govorimo, pa je vendarle potrebno priznati, da nas čaka še veliko dela. Tudi v gornjeradgonski občini ugotavljajo podobno, čeprav je treba zapisati, da so nekaj pomembnih korakov na tem področju vendarle naredili. Toda tudi v tej občini so najodgovornejši dejavniki od vodstvenih struktur do komunistov v kmetijskih organizacijah združenega dela na te naloge doslej gledali z na pol odprtimi očmi in predvsem preslabo pripravljeni, da bi se v vsakdanji praksi lahko uspešno zoperstavili problemom, ki se so in se še bodo pojavljali.

Ne kaže zanemariti dejstva, da so se v zadnjih dveh letih prav v tej pomurski občini na tem pomembnem področju našega gospodarstva odvijali nekateri skorajda revolucionarni procesi. Doseženo pa vendar še ne more in ne sme biti vzrok za prehitro zadovoljstvo.

Izgovori, da so v mnogih drugih občinah o uresničevanju dohodkovnih odnosov v kmetijstvu šele začeli razmišljati, niso opravičilo in po prvih uspehih je nujno nadaljevati sicer z dokaj dobro zastavljeno akcijo. Čeprav so na področju družbenega kmetijstva — zlasti v nekaterih proizvodnih verigah domačega kmetijskega kombinata — že prišli do skupnih vlaganj, načrtov, prigradenega prihodka in tudi skupnega rizika, pa se morajo tudi komunisti skupaj z drugimi dejavniki v občini potruditi in v ta začetni proces pritegniti še zasebnega kmeta. Možnosti so, le smeje se jih bo treba lotiti!

Intenzivneje bo potrebno nadaljevati s pridobivanjem in obnavljanjem plodnih površin, kajti besede o tem, kako moramo obdelati sleherno ped naše zemlje, niso dovolj. Podatek o že opravljenih tovrstnih delih in načrtovanjih preko 500 hektarjih tako pripravljenih površin v prihodnjem srednjeročnem obdobju predvsem na območju Apaške in Šavniške doline ter nekaj na videmskem območju je sicer spodbuden, toda temu ustrezno bo potrebno zagotoviti tudi sredstva in druge pogoje. Samo naročeni ali izdelani projekti so sicer lahko sami sebi namen.

V družbenem sektorju bomo morali tudi bolj premi-

sliti o odnosu do te zemlje. Sleherni kmetijski delavec od traktorista do inženirja namreč mora spoznati in vedeti, da je družbena njiva njegova njiva, da bo njegova skrb za lepo obdelano zemljo prinesla zaslužek in hrano njemu in vsej družbi.

Tudi posamezne kmetijske organizacije v občini bodo morale v prihodnje bolj povezane nastopati, se skratka tudi za dolgoročne odgovorne naloge ter načrte skupno dogovarjati. Predvsem pa bo potrebno odmisлити tozdrvske

plodove, ki so v zadnjem času ovirali doseganje še spodbudnejših proizvodnih rezultatov in čisto povzročali, da so znotraj teh mislili zgolj vsak nase in na svoje interese.

Skratka — v akcijo za hitrejši dejanski razvoj kmetijstva v občini morajo vsi najodgovornejši dejavniki, kajti lepo in predvsem pravilno obdelana zemlja, dobri proizvodni uspehi ter tako tudi dovolj doma pridelane hrane ne sme ostati zgolj skrb kmetov!

Janez Kurbus

30 tisoč ton krompirja iz TZO Beltinci

V Lipovcih bodo jutri odprli 35 milijonov vredno skladišče krompirja, v katerem bodo v dveh turnusih skladiščili 3.400 ton krompirja v boksih in 1.400 ton v vrečah.

— V prihodnjem letu se odpirajo pomurskim proizvajalcem nove možnosti za večjo prodajo krompirja. Devizni primanjkljaj je namreč prisilil domačo industrijo, da se odpove uvozu škroba. Večji porabniki te surovine so Helios iz Domžal, LEK, tekstilna in papirna industrija.

V temeljni zadrugi organizaciji Beltinci, ki je največji proizvajalec krompirja v Pomurju, so že sklenili pogodbe za prodajo v prihodnjem letu. Tako bo samo Helios v letu 1982 kupil 300 vagonov oziroma preko 20 tisoč ton krompirja, 1000 ton ga je naročila tovarna Mirna 9000 ton pa ga bodo po dolgoročnem dogovoru vsako leto prodali potrošnikom v Celju. Ljubljani in v drugih republikah.

Stevilke so več kot zgovorne, če upoštevamo, da so letos iz Beltincev doslej prodali 5 tisoč skupaj pa ga bodo 6 tisoč ton. Posebej spodbudno je, da je industrija pripravljena 30 odstotkov proizvodnje krompirja financirati vnaprej in da bodo za industrijski krompir, s katerim je znatno manj dela, ker ga ni treba sortirati, kmetom plačati 80 odstotkov cene merkanilnega. Ker odpade prebiranje, bodo krompir za industrijo lahko sadili tudi starejši kmetje. Kakor je povedal direktor TZO Beltinci Jože Bojnec, ki je med drugim tudi predsednik republiške skupnosti za krompir, so v Beltincih že naročili 20 vagonov semenskega krompirja igor, ki ga bodo sadili predvsem za predelavo v škrob in potrebne količine merkanilnega dezireja. V Sloveniji proizvajalci te poljščine pripravljajo podoben samoupravni sporazum za proizvodnjo krompirja, kot ga imajo proizvajalci pšenice. S sporazumom bodo odpravili vsakoletne nevedčnosti ob prodaji, saj bodo po pogodbah sadili za znane potrošnike. Seme krompirja, ki brez prevoza velja 15 dinarjev kilogram, bodo proizvajalcem regresirali. Člani proizvodne skupnosti v Beltincih pa so se odločili, da bodo namensko izločali sredstva za gradnjo skladišč za repromaterial. Sicer pa so v Beltincih na povečano proizvodnjo dobro pripravljeni, saj bodo že novembra letos odprli novo 35 milijonov vredno skladišče za krompir v Lipovcih.

V objektu, ki spada med največje naložbe KZ Panonka bodo uskladiščili v enem turnusu 1700 ton krompirja v boksih in 700 ton v vrečah. V obeh turnusih pa dvakrat več. Skladišče pa bo opremljeno s stroji za sortiranje, pakiranje različno težkih paketov in s trakovi za nakladanje na vagonne in tovarnjake, opremljeno bo tudi z napravami za klimo, kar je porok za večjo kakovost in s tem boljšo oskrbo tržišča.

Boris Hegeduš

Štefan Kuhar-Bojan, po domače tudi Jakobov Pišta, študent prava, predvojni komunist, prekmurski partizanski prvoborec, prvi sekretar KP Ljutomersko-radgonskega okrožja, je bil rojen 13. novembra 1921 v Markišavcih pri M. Soboti. Osnovno šolo je obiskoval v Puconcih, o čemer tudi priča sivi marmor na steni te »učilne zidane« z besedilom:

*Tukaj je obiskoval šolo rojak
Kuhar Štefan-Bojan
13. XI. 1921 — 15. XI. 1941*

*Sekretar PK KPS za Ljutomer-Radgono, ki je svoje
življenje žrtvoval za svobodo — zmago socialistične
revolucije.*

17. 10. 1958 OO ZB NOV Murska Sobota

Po končani ljudski šoli je za nadaljnji študij in vzgojo Jakobovega Pišteka poskrbel njegov napredni in ugledni stric dr. Aleksander Kuhar, primarij bolnišnice v Ptuj (1893—1971), kjer je bodoči illegalec Bojan leta 1931/32 obiskoval nižjo gimnazijo in se tu prvič srečal z mestnim življenjem, ostale razrede gimnazije z malo maturo je končal v M. Soboti, višje razrede pa spet v Ptuj 1935/39, kjer je maturiral, nato pa odšel v Ljubljano študirat pravo. Nadarjen dijak, žal telesno slaboten, vendar borben in nepopustljiv. Kot dijak ptujske gimnazije je bil leta 1936 sprejet v vrsto zveze komunistične mladine, leta 1940 pa so ga v Ljubljani sprejeli v Komunistično partijo Slovenije.

»Najstnik« Kuhar je bil izvrsten organizator mladine, dober delavec v zvezi kmetijskih fantov in deklet, katerih dejavnost je usmerjala ilegalna partija, vnet agitator naprednega mladinskega tiska »Mladi Prekmurec« in »Slovenska mladina«, kar je politično dvigalo mlade, ki so z navdušenjem krenili močno na levo. Oktobra 1939 se je vpisal v Slovenski klub, seveda je tudi član kluba Prekmurskih akademikov, član agrarne Njive in še česa.

Študent Pišta je bil tudi med organizatorji narodno-obrambenega tabora visokih šol iz Ljubljane poleti 1940 v prekmurski vasi Lipovci.

Takrat sta na šoli v Lipovcih poučevala zakonca Gumilar. Na lipovskem taboru je bila izredno delovna študentka Slava * Klavara, bodoča narodna herojka, kot bi slutila, da ji je namenjeno samo še leto dni življenja.

Miško Kranjec je uradno izjavil: — Že pred vojno smo se pripadniki leve fronte tam zbiral. Med okupacijo smo si v Lipovcih napravili pri Gumilarjevih postojanko, tako da se je lahko tam vsak ustavil in imel pribežališče. Jaz sem prišel k njim januarja 1942 in sem bil tam pri njih do konca marca. —

Kmalu po zasedbi se je v lipovski šoli zgledal Štefan Kuhar-Bojan, preoblečen v kmečkega fanta, ki je zatem odšel čez Muro ...

Septembra 1940 so Štefana Kuharja, Viktorja Kuharja in še nekatere zaprli. Soboški tehnik »Murska Krajina« je o tem poročal: — V Puconcih je bilo aretiranih pet mladih ljudi zaradi širjenja komunističnih letakov. Pridejo pred sodišče za zaščito države. Naši starejši ljudje vedo, kakšen blagoslov je komunizem, ker so ga okusili na lastni koži, zato bi bilo dobro, če bi otrokom s šibo dopovedovali, naj ne tiščijo brezglavo v lastno nesrečo. —

Kuhar je prišel kmalu na prostost in oktobra že nadaljeval študij na ljubljanski univerzi. V začetku maja 1941 se je vrnil v

Kri junakov ni bila prelita zaman

Puconce in že 10. maja delil proklamacijo KPJ, delo ciklostilne tehnike v Rankovcih.

Potlej se je povezal s Štefanom Kovačem, prekmurskim okrožnim partijskim sekretarjem, konec julija in v začetku julija pa vodi sabotažne akcije na Goričkem, hodi naokrog preoblečen v »hrvatskega seljaka«, a vohuni so mu že za petami. Bojan je bil takrat tudi član prekmurskega partijskega okrožja in akcijskega komiteja. Ogrska obtožnica pravi: Štefan Kuhar, visokošolec, član akcijskega odbora, je vzdrževal zvezo med centrom v Mariboru in akcijskim komitejem v Prekmurju. Zahajal je v Maribor na oblastni odbor po navodila. Razširjal je Slovenski poročevalec. —

Ustavimo se pri poslopiju Murske regulacije Gornji Radgoni, na katerem so odkrili spominsko ploščo z naslednjim besedilom:

*V tej zgradbi je bil 14. 8. 1941 ustanovni sestanek OF
borbenih Radgončanov, katerega je vodil tov. Kuhar
Štefan-Bojan, prvi sekretar KP Ljutomersko-radgon-
skega okrožja. ... manj strašna noč je v črne zemlje
krili, kot so pod svetlim soncem sužni dnovi.*

Dr. Fr. Prešeren.

Zora Kovačec iz Gornje Radgone je leta 1958 med drugim izjavila: — Konec julija 1941 me je na domu obiskal Štefan Kuhar-Bojan. Od takrat je bil moj dom postojanka z javko. Tu sta ob prihodu v Gornjo Radgono običajno prenočila profesor Jože Kerencič in Kuhar ...

V oktobru sem šla dvakrat na sestanek v Talanyjevo viničarijo. Pogovarjali smo se predvsem o položaju v Prekmurju. Na tem sestanku je bil tudi Štefan Kuhar-Bojan. Prav ta sestanek mi je ostal živo v spominu zaradi nekega, morda prav nepomembnega dogodka, na katerega sem se po Kuharjevi smrti nešteto krat spomnila. Ta dan je močno snežilo. Kerencič je bil z vremenom zelo zadovoljen, ker je med potjo lahko skrival obraz z dežnikom. Dobro je vedel, da ga okupatorjeva policija že vneto išče. Na sestanku je sporočil Kuharju, da mora naslednji dan v Maribor. Takoj po končanem sestanku je Kuhar zapustil sobo in zagazil v sneg za hišo. Bil je mrak in še vedno je močno snežilo. Kuhar je dolgo dolgo nepremično stal in zrl proti Prekmurju. Ko sem ga čez čas hotela poklicati, da se ne bi do kraja zmočil in da bi popil vroč čaj, s katerim nam je gostoljubno postregel oče Jožeta Talanyja, me je Kerencič zadržal z besedami: »Pusti ga, ker mu to prija! Zgrabilo ga je domotožje in to se od časa do časa zgodi vsakemu!« Čeprav Kuharja ob vrnitvi nihče ni vprašal, kje je bil, je rekel: »Poslovil sem se od Prekmurja.« Nekaj trenutkov je bilo vse tiho, nato pa smo pričeli razgovor o delu. Pri odhodu sem Kuharju močneje stisnila roko kot običajno. Naslednji dan je odšel v Maribor, kjer so ga aretirali in 15. novembra 1941 ustrelili. Ko sem zvedela za njegovo smrt, sem se spomnila pravkar opisanega dogodka. Kot bi slutil ubogi mladi fant, da je takrat poslednjič gledal svoje ljubljeno Prekmurje. —

15. oktobra so bile v G. Radgoni prve aretacije, 15. in 18. novembra so sledile druge. Izdala nas je Greta Ranzinger-Hilda, ki je bila do svoje aretacije odlična aktivistka, po aretaciji pa je, žal, postala še odličnejša gestapovska agentka ...

Štefan Kuhar-Bojan je pred aretacijo napisal pismo staršem: *Dragi domači! Ker se že dolgo časa kljub moji želji nisem videli in ker so se te moje želje govoriti s katerim domačim napa-*

*no tolmačile, smatram za potrebno, da napišem za vse, ki bi danes hoteli mene reševati, oziroma pomilovati, to pismo. — Odločil sem se že pred 4 meseci, da aktivno sodelujem v veličastni borbi, ki jo bojuje ves svet ter posebno naš slovenski narod za svojo socialno in nacionalno svobodo. To kar sem naredil tedaj mogoče nekoliko nezavedno, mi danes postaja glavni cilj, in zato sem pripravljen žrtvovati vse, tudi svoje življenje, kakor je to že žrtvovalo sto in sto najboljših sinov slovenskega naroda in sploh vseh narodov. Nisem imel namena pisati vseh teh stvari, na katere smo do sedaj gledali s svojega stališča, to je, da se jaz nisem šel skrivati pred zaporom in smrtjo, temveč sem šel, da se aktivno borim za stvari, ki so mi svete in so mi tisočkrat več, kot je sam dom in vse drugo — to je za svobodo slovenskega naroda in za zmago komunistične ideje. V čast in ponos, mi je da se lahko aktivno borim za stvari, za katere so padli in padajo naj-
boljši sinovi vseh narodov Evrope in celega sveta. Zato me žali, če si kdo sploh upa misliti ali pa trditi, da mi je žal za domom ali kake podobne bedarije. Vsak gre svojo pot in trdno sem prepričan, da je pot, po kateri grem, najbolj pravilna. Res bi hotel iti domov in bom prišel, če bom še živ, vendar bo ta naš dom svobodno slovensko Prekmurje.*

Nočem vam prepričati, še manj seveda opravičevati, hotel bi vam samo razjasniti te stvari, da ne boste gledali na nje s svojega stališča, ampak z mojega. Vesel bi bil sicer, če bi me razumeli in tudi vi bili prepričani, da je to edino prava in poštena pot, če pa ne, pa bodite prepričani, da sem s stvarjo tako zrastle, da je res nepotrebno imeti še kaka upanja na kako drugo mojo pot in da mi je to največje veselje in želja, boriti se, in zato bi mi bilo ljubo, da mi razjasnite tudi, če bi kdo drugi hotel imeti kako drugo mnenje ali iluzijo od vas.

V soboto sem čakal nekoga od vas. Ni bilo nikogar! Tudi dobro, mogoče se še kdaj vidimo, hitro najbrž ne. Upam, da vas več dosti ne bom nadlegoval. Vas vse pozdravlja P i š t a !

Štefan Kuhar-Bojan je spremljal v Celje radgonskega prvoborca Frančka Pintariča-Svabo, a na povratku v Maribor ga je na njegov dvajesti rojstni dan 13. novembra 1941 izdala Greta Ranzinger. In čez dva dni, 15. novembra, so ga ustrelili. Tisti dan je v Mariboru bilo usmrčenih 34 talcev. Bojan je bil upepeljen v Gradcu 26. 11. 1941.

1. novembra 1946 je bila v Puconcih velika žalna slovesnost, kajti tega dne so na puconskem pokopališču izročili domači zemlji žaro s pepelom zaslužnega domačina Štefana Kuharja-Bojana.

Dva prekmurska rojaka sta pred 40 leti bila na čelu pomurske partije: na levem bregu Mure v Prekmurju odvetniški pripravek Štefan Kovač-Marko iz Nedelice, na desnem bregu pa študent prava Štefan Kuhar-Bojan iz Markišavce. In oba sta leta 1941 umrla nasilne smrti. 15. novembra letos je minilo 40 let od Kuharjeve smrti. Po štiridesetih letih pa se mu je pridružila njegova srčno dobra mati Terezija, mati partizanskega junaka in okrožnega partijskega voditelja. In sedaj mater in sina in vse Kuharjeve pokriva topla domača gruda. Res bi hotel iti domov in bom prišel, če bom še živ, vendar pa bo ta naš dom svobodno slovensko Prekmurje, je navedel v pismu pred štiridesetimi leti. Junak Bojan je mrtev prišel domov, a njegova rodna dežela, njegovo rodno Prekmurje je za vedno združeno s svobodno socialistično samoupravno Slovenijo.

Kri junakov ni bila prelita zaman!

Jože Janež

dopisniki so zabeležili

LENDAVA

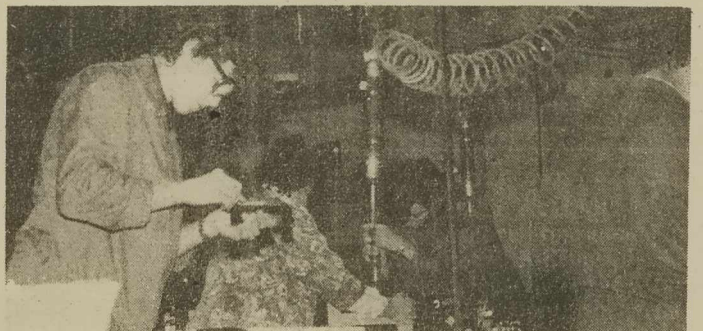
V Gorenju — Varstroj prednost izvozu

V TOZD TVO v Gorenju—Varstroj Lendava so ustanovili operativni štab, ki je predlagal ukrepe za doseganje načrtovanih ciljev pri izvozu ter hkrati usklajeval vse akcije. Člani so skupaj s predstavniki družbenopolitičnih organizacij zastavili akcijo o prostovoljnem delu delavcev skupnih služb ob prostih sobotah. Ta akcija naj bi pomembno vplivala na povečanje proizvodnje, predvsem za izvoz, saj je tozod dodatno sprejel nove obveznosti. Tako so od konca septembra pa do sredine novembra skupine delavcev delovne skupno-

sti skupnih služb skoraj vsako soboto delali v proizvodnji, in sicer na montaži varilnih aparatov. Ob zaključku lahko trdimo, da so delavci s svojim delom veliko prispevali k povečanju proizvodnje. Omenjeni ukrep pa ni bil edini. Vodilni delavci in samoupravni organi se zavedajo, da so odgovorni, da bo konca leta načrtovani izvoz tudi izpolnjen. Priučenost in uvajanje delavcev v delo je bilo uspešno; največ zaslug pri tem imajo delavci iz montažnega oddelka, ki so organizacijsko vodili delo ob sobotah. Tako je delo ta-

koj uspešno steklo in rezultati so bili nadvse zadovoljivi. Ne glede na vzpodbudne številke sestavljenih aparatov ob solidarnostnih sobotah, je akcija v določeni meri pozitivno vplivala na realizacijo vseh sprejetih obveznosti.

Pri vsem tem ne moremo prezreti izrednega prizadevanja ostalih članov kolektiva, da bi izvoz v tem letu povečali. Spoznali so, da njihova odgovornost za lasten razvoj ne more sloneti le na prodaji na domačem trgu, saj tega ne dopuščata niti stanje v celotnem gospodarstvu niti ne odpira realnih perspektiv nadaljnjega razvoja. Vse ukrepe, ki jih bodo vodili k uspešnejšemu gospodarjenju, bodo še poostriili in načrtovali izdelke, ki bodo ob dobrem delu prinašali več dohodka. Kljub sicer dobrim rezultatom in ob vseh težavah pa je vse prihodnje uresničevanje gospodarskega načrta odvisno le od njih samih. Še nadalje razmišljajo o idejah, ki jih bodo vodile k boljšemu in učinkovitejšemu delu in ustvarjanju večjih prihrankov. Tudi dosedaj izvoznih naporov niso podcenjevali, saj postaja v zadnjem času izvoz osnovni moto dolgoročne politike.

Tako so minevale proste sobote.

GORNJA RADGONA

PIONIRSKO ŠAHOVSKO TEKMOVANJE 5. DECEMBRA

Tekmovanje šahistov pionirjev je v občini Gornja Radgona že zelo razširjeno. Za tekoče šolsko leto bo to tekmovalstvo v soboto, 5. decembra. Tekmovali bodo ločeno — starejši pionirji in pionirke ter mlajši pionirji in pionirke. Tekmovanje bo v osnovni šoli v Gornji Radgoni. F. K.

300 občanov na kolo Zveza telesnokulturnih organizacij Lendava je organizirala zaključek TRIM akcije — 300 občanov na kolo. Udeleženci kolesarskega popoldneva so prevozili krožno progo na relaciji Lendava—Turnišče—Črenšovci—Hotiza—Lendava. Vsem udeležencem, ki so sodelovali prvič, so podelili TRIM značke. Tisti, ki pa so se udeležili že spomladi, so prejeli še diplome. Ker je bila udeležba zadovoljiva, bo kazalo take akcije organizirati tudi v prihodnjem letu. Štefan Prša

Sredi novembra so se zbrali na občnem zboru invalidi z območja krajevnih skupnosti Tišina in Gederovci. Pogovorili so se o svojem delu in načrtih, hkrati pa z zanimanjem prisluhnili določilom o pravicah, ki so zapisane v zakonih. frku

LENDAVA

BILI SO NA TRIGLAVU

Petintrideset naftašev se je podalo na tridnevno turo na Triglav. Ker je za planinstvo navdušenih precej ljudi, mladih in starejših, bodo podobne izlete organizirali tudi v bodoče.

Omenjena tura jim ni delala preglavice, čeprav so šli na pot nekateri prvič. Vreme jim je bilo naklonjeno in po nekaj napornih urah so končno osvojili vrh našega očaka. Kot zanimivost so na vrhu Triglava naredili planinski krst, kar je bilo res doživljeno zase. J. Ž.

Z malo denarja do boljše ceste

V minulem tednu so na vaške ceste na območju martjanske krajevnosti skupnosti navozili okrog 800 kubičnih metrov gramoza. Za izkop in navažanje so odšteli le 120 tisoč dinarjev. Sorazmerno majhni stroški, vendar moramo dodati, da so gramoz vozili iz svoje gramoznice, za razgrinjanje pa so poskrbeli vaščani sami.

PEČAROVCI

Sprejem za starejše

Krajevna skupnost Mačkovec je pripravila v nedeljo sprejem za starejše občane. Gasilski dom v Pečarovcih je bil skoraj pretesen, udeleženci pa so z zanimanjem spremljali kulturni program, katerega so pripravile vaščanke, mladinci in pionirji iz Pečarovec. Nagovorne besede tovarišice Helene Hajdinjak, ki je vodila ves program, so marsikateremu segle v preživeta leta mladosti. Prireditve se je nadaljevala še popoldne. Štefan Škerlak

GORNJA RADGONA

Radi igrajo šah

Na osnovni šoli v Gornji Radgoni v zadnjih letih posvečajo veliko pozornosti igranju šaha, ki je postal zares popularen. Prav gotovo je zato stalna oblika vaje in igre šaha postala tako kvalitetna, da je prerasla okvire občinskih meja. Največ zaslug za to ima vodja te dejavnosti učiteljica Lojzka Potočnik. F. K.

RADENCI

Zlata poroka zakoncev Juršič

Po 50 letih skupnega življenja sta na matičnem urdu v Gornji Radgoni preteklo soboto izrekla skupni »da« zakonca Jožefa (72) roj. Zemljič in Anton (72) Juršič iz Radenec. Ob tem visokem jubileju jima je delegat skupščine občine Gornja Radgona izročil darilo in zlato poročno plaketo. Vsi navzoči so jima zaželeli še mnogo srečnih in zdravih let. Franci Klemenčič

GANČANI

Nepozabno srečanje

Pred dnevi so tudi v KS Gančani pripravili srečanje ostarelih občanov. Spregovoril jim je predsednik skupščine KS Gančani Štefan Mauček, v kulturnem programu pa so sodelovali cici-bani iz vrtca in osnovnošolci iz Beltince. Po kulturnem programu so pripravili skromno pogostitev, starejši pa so tudi zaplesali ob zvokih Gustijeve harmonike. Najstarejše so obiskali na domu. T. Horvat

RAZGOVOR S TONETOM PRAČKOM — SVETOVALCEM ZA TELESNO VZGOJO

V POMURJU IMAMO DOVOLJ UČITELJEV TELESNE VZGOJE

Šolska telesna vzgoja je izredno velikega pomena za osebnostni razvoj mladega človeka. Kakšno je stanje šolske telesne vzgoje v Pomurju, s katerimi problemi se srečujejo in katere so najaktualnejše naloge, o tem smo se pogovarjali s Tonetom Pračkom, svetovalcem za telesno vzgojo pri organizacijski enoti Zavoda za šolstvo SRS v Murski Soboti.

— Kakšen je torej pomen šolske telesne vzgoje?

»Šolska telesna vzgoja je velikega pomena za osebnostni razvoj mladega človeka. Pri tem so pomembni vzgojnoizobraževalni, obrambni, estetski, biološko-fiziološki in zdravstveni smotri. Mislim, da o teh smotrih ni potrebno posebej govoriti, ker jih v naši družbi dobro poznamo.«

— Kakšno pa je dejansko stanje šolske telesne vzgoje v Pomurju?

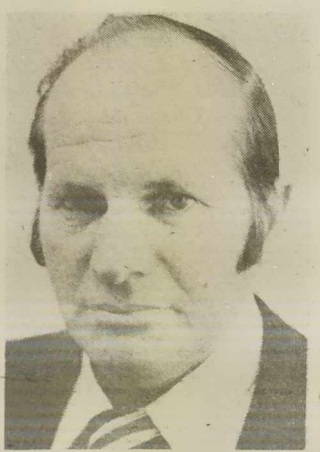
»Pri tem bi rad poudaril razkorak med zahtevami, željami in nalogami, ki jih postavljamo do šole, kakor tudi možnostmi, ki jih šole za realizacijo teh ciljev imajo. Tukaj velja posebej omeniti nov učni načrt, ki ga pravkar uvajajo na srednjih šolah, v prihodnjem letu pa bo uveden tudi na osnovnih šolah.

Značilnosti enega in drugega načrta so v tem, da so zelo natančno opredeljeni smotri, cilji in naloge telesne vzgoje, medtem ko je konkretna realizacija, izbor vsebine, sredstev, metod in oblik, prepuščena učiteljem. Gre za koncept, ki zahteva dobro osveščena učitelja telesne vzgoje, ki mora biti

dober strokovnjak in pedagog.«

— Kakšna pa je kadrovska zasedba po šolah?

»Moram reči, da je kadrovska zasedba po šolah trenutno zelo ugodna, kar je

prvič v povojnem obdobju. Učiteljev telesne vzgoje na šolah v Pomurju je torej dovolj, zadovoljni pa smo tudi z njihovo strokovno usposobljenostjo. Potrebno jih bo le permanentno spodbujati, da se sproti in intenzivno vključujejo v tokove, ki jih zahteva sodobna šola.«

— Kateri pa so najaktualnejši problemi, s katerimi se srečujejo učitelji telesne vzgoje?

»Še vedno predstavlja problem pomanjkanje potrebnih objektov, zlasti zaprtih. Najboljše pogoje za vadbo imajo v radgonski občini, kjer je poskrbljeno za pokrite objekte in objekte na prostem. V lendavski in ljubotomski občini je polovica šol, ki nima ustreznih zaprtih prostorov za telesno vzgojo. V soboški občini pa skoraj tretjina šol nima ustreznih vadbenih prostorov, se pa ti z novogradnjami šol rešujejo. Trenutno najaktualnejši problem pa je normativ števila učencev pri telesni vzgoji. Ta normativ se v Sloveniji spreminja in trenutno ne ustreza vsem šolam. Poleg tega pa ni dovolj urejeno nagrajevanje učiteljev telesne vzgoje, zlasti tistih, ki se intenzivno ukvarjajo z mladino in žrtvujejo veliko prostega časa.«

— Katere pa so še aktualne naloge na področju šolske telesne vzgoje?

»Mislim, da so predvsem aktualne akcije za nadaljnji razvoj in uvajanje šolske športne značke, uvajanje rekreativnega odmora na šolah, uresničevanje elementov telesnokulturnega minimuma, kot so smučanje, plavanje, ter nadaljnja prizadevanja za boljšo samoupravno organiziranost šolskih športnih društev, kar je pogoj za množičnost, posredno pa tudi za kakovosten šport.«

Feri Maučec

KAJAKAŠTVO

Ponovno zmaga Varge

Štefan Varga, član broderskega društva Mura iz Kroga, ki že nekaj časa osvaja 1. mesta na kajakaških tekmovanjih doma in tudi v tujini, je zmagal tudi minulo nedeljo na tradicionalnem spustu v počastitev dneva republike v Zagrebu. Uspešen je bil Andrej Titan, ki je v mladinski konkurenci v kategoriji K-1 zasedel 3. mesto.

MURSKA SOBOTA

Sejem smučarske opreme

V domu Partizan v Murski Soboti bo v soboto, 5. decembra 1981, od 9. do 15. ure sejem smučarske opreme. Ljubitelji smučanja bodo imeli možnost izmenjave ali nakupa rabljene smučarske opreme.

NAMIZNI TENIS

Vodi Drago Lugarič

V nadaljevanju prvenstva v občinski namiznoteniški ligi Lendava so odigrali 10. in 11. kolo. Rezultati: 10. kolo: Partizan:D. Lugarič 3:5. Varstroj I:Varstroj II. 5:0. Dobrovnik:Petišovci 0:5. G. Lakoš:Dolina 0:5. Bistrica:M. Polana 4:5. Rezultati 11. kolo: Bistrica:Partizan 3:5. M. Polana: G. Lakoš 5:0. Dolina:Dobrovnik 5:0. Partizan:Varstroj I. 0:5. Varstroj II:D. Lugarič 1:5. Vodi ekipa Drago Lugarič z 20 točkami pred Varstrojem I 18 točk.

M. Utroša

ŠAH

Tokrat Cigan

Na novembrskem hitropoteznem turnirju šahovskega društva Radenska iz Murske Sobotje je nastopilo 10 igralcev. Zmagal je Stefan Cigan z 8 točkami, drugo in tretje mesto sta si s 6,5 točke razdelila brata Bogdan in Danilo Hari. Četrto in peto mesto pa Franc Kuhar in Ivan Lukič s 6 točkami.

M. J.

SNL

Mura : Nafta 2:0

V zadnjem kolu jesenskega dela tekmovanja v slovenski nogometni ligi sta se v Murski Soboti pred blizu tisoč gledalci srečali pomurski moštvi Nafta iz Lendave in domača Mura. Srečanje se je končalo z zmago Sobočanov. Gola sta dosegla: Šavel in Sapač. Sodil je Kamenšek iz Maribora.

Maribor	13	10	2	1	28:6	22
Smartno	13	9	1	3	39:13	19
MURA	13	7	4	2	29:14	18
Izola	13	7	3	3	20:15	17
Slovan	13	6	4	3	16:9	16
Železničar	13	6	4	3	20:16	16
Rudar	13	4	3	6	16:20	11
Triglav	13	4	3	6	20:29	11
NAFTA	13	3	4	6	19:22	10
Primorje	13	3	4	6	21:29	10
Ilirija	13	2	5	6	11:23	9
Ptuj	13	3	2	8	17:32	8
Stol	13	2	4	7	15:34	8
Koper	13	1	5	7	9:18	6

II. RRL — MOŠKI

Lestvica — jesenski del

Sevnica	11	11	0	0	390:277	22
Fužinar	11	8	0	3	315:276	16
Dobova	11	8	0	3	264:256	16
Ormož	11	7	1	3	303:287	15
Šoštanj	11	6	1	4	292:289	13
Krmelj	11	6	0	5	288:274	12
BAKOVCI	11	6	0	5	253:257	12
KROG	10	5	0	5	236:228	10
Vrežice	11	3	0	8	273:295	6
Sempeter	11	2	1	8	243:297	5
Radeče	11	1	9	22	222:269	3
Vuzenica	10	1	0	9	221:295	1

II. RRL — ŽENSKÉ

— VZHOD

Lestvica — jesenski del

RADGONA	4	2	1	1	104:74	5
Lisca	4	2	1	1	80:67	5
Velenje	4	2	1	1	82:89	5
V. Nedelja	4	2	0	2	89:66	4
Beltinka	4	0	1	3	55:114	1

II. MNL M. SOBOTA

Lestvica — jesenski del

Ižakovci	9	7	1	1	19:7	15
Šalovci	9	5	4	0	18:6	14
Grad	9	5	2	2	26:16	12
Apače	9	4	3	2	21:17	11
Romah	9	5	1	3	26:24	11
Gančani	9	4	0	5	23:26	8
Bogojina	9	3	1	5	25:20	7
Pušča	9	2	2	5	11:20	6
Vrelec	9	2	0	7	12:30	4
Melinci	9	1	0	8	12:27	2

III. MNL M. SOBOTA

Lestvica — jesenski del

Bratonci	8	6	1	1	23:15	13
Filovci	8	6	0	2	35:14	12
Serdica	8	6	0	2	23:11	12
Selo	8	5	0	3	21:15	10
Prosenjak	8	4	2	2	15:12	10
Cankova	8	2	3	3	23:17	7
Tromejnik	8	2	1	5	25:17	5
Križevci	8	0	2	6	6:31	2
Slavci	8	0	1	7	8:47	1

II. ONL LENDAVA

Lestvica — jesenski del

Lakoš	9	6	2	1	25:12	14
Mostje	9	5	3	1	31:13	13
Kapca	9	6	1	2	31:19	13
Bistrica	9	6	0	3	26:14	12
Odranci	9	5	0	4	31:16	10
Renkovci	9	4	2	3	20:15	10
Polana	9	4	1	4	26:20	9
Žitkovci	9	2	2	5	14:27	6
Zvezda	9	1	1	7	8:45	3
Pince	9	0	0	9	7:38	0

MALI NOGOMET — G. RADGONA

Swing jesenski prvak

Končan je bil jesenski del tekmovanja v občinski ligi Gornja Radgona v malem nogometu. Naslov jesenskega prvaka je osvojilo moštvo Swing.

Swing	11	9	1	1	59:17	19
Ips	11	7	2	2	51:32	16
Mladost	11	6	3	2	48:28	15
Police	11	7	1	3	51:33	15
Old boys	11	7	1	3	51:37	15
Radenska	11	3	5	2	43:41	11
Negova	11	4	3	4	41:40	11
Biser	11	3	4	4	34:37	10
Ščavnica	11	3	1	7	25:40	7
Črešnjevci	11	1	3	7	31:42	5
Apače	11	1	3	7	27:60	5
Avtoradgona	11	1	1	9	24:76	3

D. Mauko

NAMIZNI TENIS — I. ZVEZNA LIGA

VISOKA PORAZA

V zadnjem kolu prvega dela tekmovanja v prvi zvezni ligi so Sobočani na gostovanjih v Sarajevu in Zagrebu doživeli dva visoka poraza, ki sta dokončno pokazala slabo pripravljenost in neizkušnost — večina igralcev je namreč prvič zaigrala v prvi ligi — ter tudi preslabo kvaliteto sedanjih igralcev, da bi lahko ekipo obdržali v zvezni ligi.

Sobočani so visoko izgubili prvo srečanje z Bosno, pri čemer sta nekoliko bolje igrala le Likar in Šercer, ki je tudi osvojil edino zmago, dočim je bil Maras blede slika mladinskega državnega reprezentanta. Srečanje z Industrogradnjo je bilo katastrofa po rezultatu in igri, saj so Sobočani igrali brez prave volje in borbenosti ter je bila to njihova najslabša predstava v letošnji sezoni. Z dokajšnjo mero volje je igral le Šercer, ostala dva pa sta komaj čakala, da se tekma konča, saj si težko razlagamo poraz Marasa z Maslovoro.

Rezultati — BOSNA—SOBOTA 8:1 (Stevanović—Šercer

— I. A rep. liga

LENDAVA BREZ ZMAGE

Drugi krog republiške lige, ki je bil v Murski Soboti za uvrstitev od 1. do 4. mesta ter v Lendavi za uvrstitev od 5. do 8. mesta, obema pomurskima ekipama ni prinesel posebnega uspeha. Sobočani so doma sicer iztržili eno zmago po

tokrat odlični igri Močana ter veterana Fridriha, ki je mladim lahko zgled borbenosti, mlada Kovač in Zadravec pa sta pokazala premalo želje, da bi svoje znanje kronala s kako pomembnejšo zmago. Lendavčani so doma ostali brez točk, kar je veliko presenečenje, saj so po prvem krogu bili v vodstvu, treba pa je povedati, da so nastopili brez najboljših Zajtla in Golenka. Vse-

21:11, 21:14; Dujaković—Maras 21:9, 21:14; Crkvenjaš—Likar 28:26, 18:21, 22:20; Dujaković—Šercer 21:12, 21:19; Stevanović—Likar 24:22, 20:22, 22:20; Crkvenjaš—Maras 21:18, 21:14; Dujaković—Likar 21:16, 21:12; Jakirlić—Šercer 21:14, 14:21, 18:21; Stevanović—Maras 21:18, 21:18; INDUSTROGRADNJA—SOBOTA 8:1 (Škorić—Šercer 21:7, 22:20; Nišavić—Maras 21:14, 21:18; Krizančič—Likar 19:21, 21:13; Maslovora—Maras 19:21, 21:12, 21:15; Nišavić—Likar 21:17, 21:12; Maslovora—Šercer 16:21, 21:14, 19:21; Škorić—Maras 21:19, 22:20).

Spartak	9	9	0	66:15	18
Vjesnik	9	9	1	61:20	16
Vojvodina (NS)	9	6	3	53:28	12
Bosna	9	6	3	44:37	12
Olimpija	9	5	4	48:33	10
Partizan	9	5	4	43:38	10
Industrogradnja	9	3	6	31:50	6
Maribor	9	2	7	28:57	4
Vojvodina (BG)	9	1	8	20:61	2
SOBOTA	9	0	9	15:66	0

M. U.

kakor bosta na naslednjih krogih morala ta dva igralca igrati, saj drugače lahko izpadejo iz lige.

Rezultati — SOBOTA—ILIRIJA 3:5 (Močan 2:1, Fridrih 1:1, Zadravec 0:2, Kovač 0:1), TRIGLAV 5:3 (Močan 3:0, Fridrih 2:0, Kovač 0:2), KEMIČAR 3:5 (Močan 2:0, Kovač 1:2, Fridrih 0:1, Zadravec 0:2), LENDAVA — FUŽINAR 2:5, KAJUH 2:5, MARIBOR 3:5.

Vrstni red: 1. Kemičar 12, 2. Ilirija 8, 3. Sobota 4, 4. Triglav 0 točk, 5. Maribor, 6. Fužinar, 7. Lendava, 8. Kajuh vsi imajo po 6 točk.

M. U.

Radgona prva v Muti

V Muti je bil članski namiznoteniški turnir republiške B lige za razvrstitev od 5. do 7. mesta. Nastopile so tri ekipe Tempo iz Velenja, Muta in Radgona. Največ uspeha so imeli tekmovalci Rad-

gone, ki so prepričljivo premagali oba nasprotnika. Rezultata: Radgona — Tempo 5:1 in Radgona — Muta 5:2. Skupni vrstni red: 5. Radgona 8, 6. Tempo 2 in 7. Muta 2 točki.

ROKOBORBA

Prvih pet mest

V Lenartu je bilo tekmovanje pionirjev v rokoborbi za pokal SR Slovenije. Tekmovanja se je udeležilo tudi 16 pionirjev iz Murske Sobotje, Bakovec in Črenšovci. Dosegli so lep uspeh, saj so osvojili kar pet prvih mest. Rezultati—do 32 kg: T. Horvat (Črenšovci) drugo mesto, do 36 kg: D. Šarkezi (Črenšovci) 3. mesto, Lazar 4. Hoheger 5 in Granfol

6. mesto, vsi Bakovci, do 60 kg: Horvat (M. Sobota) 1. mesto, do 40 kg: Buzeti (Bakovci) 1. mesto, Horvat (Črenšovci) 2. mesto in Papič (Bakovci) 4. mesto, do 44 kg: Šarkezi (Črenšovci) 1. mesto, Vogrinec (MS) 2. mesto, do 51 kg: Fajš (MS) 1. mesto, Grah (Bakovci) drugo mesto in do 60 kg: Flegar (Bakovci) 1. mesto.

ŠPORTNI OBRAZI

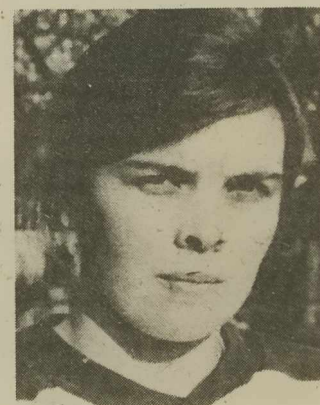
ANICA HOZJAN — ODLIČNA STRELKA

Po končanem jesenskem delu tekmovanja v slovenski rokometni ligi so rokometarice Polane pristale na sredini lestvice, kar je njihov največji

v šestem razredu osnovne šole. Svojo športno kariero pa nadaljuje pri rokometnem klubu Polana, kjer se uspešno uveljavlja. Ponosna je na dosežene rezultate. Sicer meni, da je rokomet kolektivna igra in da sama ne bi mogla veliko doseči, če se v igri ne bi dobro razumela z ostalimi igralkami. Meni, da ima za uspeh zaslugue tudi njihov trener Mate Semovčan, pod vodstvom katerega trenira ekipa v letošnji sezoni. Največ golov, in sicer 13, je dosegla na tekmi s Šentjernejem. Sicer pa je skorajda na vsaki tekmi najboljša strelka v ekipi.

Anica Hozjan bo tudi v prihodnje tekmovala za Polano. Posebnih ambicij nima, želi si le, da bi še naprej z uspehom tekmovala in zabijala gole ter da bi ekipa še naprej uspešno nastopala v slovenski ligi. To pa je tudi želja njenih soigralk in seveda vodstva kluba.

F. Maučec

uspeh, odkar nastopajo v tej konkurenci. Veliko zaslug zato ima tudi Anica Hozjan, najboljša strelka ekipe.

Enaindvajsetletna Anica, ki je zaposlena v TOZD Montaža v DO Gorenje—Varstroj Lendava, se je z rokometom začela ukvarjati

V pričakovanju zime

VLEČNICA NA KAPELI — Partizan Radenci je organiziral delovno akcijo, na kateri so prestavili vlečnico na Kapeli.

Leto za letom je namreč povzročala ljubiteljem smučanja precej nevšečnosti, zato so zaradi varnostnih predpisov zgornjo postajo prestavili 35 metrov višje. Upajo, da bo v prihajajoči zimski sezoni brezhibno delovala. Potrebno bo počakati le še na podaljšanje nosilne vrvi, ki je trenutno ni moč kupiti in pa seveda na sneg. Tekst in foto:

Dani Mauko

Velik požar na Ivanjševskem vrhu

V preteklem tednu se na območju Pomurja ni zgodilo veliko prometnih nesreč, kar je zelo spodbudno in daje upanje, da se bodo upravljavci motornih vozil in drugi udeleženci v prometu tudi v teh dneh vedli v skladu s prometnimi predpisi.

18. novembra se je Vladimir Nemec iz Nunske grabe peljal z neregistriranim motornim kolesom po regionalni cesti v Stročji vasi. Zaradi neprimerne hitrosti in domnevne vinjenosti je padel po cestišču in se hudo poškodoval. Miličniki so tudi ugotovili, da je vozil brez voznškega dovoljenja.

Z neprimerno hitrostjo je 19. novembra pripeljal po regionalni cesti iz martjanske smeri voznik osebnega avta Marjan Farič iz Murske Sobote. V blagem desnem ovinku na Lendavski cesti je vozilo zaneslo in je zapeljal v jarek. Nastala je gmotna škoda okrog 40 tisoč dinarjev.

20. novembra se je zgodila prometna nesreča v križišču pri motelu Čarda v Martjancih. Tega dne ob 12. uri se je z neprimerno hitrostjo pripeljal v križišče z osebnim avtom Ivan Štefanec iz Puconec. Vozila ni obvladal, zletelo je na desno bankino, nato pa na travnik. Voznik se je lažje poškodoval, materialno škodo pa so ocenili na 40 tisoč dinarjev.

Prometna bilanca minulega tedna torej ni preveč huda, če jo primerjamo z nesrečami v prejšnjih tednih. Poglejmo še druge primere!

Požari na našem območju so še vedno zelo pogosti. Tako je 21. novembra okrog 1.15 ure nastal požar na osebnem avtu zastava katerega lastnik je Drago Škrlec z Janževega vrha. Škoda znaša 15.000 dinarjev. Ugotovitve delavcev UNZ, ki so raziskovali vzrok požara, so potrdile domnevo, da je avto začel goreti zaradi kratkega stika na električni instalaciji.

20. novembra ob 20.30 je nastal požar na stanovanjskem in gospodarskem poslopju Marije Malec na Ivanjševskem vrhu. Ogenj je povzročil veliko škodo, saj je uničil poleg ostrejša še precej pohištva, oblačil in raznih gospodinskih predmetov. Skupna škoda znaša 170 tisoč dinarjev. Medtem so že raziskali vzrok: nepravilno speljana dimna cev. Ugotovili so namreč, da je le-ta vodila od kuhinjskega štedilnika skozi leseno nezavarovano steno in bila tako speljana v dimnik. Ob kurjenju se je dimna cev preveč ogrela, z njo vred pa lesena stena, nakar je začelo tleti ...

S. S.

MARTJANCI

Prijetno srečanje s starejšimi

Na letošnje srečanje starejših z območja krajevnih skupnosti Martjanci — bilo je prejšnjo nedeljo — so povabili 131 občanov. Odziv je bil precej dober, saj se ga je udeležilo kar 91. nekatere pa so obiskali doma in jih skromno obdarili.

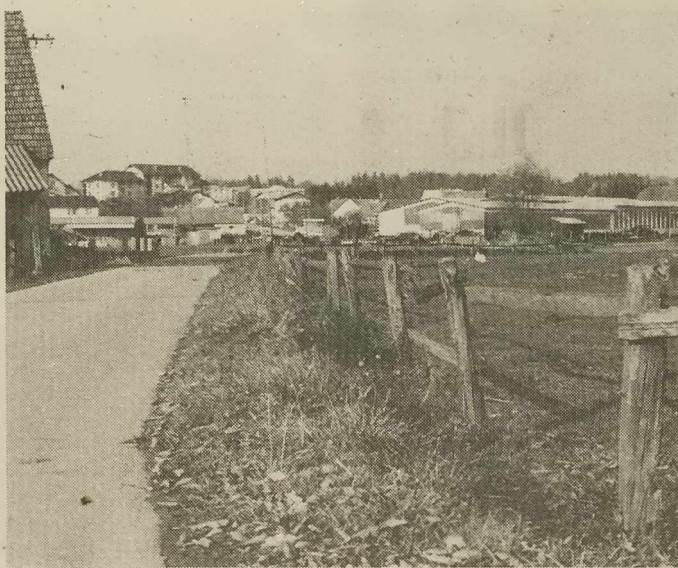
Predsednik KO SZDL Jože Matis je na srečanju v gostilni Šinor v govoru izrekel besede spodbude, za prijetno vzdušje pa so poskrbeli učenci puconške osnovne šole.

-js-

Ceste spet utrjene

V Černelavcih, Kupšincih in Veščici so v šestih dneh navozili na ceste četrtega in petega reda 1.900 kubičnih metrov gramoza. Za ta dela bodo iz krajevnega samoprispevka odšteli 250 tisoč dinarjev. Vreme jim je bilo naklonjeno, vendar na nekatere odseke zaradi mehkega terena niso mogli. Čakajo, da se bo teren malo osušil, nato pa bodo gramoz navozili in razgrnili sami. Za preostala dela bodo najeli le nakladalec.

-js-

Tako sta se v občini Lenart srečali sedanost in preteklost. Le nekaj let je namreč minilo, kar so se travniki in pašniki razprostirali še vse tam, kjer danes stoje nove sodobne tovarne. Namesto po asfaltni prevleki pa so težki furmansi vozovi s konjskimi vpregami, ki jih je danes že izredno malo tudi v tej najmanj razviti slovenski občini, ubirali kilometre in kilometre po blatnih, ilovnatih kolovozih. Toda spomini, danes že starejših lenačanov, ko so za takšnimi ogradami še pasli živino in se, kot bosonogi kratkohlavniki podili za žogo, so še ostali. Le časi so se spremenili in namesto »gajzle«, motike in vozov so danes vajeni traktorjev, modernih strojev v tovarnah in melodije sodobnosti, ki ni več domača zgolj velikim mestom in industrijskim središčem.

J. Kurbus

V Černelavcih krajevni urad?

Prebivalci Černelavec, Veščice, Kupšinec, Polane in naselja Pušča, ki so združeni v krajevno skupnost Černelavci, si že več let prizadevajo, da bi imeli svoj krajevni urad, zdaj so namreč vezani na tri. Vse kaže, da se jim bo želja uresničila že ob naslednjih volitvah. Prostore v združenem domu v Černelavcih si je komisija že ogledala in ugotovila, da povsem ustrezajo.

-js-

Mali nogomet — obč. liga M. Sobota

Slovan, Gederovci in klub mladih

Končan je bil jesenski del tekmovalja soboške občine v malem nogometu, ki je potekalo v treh skupinah.

Skupina A

Slovan	11	8	2	1	32:19	18
Bakovci	11	7	3	1	50:15	17
Nemčavci	11	6	3	2	33:15	15
Pušča	11	5	1	5	29:18	11
Černelavci	11	5	1	5	25:31	11
Predanovci	11	4	2	5	28:30	10
Kupšinci	11	5	0	6	29:39	10
Lipovci	11	3	3	5	27:32	9
Kanal	11	3	2	6	33:27	8
Petanjci	11	2	4	5	21:34	8
Kerencičevali	1	3	0	8	27:41	6
Jezeri	11	2	2	7	24:51	6

Skupina B

Gederovci	11	5	4	2	27:31	14
Panonska	11	6	1	4	44:22	13

Park	11	4	5	2	31:20	13
Bratonci	11	5	3	3	35:26	13
Moščanci	11	5	3	3	32:21	13
Petanjci	11	4	4	3	26:21	12
Veščica	11	5	1	5	30:37	11
Satahovci	11	1	6	4	26:34	8
Tišina	11	1	6	4	15:24	8
Sebeborci	11	1	5	5	20:38	7
Strukovci	11	2	1	8	29:52	5

Skupina C

Klub mladih	7	5	1	1	29:13	11
Dobel	7	4	1	2	12:8	9
Noršinci	7	4	0	3	21:20	8
Borejci	7	3	1	3	26:24	7
VK 79	7	3	1	3	14:20	7
Mladinec	7	3	0	4	23:19	6
Krajne	7	1	3	3	16:22	5
NK 13	7	1	1	5	16:31	3

F. K.

KRVODAJALCI

BLISK: Jože Cener (2), Jože Andrejek (19), Ludvik Šijanec (19), Slavko Štiblar (21), Franc Cifer (7), Zlatko Devetak (5), Avgust Zver (3).

KIK POMURKA: Jože Ošljaj (61), Stanko Cigut (11), Branko Farič (15), Milan Pečič (3), Jože Fister (3).

DIANA: Anica Ratko (5), Nada Novak (3), Helena Pintarič (1), Helena Pintarič (1), Majda Avguštin (1), Ivan Vereš (7), Neža Cener (2).

PANONIJA: Franc Horvat (4), Franc Panker (5).

DES ELEKTRO M. SOBOTA: Štefan Maučec (8), Štefan Lednik (5), Ludvik Miholič (5), Števan Novak (5), Geza Veren (10).

TOVARNA MLECNEGA PRAHU: Štefan Klement (7), Jože Horvat (1), Nikolaj Benčec (6), Alojz Varga (4), Branko Lepoša (1), Avgust Mate (4), Branko Špilak (1), Slavko Štefanec (3), Kalman Šeruga (3), Ivan Vučkic (5), Zdenka Hari (2), Milan Ladinek (10), Andrej Štrakl (5).

AGROSERVIS: Janez Meolic (5), Aleksander Lepoša (7), Jože Cvetko (7), Jože Baligač (17), Ludvik Kos (6), Gisti Gomboc (2), Geza Počič (3).

TEMELJNO SODIŠČE M. SOBOTA: Silva Škalič (2), Zdenka Vučko (1).

VSEM KRVODAJALCEM HVALA!

POROKE

MATIČNI URAD LJUTOMER: Janez Župane, avtoličar, Globoka 44, in Slavica Piberčnik, sadjar-vinogradnik, Kajzar 29; Branko Prelog, učitelj, Grabe 6, in Darja Šarkanj, dijakinja, Hrastje pri Kranju; Boris Osterc, miličnik, Lendava, in Slavica Ftčar, šivilja, Bučecovci; Jože Ivanič, miličnik, Radeče, in Magda Planinc, natakarica, Sevnica; Tone Bernik, strojni ključavničar, Ljubljana, in Irena Pučko, prodajalka, Ljubljana; Jože Mihorič, viličarist, Veličane, in Alojzija Perča, konfekcionarka, Vogričevci; Boris Čep, predmetni učitelj, Ljutomer, in Marjana Zupanič, vzgojiteljica, Ptuj; Alojz Mavrič, ključavničar, Gomila pri Kogu, in Dušana Novak, sadjar-vinogradnik, Nunska graba; Dragutin Oletič, trgovec, Martin na Muri, in Vesna Mord, trgovka, Stroča vas; Stanko Viher, avtoklepar, Vinski vrh, in Marija Cokan, delavka, Gresovčak; Janez Lepoša, sofer, Vogričevci, in Zdenka Vrabel, delavka, Stara cesta; Maksimilijan Kreft, miličnik, Deskle, in Ivanka Nemet, krojačica, Ljutomer; Ivan Pučko, vodovodni inštalater, Globoka, in Marija Kralj, trgovka, Vuzmetinci; Drago Kovač, sofer, Razkrižje, in Zorica Novak, trgovka, Razkrižje; Janko Trstenjak, strojni ključavničar, Slamnjak, in Irena Meznarič, krojaška delavka, Slamnjak; Miran Müller, orodjar, Veržej, in Marjana Novak, zobna asistentka, Cezanjevci; Milan Belak, konfekcionar, Paričnjak, in Majda Kapun, konfekcionarka-modelarka, Veržej; Silvin Cmagar, kmetijski tehnik, Nunska graba, in Nada Osterc, agronom, Bučecovci; Ivan Obronek, inženir elektrotehnike, Zgornja Muta, in Marija Sreš, ekonomist, Križevci pri Ljutomeru; Jože Košti, delavec, Lukavci, in Marija Erjavec, delavka, Krapje; Branko Cerovič, ključavničar, Šafarsko, in Halida Djerzić, kuharica, Gornja Višča, BiH; Viktor Nemec, sofer, Šalinci, in Ema Stranjšak, administratorka, Veržej; Ivan Horvat, delavec, Globoka, in Jožica Semenič, delavka, Ljutomer; Milan Fras, rudar, Titovo Velenje, in Marija Vereš, delavka, Boračeva.

ČESTITAMO!

BELTINCI

Razstavljeno 200 ptic in 110 malih živali

Društvo za varstvo in vzgojo ptic Slavček Beltinci, ki že nekaj let uspešno deluje, je v stari osnovni šoli v Beltincih v kratkem času pripravilo že tretjo razstavo ptic in malih živali. Pred tem sta bili razstavi v Gornji Radgoni in Murski Soboti. Na razstavi v Beltincih, ki je bila izredno dobro obiskana, je 15 članov razstavljalo okrog 200 ptic in 110 malih živali.

Ob tej priložnosti so imeli tudi društveno tekmovalstvo, ki je hkrati pripravilo na republiško in zvezno tekmovalstvo. Največ uspeha je imel Kolo-man Kerčmar, ki je osvojil 10 prvih, 5 drugih in 3 tretja mesta. Sledijo: Karel Gerček 4 prva, 2 drugi in 2 tretji mesti, Ivo Maučec 2 prvi, eno drugo in eno tretje

mesto. Franc Glavač eno prvo in dve drugi mesti, Aleksander Šarkanj, ki je osvojil eno prvo, rno drugo in eno tretje mesto, Stanko Kelenc eno prvo in eno drugo mesto, Ivan Križanič eno tretje mesto in Janez Škraban eno tretje mesto.

Nagrajenci med razstavljalci malih živali pa so bili: Ivan Gabor, Slavko Zadravec, Alojz Bobovec, Martin Horvat, Štefan Grlec, Stefan Gabor, Franc Zver, Franc Vučkic in Matija Gabor.

Društvo za varstvo in vzgojo ptic Slavček iz Beltincev je ob tej priložnosti pripravilo tudi srečelov in si na ta način pridobilo nekaj denarja za dejavnost društva.

F. Maučec

Se dovolj zavedamo posledic alkoholizma?

KAJ JE ALKOHOL?

Vprašanje je preprosto, morda se komu zdi tudi odveč, saj vendar vsi vemo, kaj je alkohol. Redki so tisti ljudje, ki ga še nikoli v življenju niso poskusili. V družbi ga pijejo že otroci, saj do alkohola res ni težko priti. Kupimo ga lahko v vsaki trgovini z živili, v bifejih, gostilnah, samopostrežnih restavracijah, celo v jedilnicah delovnih organizacij. Naše okolje dovoljuje prekomerno pitje, saj je večjega posmeha in pomilovanja deležen abstinenc, to je človek, ki alkohola niti ne poskusi, kot pa pijanec, ki ves zanemarjen tava od gostilne do gostilne ter nadleguje osebe in goste v lokalih.

Kadar govorimo o alkoholu, mislimo na etilni alkohol. Ta se nahaja v alkoholnih pijačah v različnih koncentracijah (najmanj ga je v pivu, več v vinu, največ pa v žganih pijačah). Razen etil-

nega alkohola poznamo tudi druge alkohole, vendar teh ne uporabljajo za izdelovanje alkoholnih pijač. V zvezi s pitjem večkrat omenjamo metilni alkohol, ki pa je zelo strupen in povzroča tudi smrtne zastrupitve.

Kako deluje alkohol na organizem? Njegov učinek poznamo vsi, ki smo ga kdaj poskusili, vendar ne bo odveč, če ga še enkrat opišemo. Manjše količine povzročajo pri zmernem pivcu (to je človek, ki pije alkohol le občasno v manjših količinah in zaradi alkohola nima prav nobenih težav) občutek sproščenosti in dobre volje. Rahlo vinjen človek tudi kaj hitro pozabi na vsakodnevne probleme, ki ga težijo. Večje količine alkohola pa povzročajo slabost, bruhanje, pa tudi zaspanost, nesigurno hojo in neokretne gibe celega telesa. Pri alkoholizmu (to je človeku, ki je od alkohola

odvisen) pa so posledice še drugačne in jih bomo opisali na drugem mestu.

Kako se alkohol presnavlja? V kri začne prehajati že v ustih, nato pa še skozi sluznico želodca in črevesja. Hitrost prehajanja alkohola v kri je odvisna od koncentracije alkoholne pijače, in od tega, ali je v želodcu kaj hrane. Razumljivo je, da bo koncentracija v krvi zrasla najhitreje po pitju žganih pijač na prazen želodec.

Stopnjo alkohola v krvi izražamo v promilih ali bolje prosto povedano — koliko kapelj alkohola je v tisoč kapljah krvi. Delovanje alkohola se neposredno odraža na možganih in povzroča alkoholno pijanost. Ta je tem hujša, čim večja je koncentracija alkohola v krvi. Kako se alkohol izloča? Deloma ga izdihamo skozi pljuča. Čeprav se ga na ta način izloči le 1 %, je to dovolj, da vsem prav

dobro znani balonček alkohola se presnavlja v jetrih (zato je ta organ pri alkoholikih skoraj vedno prizadet) in se v spremenjeni obliki izloča s sečem. Le približno 10 % ga zapusti telo v prvotni obliki, bodisi s sečem, ali pa skozi kožo. Jetra lahko predelajo približno 7 gramov čistega alkohola na uro in tega procesa ne moremo pospešiti. Tako lahko izračunamo, da se v 24 urah presnovi približno 170 g, kar ga ostane, se pač presnavlja naslednji dan. Proces presnove je nekoliko hitrejši pri alkoholikih. Iz povedanega je razumljivo, da procesa treznjenja ne moremo pospešiti ne s črno kavo, ne z zdravili, pa tudi spanje ne pomaga dosti. Torej lahko sklepamo, da bomo po lahki pijanosti popolnoma trezni šele čez šest do osem ur.

Priredila dr. Zdenka Čebašek-Travnik

LENDAVA

Nova pridobitev za usposabljanje

Znano in potrjeno je dejstvo, da je izobraževanje v materinem jeziku osnovni pogoj za ohranitev in enakopraven razvoj vsakega naroda in narodnosti. V socialistični samoupravni ureditvi jugoslovanskih narodov in narodnosti ima zategadelj to vprašanje pomembno mesto.

V Pomurju, kjer živi blizu 10 tisoč pripadnikov madžarske narodnosti, smo to vprašanje rešili na svojstven način. Že več kot 20 let namreč uspešno razvijamo dvojezično osnovno šolstvo, uvedli smo tudi dvojezično vzgojo v otroških vrtcih — v krajih, kjer živijo Slovenci in pripa-

mladih

dniki madžarske narodnosti — letos pa smo storili še korak dalje. Gre za uvedbo dvojezičnega pedagoškega programa srednjega usmerjenega izobraževanja pri šolskem kovinarskem centru v Lendavi, v katerega se je v letošnjem (prvem) šolskem letu vpisalo 32 učencev, ki so končali dvojezično osnovno šolo. Kako je ta oddelek organiziran in kako je steklo delo v njem, smo pred kratkim že pisali — ob ugotovitvi, da je ta dvojezična srednja šola prva pri nas, in torej nekaj edinstvenega v Jugoslaviji, če ne celo na svetu.

Šolski kovinarski center v Lendavi je torej dobil novo razsežnost. Z izgradnjo novega prizidka s 6 učilnicami, ki ga bodo slovesno odprli za dan republike (to soboto), pa se bodo v mnogočem izboljšale tudi razmere za njegovo vzgojnoizobraževalno delo.

JOŽE GRAJ

Učenci prve dvojezične srednje šole — bodoči dvojezični učitelji — med poukom. (Foto: A. Abraham)

Za večjo zastopanost mladih

Pregled poteka evidentiranja med mladimi za skupščinske volitve v letu 1982 dokazuje, da so se tudi v mladinski organizaciji nadvse intenzivno lotili te pomembne družbenopolitične naloge. Predvsem so namenili posebno skrb izbiri možnih kandidatov za razne odgovorne funkcije iz mladinskih vrst, zato so potrdili samo tiste mladinke in mladince, ki zares ustrezajo postavljenim kriterijem. To je ena izmed ugotovitev s seje predsedstva občinske konference zveze socialistične mladine v Murski Soboti, ko so obravnavali priprave na bližnje volitve.

Razprava je pokazala, da še vedno niso povsem zadovoljni z zastopanostjo mladih, saj se le-ta

giblje celo pod 20 odstotki. Pač odvisno od posameznih krajevnih skupnosti in organizacij združenega dela, kjer so mladi vključeni. Pokuzalo pa se je, da je doslej boljša zastopanost mladih v združenem delu, zato bo veljala ustrezna pozornost drugim okoljem, delovanja mlade generacije v murskosoboški občini. Na omenjeni seji pa so člani predsedstva OK ZSMS potrdili tudi delegate za družbenopolitični zbor skupščine občine.

Mladi pa so obravnavali tudi osnutek republiške in občinske resolucije o politiki izvajanja družbenega plana za obdobje 1981-1985 v letu 1982, ki sta naletela na enotno podporo. Največ govora je bilo o

problematici zaposlovanja, ki razumljivo najbolj žuli mlade. Zdi se jim, da je predvidena 1,8-odstotna stopnja rasti zaposlovanja v prihodnjem letu prenizka, kajti opozorili so na možnost povečanja števila nezaposlenih, še posebej med mlado generacijo. Hkrati pa so menili, da bi v omenjenem dokumentu lahko našli več rešitev za mladinske delovne akcije.

V nadaljevanju seje so člani predsedstva OK ZSMS sprejeli programske usmeritve kluba mladih za šolsko leto 1981/1982 in za novega upravnika imenovali Draga Győreka, člana predsedstva občinske konference zveze socialistične mladine v Murski Soboti.

Milan Jerše

HODOŠ

Večja in lepša trgovina

Vse do minule nedelje so imeli na Hodošu eno najslabših trgovin na Goričkem, kar

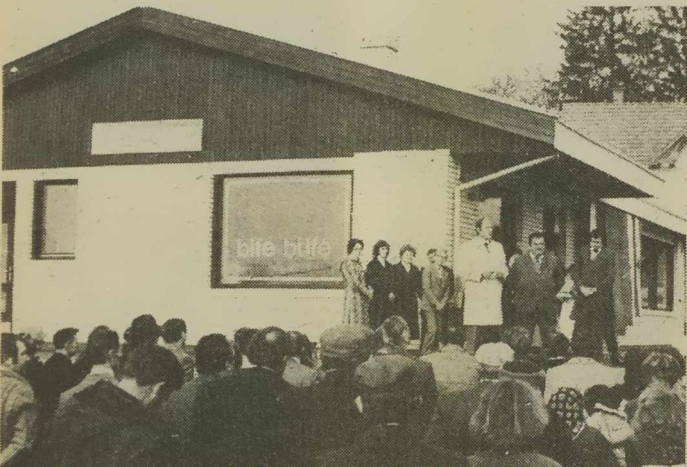
je kazilo tako videz kot ugled te obmejne vasi. Potniki, ki so prihajali k nam čez hodoški

mednarodni mejni prehod, so namreč tukaj dobivali prvi vtis o naši deželi. Zdaj je ta slika precej drugačna.

V okviru praznika republike so preteklo nedeljo tamkaj slovesno odprli novo trgovino z bifejem, za katero je trgovsko podjetje Potrošnik iz Murske Sobotne vložilo blizu 7 milijonov dinarjev. Precej zaslug za novo pridobitev pa imajo tudi domačini, ki so odstopili zemljišče in sodelovali pri sami gradnji s prostovoljnimi delom. Kot je na slovesni otvoritvi poudaril direktor Potrošnika Jože Kovač, je to tudi eden izmed načinov, kako je mogoče s skupnimi močmi reševati probleme na področju oskrbe prebivalstva na podeželju.

Vsekakor velja omeniti tudi delovno organizacijo Marles iz Maribora, ki se je s svojim montažnim objektom in tudi z izvajanjem del uspešno izkazala.

J. Graj

S SLOVESNE OTVORITVE NOVE TRGOVINE: V slovenskem jeziku je na otvoritvi spregovoril direktor Potrošnika Jože Kovač, v madžarsčini pa predsednik skupščine KS Hodoš Lajos Őri. Domačini so pripravili pester dvojezični kulturni program. (Foto: A. Abraham)

SREČANJE NARODNOSTI V KÖSZEGU

Medsebojno spoznavanje in razvijanje prijateljstva

Narodne skupnosti, ki živijo v tem izredno zanimivem in razgibanem prostoru, na stičišču številnih jezikov in kultur ter v prostoru, kjer se srečava več sistemov z različno družbeno in gospodarsko ureditvijo, imajo mnogo skupnih interesov pri uresničevanju narodnostnih pravic, ohranjanju svoje identitete ter v prizadevanju za demokratično ureditev medsebojnih odnosov in uresničitev osnovnih človeških pravic. Države, v katerih manjšine in narodnosti živijo, pa so dolžne, da jim zagotovijo vse pravice in možnosti za enakopraven razvoj — v tem smislu je izzvenelo tudi 6. srečanje narodnosti sosednih dežel, ki je bilo pretekli petek in soboto v mestu Köszeg v Železni županiji na Madžarskem.

Razen delegacij Slovencev iz Italije, Avstrije in Porabja ter Madžarov in Italijanov iz Slovenije pa gradiščanskih Hrvatov in Madžarov iz Avstrije ter Nemcev in Hrvatov iz Zelezne županije se je srečanja letos prvič udeležila tudi delegacija pripadnikov madžarske narodnosti iz Ljudske republike Hrvaške.

Na povabilo Domovinske ljudske fronte Zelezne županije pa so na srečanju kot gostje sodelovali tudi predsednik republiške konference SZDL Mitja Ribičič,

predsednik komisije za narodnosti in mednarodne odnose pri predsedstvu RK SZDL Jože Hartman, predsednik komisije za narodnosti pri skupščini SRS Geza Bačić in predsednik pomurskega medobčinskega sveta SZDL Maks Rojs.

Udeležence srečanja je najprej pozdravil podpredsednik županijskega sveta György Csonka, ki je obenem spregovoril tudi o položaju okrog 10 tisoč pripadnikov slovenske, hrvaške in nemške narodnosti, ki živijo v Železni županiji. Med drugim je poudaril, da narodnostno vprašanje, ki je bilo v preteklosti razlog za mnoge nesporazume, danes ne obstaja več, kljub vsemu pa je ena njihovih najpomembnejših nalog na področju narodnostne politike odpravljanje nezaupanja.

Posebej je spregovoril o položaju pripadnikov slovenske in hrvaške narodnosti v Železni županiji tudi v. d. generalnega sekretarja Demokratične zveze južnih Slovanov na Madžarskem Djuro Djurok, ki je podčrtal, da je za obstoj narodnosti najpomembnejše vprašanje izobraževanje v materinem jeziku.

Enako so ugotavljali tudi vsi ostali predstavniki narodnosti, med njimi tudi vodja delegacije Madžarov iz

Pomurja Ferenc Hajos, ki je med drugim dejal, da je normalna ureditev za položaj pripadnikov madžarske narodnosti tako rekoč vzorno rešena, nismo pa še na vseh področjih dovolj dosledni. To velja zlasti za dvojezičnost v krajevnih skupnostih in organizacijah združenega dela.

Predsednik republiške konference SZDL Mitja Ribičič pa je v posebni izjavi za tisk dejal tudi tole: »Na srečanju se je pokazalo, kako so narodnostni problemi izredno pomembni, kako mora vsaka država, če hoče biti politično, varnostno, socialno in vsestransko stabilna, notranje kohezivna, sproti reševati te probleme. In ob takem srečanju spoznavamo, kako je Jugoslavija v tem pogledu zelo pomembna — ne samo za naše narode in narodnosti, za razreševanje problemov v lastnem prostoru, ampak je pomembna tudi mnogo širše, za sodobno postavljanje manjšinskega in narodnostnega vprašanja. Narodnostna vprašanja so vse manj samo kulturni problemi, problemi kulturnega varstva, vse bolj postajajo namreč družbenoekonomski in socialni problem, problem uresničevanja človekovih pravic. Vsako zaostajanje v tem pogledu se maščuje, je vedno bumerang.«

JOŽE GRAJ

V Köszegu v Železni županiji na Madžarskem je bilo pretekli petek in soboto 6. tradicionalno srečanje narodnosti sosednih dežel, katerega se je udeležilo 9 delegacij iz Italije, Avstrije, Madžarske in Jugoslavije. Med gosti je bil tudi predsednik RK SZDL Mitja Ribičič.

Praznovali dan republike

Društvo Mura in njen pokrovitelj, občinska konferenca SZDL Lendava, tesno sodelujeta na kulturnem in športnem področju ter skrbita, da se naši delavci na začasnem delu na Voralberškem srečujejo in medsebojno sodelujejo.

V soboto, 24. oktobra, so slovenski delavci na začasnem delu v tem kraju spet imeli priložnost, da se srečajo s prijatelji in pogovorijo o težavah, ki jih vsakodnevno spremljajo pri njihovem težkem in napornem delu.

Društvo Mura je poleg svoje četrte obletnice praznovalo tudi dan republike, saj je ves program, ki so ga pripravili otroci slovenskega dopolnilnega pouka, bil namenjen temu prazniku. Iz ust pionirjev in cicibanov so zvenele pesmi Lepo je v naši domovini biti mlad, šivala je deklica zvezdo in številne druge. Kulturni program je pričaral vzušje domačnosti in delček domovine. Društvo pa je ponovno pokazalo, kako velikega

pomena je njegovo delo pri ohranjanju stikov z domovino.

Marsikateri obiskovalec je zapuščal prireditve zadovoljen in ganjen. Udeležil se je tudi konzul dr. Cvetkovič, ki je izrazil zadovoljstvo zaradi tako debrega ohranjanja stikov z domovino. KAJ SO POVEDALI O PROSLAVI NEKATERI OBISKOVALCI:

ALOJZ LENARČIČ, ki dela v sosednji Švici in tu pa tam pride na Voralberško, je dejal: »Zelo sem vesel, da imamo takšno društvo, ki dobro dela na kulturnem področju in nas delavce na začasnem delu združuje vsaj dvakrat letno. Takšna srečanja rad obiskujem in tudi sin Miki že od samega začetka sodeluje kot solist in plesalec pri mladinski folklori. Zelo nas veseli, ko se znanci zberemo pri mizi, se pogovorimo, veselimo in za trenutek počutimo kot domačini.«

TIBOR PCAK iz Domanjševca na Goričkem je dejal: »Vsaka

prireditev ali slovenska zabava nam da nove moči oziroma komaj čakamo, da bo spet kakšen ples. Kajti takrat se zberemo vsi znanci in za trenutek pozabimo, da smo v tujini.«

MARIJA BAŽIKA iz Lakoša: »Všeč mi je, da smo tako veseli in da otroci tako lepo pojejo slovenske pesmi in se učijo ples naših prednikov. Sem srečna, ko obiskujem slovenske prireditve.«

MIRKO SINKO iz Spodnje Ščavnice: »Rad obiskujem tovrstna srečanja. V društvu Mura se res vedno potrudijo, in zato obiščem vsako prireditev, ki je kulturnega značaja. Želim si, da bi jih bilo še več.«

Tako mislijo tudi vsi v upravnem odboru Mura, zato si bodo v bodoče prizadevali, da bodo druge predstave še boljše, da bodo takšno kulturno življenje nadaljevali in skrbeli za združevanje naših delavcev na Voralberškem.

Stefan Skerlak

Od leve proti desni: Alojz Lenarčič, Tibor Peak, Marija Bažika in Mirko Sinko. Foto: S. Skerlak.

Tudi skopi zemlji ne obračajmo hrbta

Skopa je gorička zemlja, a ne tako, da bi jo smeli prepustiti času in vremenu, naj se poigravata z njo, pravijo v Kančevcih. Vse je šlo predaleč, posebno tam, kjer so ljudje zapustili domačije in zemljo. Vsi se strinjajo, da je treba nekaj narediti, ni pa tistega, ki bi začel. Preveč površin, ki so bile nekoč ob pridnem delu precej dorežljive, zarašča grmičevje, njive prehajajo v preloge, precej zanemarjen pa je tudi travni svet. Kako dolgo bo še tako? Mnogi skomignejo, izraz na licu pa pokaže, da jim ni vseeno. Po osvoboditvi so naredili precej, radi bi še več. Prislunili smo mladim in starejšim.

Ludvik Hari se spominja časov po osvoboditvi, ko je bil prvi sekretar OF in so pod njegovo streho, hiša ima številko 5, kovali načrte za elektrifikacijo, za gradnjo gasilskega doma, vaškega vodnjaka in se dogovarjali o najpomembnejših družbenopolitičnih

precej pa je takih, ki pod težo let za fizično delo več niso sposobni. Prav zadnji dve dejstvi pa sta vzrok, da je obdelanih površin čedalje manj. Za primer — ob zadnjem popisu so v Kančevcih našli 51 hišnih števil, a kaj pomagajo te številke, če v 17 hišah ni nikogar,

Ludvik Hari, prvi predsednik OF po osvoboditvi in sedanjí predsednik SZDL je kljub šestdesetim še vedno optimist, pri tem pa mu skupaj z drugimi daje spodbudo predstavnik mlajše generacije — Aleksander Malačič.

več nimajo tistih pravih stikov. Panonka se sicer trudi in priteguje kmetje k pogodbenemu sodelovanju in jih spodbuja, vendar je vse to premalo. Kamen spotike ostajajo še vedno premnoge zanemarjene površine. Tako nekako je ob zapuščenem vaškem vodnjaku skoraj na glas razmišljal Ludvik Hari, medtem pa je kakšno dodal predsednik gasilskega društva Aleksander Malačič, ki je z eno nogo na kmetiji, z drugo v službi. Še sreča, da je tako, huje je tam, kjer so mladi za vedno odšli. Naj omenimo, da je Aleksander vnet spodbujevalec gasilske dejavnosti. Voljo mu dajejo veterani, ki so društvo ustanovili med vojno leta 1941, pogosto pa se zgodi, da komaj zbere desetino. Opreme imajo dovolj, za prevoz se občasno dogovarjajo in določijo koga s traktorjem. Pravi, da so mladi za gasilstvo navdušeni, le doma jih ni, ko bi jih najbolj rabili. Tudi izgovarjanja so vmes.

V Kančevcih, na hribu ob cerkvi, so imeli nekoč majhno šolo in precej hudih besed so

stresli ob ukinitvi. Zdaj so na to pozabili, prostore so prepustili za druge namene, za otroke pa je zagotovljen zanesljiv avtobusni prevoz in očitkov ni več. Upajo, da bo tako tudi v prihodnje le nekaj asfalta bi radi imeli na svojem območju, na območju krajevne skupnosti Ratkovci, ki ob Kančevcih zajema še Lončarovec in Ivanovce. Da bodo morali počakati, tega se dobro zavedajo, zato majhne nestrpnosti ne smemo zameriti nikomur.

Se nečesa v Kančevcih niso preboleli — ostali so brez mline. Valje in kamen je v Magašijem mlinu nekoč poganjala voda potoka Ratkovec,

zamenjal jo je motor na tekoče gorivo, nato pa električni. Pred dvema letoma so se valji ustavili, kmetje, ki hočejo moko iz svojega zrnja, pa se pogosto odpravijo v Belince in Veržej. Človek dobi občutek, da jim je za mlin še najbolj žal, žal jim je za trdne zidine, ki počasi propadajo.

Večero se je že, ko sem zaprl beležnico, v katero sem hotel ob koncu zapisati še kaj optimističnega. Dodam naj le to, da je tudi v tej vasi nekaj še prav vzornih kmetij in precej pridnih rok, ki jim delo na ponekod trdi, drugod zamočvirjeni zemlji lajšajo stroji.

Janko Stolnik

Srečanje soboških brigadirjev

Z zborom brigadirjev, udeležencev letošnjih mladinskih delovnih akcij, na ploščadi pred klubom mladih v Murski Soboti se je začelo že tradicionalno srečanje mladih iz murskosoboške občine, katerega organizator je bila občinska konferenca zveze socialistične mladine. Brigadirje in brigadirji, ki so sestavljali mladinske delovne brigade »17. oktobra«, »Bratstvo in enotnost« in »Kralj Barbarič«, so se zatem zbrali v klubskih prostorih, kjer jih je pozdravil podpredsednik občinske konference zveze socialistične mladine Emil Erjavec. Spregovoril jim je zlasti o nalogah, ki jih čakajo pri evidentiranju brigadirjev za akcije v prihodnjem letu. Sledil je pogovor o izkušnjah z letošnjih mladinskih delovnih akcij, kjer so se mladi iz murskosoboške občine še posebej izkazali. Dobra udeležba in številna republiška priznanja, trakovki akcij, udarništva in drugo potrjujejo ugodno ocnodela mladih iz murskosoboške občine. Med drugim so se dogovorili, da bodo v tem šolskem letu člani centra za

MDA pri OK ZSMS obiskali vse osnovne in srednje šole v občini, s čimer bi naj v akcije pritegnili še večje število mladink in mladincev pa tudi pionirjev, med katerimi je čutili ogromno zanimanje za sodelovanje na deloviščih.

Ob tej priložnosti so pripravili tudi zanimivo razstavo fotografij in stenskih časopisov z letošnjih mladinskih delovnih akcij, ogledali pa so si tudi filme z republiške akcije na Goričkem. Niso pa

pozabili tudi na pokrovitelje mladinskih delovnih brigad — delovne kolektive Pomurskega tiska, Tovarne mlečnega prahu ABC Pomurka, Mure, Slovenijacest, Zavarovalne skupnosti Triglav enota Murska Sobota, Temeljne pomurske banke, Pletilstva Prosenjakovci in Certusa TOZD Avtobusni promet, katerim so podelili priznanja občinske konference zveze socialistične mladine v Murski Soboti. Milan Jerše

ZBOR BRIGADIRJEV — Mladi iz murskosoboške občine so s srečanjem udeležencev letošnjih mladinskih delovnih akcij uspešno sklenili še eno brigadirsko leto. Foto: M. Jerše.

Krčiti referendumske programe

Povsem jasno nam mora biti, da v sedanjem resnem ustalitvenem času ne bomo mogli v sleherni vasi zgraditi vrta in da bo tudi pri gradnji šolskih objektov potrebno več dogovarjanja in da bomo tudi o vseh drugih investicijah v prihodnjih letih morali temeljito premisliti.

Tako nekako bi lahko na kratko orisali nedavno sejo odbora za spremljanje in izvajanje referendumskega programa v občini Gornja Radgona, ki se je tokrat sestala v razširjeni sestavi. Povsem

gotovo je že, da referendumski program, ki so ga v občini zastavili na začetku, ne bo izvedljiv. Predvsem bo potrebno želje in načrte uokviriti v skladu s finančnimi možnostmi in cenami letošnjega leta — za kar so določili komite za planiranje pri SO. Občinska skupnost otroškega varstva in izobraževalna skupnost morata čimprej pripraviti podatke o gibanju sredstev za posamezne dejavnosti z ozirom na predvidene, predvsem pa željene investicije. KS pa bodo analizirale realnost

ostalih virov sredstev, kot so krajevni samoprispevki, sredstva delovnih organizacij v kraju itd.

Vse te naloge je treba opraviti čimprej, najkasneje pa v naslednjih 14 dneh, nakar se bo odbor ponovno sestel in na osnovi tako dobljenih podatkov proučil možnosti in realnost posameznih občinskih programov. Da seveda potrebe po krčenju nekaterih in nujne aktivnosti na terenu posebej ne izpostavljam.

J. Kurbus

Upokojenci v Ljutomeru

V okviru 35-letnice zveze društev upokojencev so v soboto v Ljutomeru podelili značke najaktivnejšim upokojencem in društvom v Pomurju. Slavnost se je pričela s kulturnim programom, ki so ga pripravili učenci osnovne šole iz Stroče vasi in člani kulturnega društva upokojencev iz Ljutomeru.

Prejeli so odličij je zbranim nagradencem spregovoril tajnik Zveze društev upokojencev Slovenije Jože Jurač. Besede o pomenu te velike organizacije, ki povezuje preko 13.000 starejših občanov, so izzvenele kot spodbuda za še nadaljnjo aktivnejše delo. Zlate značke za dolgoletno delo na družbe-

nopolitičnem področju in aktivno delo po posameznih društvih so prejeli:

Janko Belec, Janez Benko, Jože Brdnik, Janez Cimprič, Jože Čreš, Alojz Filipič, Sidonija Fišer, Berta Flis, Martin Frank, Nikolaj Gamža, Jožef Hajdinjak, Franc Ivanuša, Anton Kapun, Martin Kohek, Jakob Kolbl, Franc Koščak, Matko Liber, Dušan Marcina, Ivan Mihorič, Štefan Mozer, Franc Ovčak, Viktor Pintarič, Branko Puconja, Ivanka Pučko, Ela Štuhelj, Aleksander Šimonka, Jože Špilak in Jože Švagan.

Srebrne značke pa so dobila naslednja družba:

Beltinci, Črenšovci, Gornja Radgona, Ivajnkovci, Zarja-Kog, Križevci, Lendava, Ljutomer, Miklavž pri Ormožu, Murska Sobota, Ormož, Središče ob Dravi (SR Hrvatska), Tomaž pri Ormožu, Velika Nedelja in Videm ob Ščavnici.

Foto: J. Stolnik

Kakšna bo usoda lesenega zvonika v Ratkovcih, tudi predstavniki krajevne skupnosti ne vedo, seznanili so jih le s tem, da je ta objekt spoznatljive starosti zaščiten. To seveda ne velja za lopo ob zvoniku, ki so jo postavili pozneje, predvsem za gasilsko opremo. Čas opravlja svoje ...

TTG TURISTIČNA POSLOVALNICA MARIBOR

(v kolodvoru)

vas vabi na dvodnevni izlet v PULJ-MEDULIN (ZELENI VLAK iz Maribora) 12. 12. in 13. 12. 1981 — cena 1350 din

Z ZELENIM VLAKOM vas bomo popeljali v BENETKE, 19. 12. 1981 — cena 930 din iz Maribora — odhod ob 03.30.

SILVESTRUJTE Z NAMI v PORTOROŽU — Hotel PALACE (31. 12. 1981 — 4. 1. 1982) cena od 4350 do 5390 din, POREČU — Hotel DELFIN (31. 12. 1981 — 4. 1. 1982) cena 2660 do 2960 din, MEDULINU — Hotel BELVEDERE (31. 12. 1981 do 3. 1. 1982) cena 2200 din — Hotel BRIONI (31. 12. 1981 do 3. 1. 1982) cena 3195 din

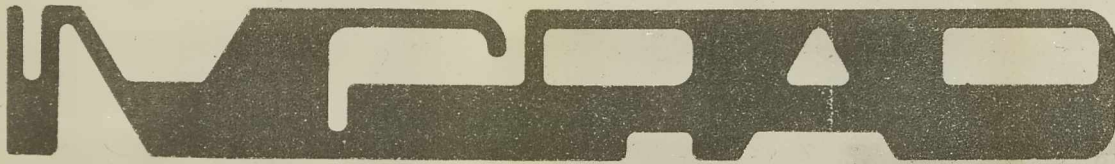
Rezerviramo bivanja za zimsko sezono 1981/82 posebej za smučanje po programih v domovini in v tujini.

ŽG Ljubljana Podjetje za turizem, transport in gostinstvo

POTUJTE Z ZELENIMI VLAKI IN SPALNIKI PODJETJA ZA TTG PRI ŽG LJUBLJANA!

Za vaš obisk in naročila se priporočamo: TTG POSLOVALNICA: MARIBOR, CELJE, PULA, LJUBLJANA, KOPER, PORTOROŽ, ROG. SLATINA in POSTOJNA.

OB PRAZNIKU REPUBLIKE ISKRENO ČESTITAMO!

Ormoška 46

tel.: 069 81-086, 81-414

tla.: YU 35-242

Naš proizvodni program:
sistem predelnih sten,
sistem fasadnih elementov,
sistem IMG,
kiosk K-67,
jadralne deske.

Na osnovi samoupravnega sporazuma o temeljih plana občinske raziskovalne skupnosti Murska Sobota in izvršnega odbora občinske raziskovalne skupnosti Murska Sobota

razpisuje NAGRADE

za inovacijsko in raziskovalno dejavnost v občini Murska Sobota

Nagrade v letu 1981 bodo podeljene skupinam in posameznikom za najboljše dosežke na področju inovacijske dejavnosti v občini Murska Sobota in sicer za izume, vzorce, modele in tehnične ter druge izboljšave.

Razpisane so tri nagrade:

1. nagrada v višini 15.000.— din
2. nagrada v višini 12.000.— din
3. nagrada v višini 10.000.— din

Razpis velja za dosežke, ki so bili predhodno priznani v TOZD ali delovnih skupnostih oziroma v drugih ustreznih organih.

V razpisu lahko sodelujejo delavci ali skupine delavcev občine Murska Sobota. Kandidati pa lahko predlagajo:

- komisije za inovacijsko dejavnost ali odbori za inventivno dejavnost v TOZD in delovnih skupnostih,
- temeljne organizacije ali družbeno-politične organizacije v TOZD,
- strokovne službe in posamezniki.

Ob prijavi mora predlagatelj predložiti naslednje dokumente:

- osebne in splošne podatke,
- tehnične podatke z opisom,
- uporabo izuma ali racionalizacije v praksi in kakšen je ekonomski učinek izuma ali racionalizacije,
- dokumentacijo izuma (skico, izračun).

Rok za prijave je do konca decembra 1981. Prijavitelci naj do tega roka predložijo dokumentirane predloge na občinsko raziskovalno skupnost Murska Sobota.

Komisija za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE KUZMA

objavlja

dela in naloge

— TAJNIKA-RAČUNO-VODJE

za nedoločen čas

Pogoji: končana upravno-administrativna ali srednja ekonomska šola.

Pričetek del: 1. 1. 1982

Prijave pošljite v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Osnovna šola Kuzma, Kuzma 20.

Komisija za delovna razmerja Vzgojnovarstvenega zavoda Murska Sobota

objavlja

sledeča prosta dela in naloge za nedoločen čas, za enoto v Lipovcih:

— KV KUCHARICE

Pogoj: končana poklicna šola

— ČISTILKE

— s polovičnim delovnim časom

Pogoj: končana osnovna šola

Nastop: 21. 12. 1981

Kandidatke prosimo, da pismene ponudbe oddajo osebno na upravi v Talančjevi ulici v roku 15 dni od objave.

Območno tekmovanje pionirjev

V Radgoni je bilo območno pionirsko tekmovanje v namiznem tenisu, na katerem sta nastopili po dve ekipi iz Ptujja in Radgone. Najuspešnejša je bila prva ekipa Ptujja, ki je osvojila prvo mesto. Rezulta-

ti: Radgona I—Ptuj II. 7:2,
Radgona II—Ptuj II. 7:2, Ptuj I.—Radgona I. 9:0 in Ptuj I.—Radgona II. 8:1.

SKL 3 ŽENSKO

Pomurje:

Novo mesto 87:48

V tretjem kolu tekmovanja slovenske ženske košarkarske lige je Pomurje doma premagalo Novo mesto in zabeležilo tretjo zaporedno zmago. Koše za Pomurje so dosegli: Žitek 25, Šiško 18, Gregor 16, Benko 14, Koren 8 in Flegar 6. V naslednjem kolu igra Pomurje v Kopru.

II. SKL 3 VZHOD

Pomurje :

Dravograd 79:81

Sobočani so nesrečno izgubili derbi srečanje, predvsem zaradi slabega sojenja. Koše za Pomurje so dosegli: Sedonja 18, Juteršnik 16, Rajbar 13, Marinič 12 in Sakovič 10.

POKAL NZS

MURA : PTUJ 4:0

Sobočani so brez težav premagali moštvo Ptujja. Gole za Muro so dosegli: Šavel, Gabor, Ivanič in avtogol.

PRAGERSKO:NAFTA 3:4

Nogometaši Nafta iz Lendave so zmagali na Pragerskem. Gole za Nafto so dosegli: Banotai 2 ter Hozjan in Žalik.

II. sel. občine Lendava

Lendava prvak

Končano je bilo dvokrožno tekmovanje v občinski nogometni ligi Lendava — II. selektnja, kjer sodelujejo štiri moštva. Naslov prvaka je osvojilo moštvo Lendave.

Lendava	6	5	0	1	26:11	10
Črenšovci	6	3	1	2	19:14	7
Turnišče	6	3	0	3	18:14	6
Bistrica	6	0	1	5	5:29	1

DELA VSKI SVET
DELOVNE SKUPNOSTI SKUPNIH SLUŽB
ZGEP „POMURSKI TISK“
Murska Sobota, Lendavska 1.

objavlja

prosta dela in naloge

MEHANIČ I

(za elektroniko, avtomatiko in ostalo postrojenje)

Prijavitelji morajo poleg splošnih z zakonom določenih pogojev izpolnjevati še naslednje posebne pogoje:

- srednješolska strokovna izobrazba elektrotehniške smeri usmeritev — šibki tok ali
- srednješolska strokovna izobrazba strojne smeri
- 3 leta delovne prakse v stroki

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 15 dneh od objave del in nalog na naslov: Splošno-kadrovska služba ZGEP „Pomurski tisk“, Murska Sobota, Lendavska 1.

Prijav brez priloge dokazila o izpolnjevanju pogojev ne bomo obravnavali.

Prijavitelji bodo o izidu objave obveščeni v 15 dneh po opravljeni izbiri, izbiro pa bomo opravili v 30 dneh po preteku razpisnega roka.

Zavarovalna skupnost triglav

Izvršni odbor Pomurske območne skupnosti, Zavarovalne skupnosti Triglav

RAZPISUJE

dela in naloge sekretarja delovne skupnosti.

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev izpolnjevati še naslednje pogoje:

- da imajo najmanj srednješolsko izobrazbo in pet let ustreznih delovnih izkušenj,
- da posedujejo ustrezne organizacijske sposobnosti, ter da se zavzemajo za utrjevanje samoupravnih socialističnih odnosov.

Za opravljanje razpisnih del in nalog bo delavec imenovan za 4 leta.

Kandidati naj svoje vloge z dokazili o izpolnjevanju pogojev ter opisom dosedanjega dela pošljejo v roku 15 dni od dneva objave na naslov: Zavarovalna skupnost Triglav, Pomurska območna skupnost, Murska Sobota, Titova 13.

ABC POMURKA
KMETIJSKI KOMBINAT RADGONA
n. sol. o., GORNJA RADGONA
TOZD GOZDARSTVO

DS TOZD GOZDARSTVO

RAZPISUJE

prosta dela in naloge individualnega poslovnega organa TOZD.

Kandidati morajo poleg z zakonom predpisanih pogojev izpolnjevati še naslednje:

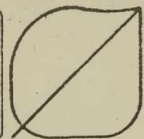
- da imajo visoko ali srednjo izobrazbo ustrezne smeri
- da ima 5 oziroma 7 let delovnih izkušenj na vodilnem ali vodstvenem mestu v gozdarstvu
- da ima moralno-politične kvalitete.

Izbran kandidat bo imenovan za dobo 4 let.

Kandidate prosimo, da v roku 15 dni po razpisu pošljejo svoje prijave z ustreznimi dokazili na naslov:

KMETIJSKI KOMBINAT RADGONA
Kadrovska služba
Jurkovičeva 3,
69250 GORNJA RADGONA.

Prijavitelji bodo o izbiri obveščeni v roku 30 dni od poteka roka za prijavo.

HOTEL „LIPA“ LENDAVA
vas vabi na

DNEVE LOVSKIH SPECIALITET

od 27. do vključno 30. novembra

Ob večerih vas bo zabaval ansambel Atlantik.

Obenem vam čestitamo k dnevu republike.

PLANİKA

TOZD TOVARNA OBUTVE TURNIŠČE

V turniški Planiki so izredno posodobili proizvodnjo obutve. Sodobna tovarna, s sodobnimi stroji, je porok za še hitrejši napredek tovarne in kraja.

Prijetno praznovanje **DNEVA REPUBLIKE!**

Radijski in televizijski spored od 27. novembra do 3. decembra

PETEK	SOBOTA	NEDELJA	PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK
RADIO MURSKA SOBOTA	RADIO MURSKA SOBOTA	RADIO MURSKA SOBOTA	RADIO MURSKA SOBOTA	RADIO MURSKA SOBOTA	RADIO MURSKA SOBOTA	RADIO MURSKA SOBOTA
15.30 — Zabavna glasba, vmes reklamna sporočila, 16.00 — Dnevnik, 16.10 — Ob koncu tedna, 17.00 — Pomurski delovni kolektivi za dan republike, 18.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda.	15.30 — Zabavna glasba, vmes reklamna sporočila, 16.00 — Dnevnik, 16.10 — Prijetno soboto vam želimo, 16.45 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 18.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda.	11.10 — Srečanje na pomurskem valu, 12.00 — Spored v madžarskem jeziku, 13.00 — Doma in onkraj meja, 13.30 — V nedeljo popoldne, 14.30 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda.	Prenos osrednjega slovenskega sporeda.	Prenos osrednjega slovenskega sporeda.	15.30 — Zabavna glasba, vmes reklamna sporočila, 16.00 — Dnevnik, 16.10 — Nekaj minut z..., 16.30 — Koncert na domačem valu, 17.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda.	15.30 — Zabavna glasba, vmes reklamna sporočila, 16.00 — Dnevnik, 16.10 — Glasbena oddaja, 16.30 — Delegatska tribuna, 17.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda.
TV LJUBLJANA	TV LJUBLJANA	TV LJUBLJANA	TV LJUBLJANA	TV LJUBLJANA	TV LJUBLJANA	TV LJUBLJANA
15.30 Tv v šoli: Nemščina, slovenščina (do 16.30), 17.10 Poročila, 17.15 Padla z neba, češka otroška serija, 17.45 Teletart '81, zabavno glasbena oddaja, 18.15 Obzorik, 18.25 Energetika I., 18.55 Ne prezrite, 19.10 Risanka, 19.15 Cik cak, 19.24 Tv in radio nocoj, 19.26 Zrno do zrna, 19.30 Tv dnevnik, 19.55 Vreme, 19.57 Propagandna oddaja, 20.00 M. Heidish: Ženska, imenovana Mojzes, zadnji del ameriške nadaljevanke, 21.30 Propagandna oddaja, 21.35 Ti dnevi, ta leta: Filmska kronika 1945, 1. del dokumentarne serije, 22.20 V znamenju, 22.35 Nočni kino: Mož, imenovan konj, ameriški film	8.00 Poročila, 8.05 Glasba za cimbane: Otroška srca, 8.20 Lolek in Bolek, poljska risana serija, 8.30 Jelenček, otroška serija TV Zagreb, 9.00 Nihče kakor jaz, mladinska serija TV Sarajevo, 9.30 Dva dni v Weimarju, dokumentarna reportaža, 10.05 Jedrska revolucija: Skrivnost atoma, 10.35 T. Hardy: Župan v Casterbridgeu, angleška nadaljevanke, 11.25 Poročila (do 11.30), 15.55 Poročila, 16.00 Ne obračaj se, sinko, jugoslovanski film, 17.45 Festival 'Revolucija in glasba': Pesem mladih, 18.45 Naš kraj, 19.00 Zlata ptica: O muli, ki je rešila partizane, 19.10 Risanka, 19.15 Cik cak, 19.24 Tv in radio nocoj, 19.26 Zrno do zrna, 19.30 Tv dnevnik, 19.55 Vreme, 19.57 Propagandna oddaja, 20.00 Naše 12 srečanj, 21.40 Modni utrinki, 21.45 Evroshow, zabavna glasbena oddaja, 22.40 Tv kašip, 23.00 Poročila	8.35 POROČILA, 8.40 ŽIV ŽAV, otroška matineja, 9.30 V. Mimica: ANNO DOMINI 1573, nadaljevanke TV Zagreb, 10.30 NARODNA GLASBA, 11.00 LJUDJE IN ZEMlja, 12.00 TV KAŽIPOT 12.20 POROČILA (do 12.25), 13.25 Atene: NOGOMET GRČIJA: JUGOSLAVIJA, prenos v odmoru PROPAGANDNA oddaja, 15.15 PEKINŠKA OPERA, posnetek 1. dela, 16.15 PSEM ZAPOJMO SI, 17.15 SKRIVNOST NIKOLE TESLE, jugoslovanski film, 19.00 ZLATA PTICA: Pikapolonica, 19.10 CIK CAK, 19.22 TV IN RADIO NOCOJ, 19.24 ZRNO DO ZRNA, 19.30 TV DNEVNIK, 19.55 VREME, 19.57 PROPAGANDNA oddaja, 20.00 Dr. Aleksander Gala—Peter in Dimitrij Rupel: MANJ STRAŠNA NOČ..., 1. del nadaljevanke, 20.55 PROPAGANDNA oddaja, 21.00 HANZOVA POT, dokumentarna oddaja, 21.30 ŠPORTNI PREGLED, 22.00 POROČILA	9.05 POROČILA, 9.10 OTROŠKA VESELICA, 9.40 V Pečjak—B. Lukan: DREJČEK IN TRIJE MARSOVČKI, predstava SLG Celje, 10.40 RIKI-TIKI-TAVI, sovjetski mladinski film, 11.55 POROČILA (do 12.00), 15.00 GLASBA ZA CIBABANE: Brundo na gugalnici, 15.20 »VESNA« IZ ZAGORJA, glasbena oddaja, 15.50 POROČILA, 15.55 PEKINŠKA OPERA, posnetek 2. dela, 16.55 MORTADELA, italijanski film, 18.30 JE KRŠKO: VELIKA IZKUŠNJA — DRAGOCEN NAPOTEK, dokumentarna oddaja, 19.00 ZLATA PTICA: Mesečina, 19.10 RISANKA, 19.15 CIK CAK, 19.24 TV IN RADIO NOCOJ, 19.26 ZRNO DO ZRNA, 19.30 TV DNEVNIK, 19.55 VREME, 19.57 PROPAGANDNA oddaja, 20.00 Dragiša Todorovič: MURVA, drama TV Novi Sad, 21.25 EVROPA IŠČE TRETJO POT, aktualna oddaja, 22.05 POROČILA	16.50 POROČILA, 16.55 POPOTOVANJE ŠKRATA HAJŠKA, češka risana serija, 17.05 DRUGO SREČANJE TAMBURAŠKIH SKUPIN SLOVENIJE, 17.35 PISANI SVET: Nezaslišani videz stvari, 17.55 Mile Klopčič: MATI, drama, 19.10 RISANKA, 19.15 CIK CAK, 19.24 TV IN RADIO NOCOJ, 19.26 ZRNO DO ZRNA, 19.30 TV DNEVNIK, 19.55 VREME, 19.57 PROPAGANDNA oddaja, 20.00 AKTUALNO, 20.50 PROPAGANDNA oddaja, 20.55 N. Companeez: ŽENSKO Z OBALE, francoska nadaljevanke, 22.25 ZA LAHKO NOČ — Minkus: DON KIHOT, balet, 22.30 POROČILA	9.00 TV V ŠOLI: TV kolektor, Ne pozabi, Kenija, Zanimivo potovanje, 10.00 TV V ŠOLI: Biologija, Kraji in ljudje, Risanka, Kocka, kockica; Mali program, Risanka, Telesna vzgoja, Zadnje minute (do 12.05), 16.35 PROPAGANDNA oddaja, 16.40 SMUK ZA ŽENSKO, posnetek iz Val d'Isera, 17.30 POROČILA, 17.35 CIKRUS, 18.00 ROMANTIKA PROTI KLASICIZMU, angleška dokumentarna serija, 18.30 OBZORNİK, 18.45 BALET ZA VSAKOGAR: Začetki današnjega baleta, 19.10 RISANKA, 19.15 CIK CAK, 19.24 TV IN RADIO NOCOJ, 19.26 ZRNO DO ZRNA, 19.30 TV DNEVNIK, 19.55 VREME, 19.57 PROPAGANDNA oddaja, 20.00 FILM TEDNA: ZAKONSKO ŽIVLJENJE MARI BRAUN, zahodnonemški film, 22.00 V ZNAMENJU	10.20 PROPAGANDNA oddaja, 10.25 Val d'Isera: VELESALOM ZA ŽENSKO, prenos 1. teka (do 12.00), 13.30 PROPAGANDNA oddaja, 13.35 Val d'Isera: VELESALOM ZA ŽENSKO, prenos 2. teka (do 14.30), 15.30 TV V ŠOLI: Matematika, Človek spreminja rečne tokove, 16.10 PROPAGANDNA oddaja, 16.15 VELESALOM ZA ŽENSKO, posnetek iz Val d'Isera, 17.25 POROČILA, 17.30 JELENČEK, otroška serija TV Zagreb, 18.00 MOZAIK KRATKEGA FILMA: POPDOBE BLAGI-NJE, pakistanski film, 18.30 OBZORNİK, 18.40 MLADI ZA MLADE: Kratek stik, 19.10 RISANKA, 19.15 CIK CAK, 19.24 ZRNO DO ZRNA, 19.30 TV DNEVNIK, 19.55 VREME, 19.57 PROPAGANDNA oddaja, 20.00 STUDIO 2, 21.30 PROPAGANDNA oddaja, 21.35 SAD V USTIH SMRTI, balet na glasbo J. M. Jarre »OXYGEN«, 22.15 V ZNAMENJU
Oddajniki II. TV mreže: 17.10 Tv dnevnik v madžarščini, 17.30 Tv dnevnik, 17.45 Plavica, otroška oddaja, 18.15 Koraki, mladinska oddaja, 18.45 Na svoj način, angleška humoristična serija, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 Družina in družba, dokumentarna serija, 20.45 Zagrebška panorama, 21.10 Gimnastika, posnetek iz Moskve, 22.00 V petek ob 22. uri, kulturni mozaik (do 00.00)	Oddajniki II. TV mreže: 15.00 Boks za zlato rokavico, prenos, 17.45 SP v gimnastiki, posnetek iz Moskve, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 Gore sveta: Etna, 20.50 Poročila, 21.00 Feljton, 21.30 Športna sobota, 21.50 Glasbeni atelje (do 22.35)	Oddajniki II. TV mreže: 15.10 POROČILA, 15.15 Moskva: SP V GIMNASTIKI, prenos, 17.00 SVETOVNO PRVENSTVO V GIMNASTIKI, posnetek, 17.40 VATERPOLO POŠK: SZENTES, prenos, 18.45 ČAS PODVIGOV, dokumentarna oddaja, 19.30 TV DNEVNIK, 20.00 SVEČANI KONCERT OB DNEVU REPUBLIKE, 21.00 POROČILA, 21.10 HVALA ZA POZORNOST, ponovitev zabavno-glasbene oddaje (do 22.00),	Oddajniki II. TV mreže: 14.30 JUGOSLOVANSKO PRVENSTVO V TENISU, prenos, 17.00 GLASBENI ALBUM, 17.15 KONCERT ZBOROV IZ SLAVONIJE, 18.15 Emil Cossetto: POEMA O DOMOVINI, 18.50 ŠPORTNA oddaja, 19.30 TV DNEVNIK, 20.00 Vikjevič: MATI, prenos premiere iz Ateljeja 212 (do 21.40), v odmoru GLASBENI TRENUTEK.	Oddajniki II. TV mreže: 14.30 JUGOSLOVANSKO PRVENSTVO V TENISU, prenos, 17.00 GLASBENI ALBUM, 17.15 KONCERT ZBOROV IZ SLAVONIJE, 18.15 Emil Cossetto: POEMA O DOMOVINI, 18.50 ŠPORTNA oddaja, 19.30 TV DNEVNIK, 20.00 Vikjevič: MATI, prenos premiere iz Ateljeja 212 (do 21.40), v odmoru GLASBENI TRENUTEK.	Oddajniki II. TV mreže: 17.10 TV DNEVNIK V MADŽARŠČINI, 17.30 TV DNEVNIK, 17.45 NEVEN, otroška oddaja, 18.15 OBRAMBA IN SAMOZAŠČITA, 18.45 GLASBENI AMATERJI, 19.30 TV DNEVNIK, 20.00 Ivo Vojnovič: DUBROVNIŠKA TRILOGIJA, 1. del gledališke predstave, 21.00 ZAGREBSKA PANORAMA, 21.20 ANNO DOMINI 1573, ponovitev nadaljevanke, 22.15 GIBLJIVE SLIKE (do 23.00)	OKDDAJNIKI II. TV mreže: 17.10 TV DNEVNIK V MADŽARŠČINI, 17.30 TV DNEVNIK, 17.45 MI SMO SMEŠNA družina, otroška serija, 18.15 ZNANOST, 18.45 »TIKVARIJUM«, satirične kabareti, 19.30 TV DNEVNIK, 20.00 TELESKOPIJA: Mira Stupica, 21.00 PO IZBIRI, 22.30 24 UR (do 22.35)
TV ZAGREB	TV ZAGREB	TV ZAGREB	TV ZAGREB	TV ZAGREB	TV ZAGREB	TV ZAGREB
OPOMBA: 17.20—18.30 Split: Vaterpolo POŠK—Montjuic	9.30 do 14.30 Izobraževalni spored, 14.25 Poročila, 14.40 TV koledar, 14.50 Veliki pobeg (film), 17.25 Risanka, 17.30 Pomo republik, 18.30 Ti dnevi, ta leta, 19.15 Risanka, 19.30 Dnevnik, 20.00 Po Titovih poteh, 20.40 Okupacija v 26. slikah, 21.25 Dnevnik, 21.40 Koncem tedna.	8.50 Poročila, 9.00 Nedeljsko dopoldne, 10.30 Pesmi naproti, 11.00 Kmetijska oddaja, 12.00 Zadnja dirka (film), 13.25 Nogomet: Jugoslavija—Grčija, 15.15 Nedeljsko popoldne, 17.00 Igrani film, 19.00 Risanka, 19.30 Dnevnik, 20.00 Okupacija v 26. slikah, 22.55 Dnevnik	9.15 Otroško dopoldne, 12.15 Praznični program za mladino, 13.45 Pugačev (film), 16.15 Pesem mladih, 17.15 Poklic revolucije (film), 18.45 Mladi za mlade, 19.15 Risanka, 19.30 Dnevnik, 20.00 Mati (prenos iz gledališča), 21.45 Okupacija v 26. slikah, 22.35 Dnevnik	14.00 Dnevnik, 14.15 Balada o Mari Gmizič, 14.45 Poetično gledališče, 15.15 Kako nas vidijo drugi, 15.45 Glasbena oddaja, 16.15 Dokumentarna oddaja, 16.15 Potrebno je hoteti in smeti, 17.15 Hajduk (film), 18.45 Zeleni kabaret, 19.15 Risanka, 19.30 Dnevnik, 20.00 Dokumentarna oddaja, 21.00 Nahala (film), 22.40 Dnevnik	9.00 do 12.05 Izobraževalni spored, 17.40 Poročila, 17.45 Neven, 18.15 TV koledar, 18.25 Kronika občin Siska, 18.45 Amaterji, 19.15 Risanka, 19.30 Dnevnik, 20.00 Izbor v sredo, 21.15 Spomeniki revolucije, 22.00 Dnevnik	8.55 do 11.55 Izobraževalni spored, 15.30 do 16.40 Izobraževalni spored, 17.40 Poročila, 17.45 Mi smo smešna družina, 18.15 TV koledar, 18.25 Kronika občin Splita, 18.45 Tikvarijum, 19.15 Risanka, 19.30 Dnevnik, 20.00 Aktualnosti, 20.50 Pojem pesnika, 21.45 Dnevnik
TV AVSTRIJA	TV AVSTRIJA	TV AVSTRIJA	TV AVSTRIJA	TV AVSTRIJA	TV AVSTRIJA	TV AVSTRIJA
PRVI PROGRAM 9.00 Jutranja poročila, 9.05 Eci, peci, pec, 9.30 Ruščina, 10.00 Dunaj — to smo mi vsi, 10.30 Viharni vrh (film), 12.05 Veselje za zabavo, 12.15 Človek je bil središče, 13.00 Opoldanska poročila, 17.00 Eci, peci, pec, 17.30 Tom Sawyer, 17.55 Spanček Zaspancek, 18.00 Pan-optikum, 18.30 Družinska kronika, 19.00 Avstrija v sliki, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Stari (ser. film), 21.20 Panorama, 22.10 Šport, 22.20 Nočni studio	PRVI PROGRAM 9.00 Jutranja poročila, 9.05 Angleščina, 9.35 Francoščina, 10.05 Ruščina, 10.35 Izgon iz raja (dok. film), 12.30 Nočni studio, 13.00 Opoldanska poročila, 15.30 Kitare ljubezni (film), 17.00 Vesela škatla, 17.30 Obalni pirati, 17.55 Spanček Zaspancek, 18.00 Dva x sedem, 18.25 Dober večer v soboto, 19.00 Avstrija v sliki, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Čestitamo (zabavna oddaja), 21.50 Šport, 22.40 Evro — show.	PRVI PROGRAM 9.00 Jutranja poročila, 9.05 Eci, peci, pec, 9.30 TV kuhinja, 10.00 Šolska TV, 10.30 Kitare ljubezni (film), 11.55 Nelepa dežela, 12.05 Popaj, 12.15 Dokumentarni film o smučanju, 13.00 Opoldanska poročila, 17.00 Eci, peci, pec, 17.30 Lasie, 17.55 Spanček Zaspancek, 18.00 Konjske zgodbe, 18.30 Družinska kronika, 19.00 Avstrija v sliki, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Šport v ponedeljek, 21.05 Profesionalci (ser. film), 21.55 Večerni šport	PRVI PROGRAM 9.00 Jutranja poročila, 9.05 Eci, peci, pec, 9.30 Ruščina, 10.00 Dunaj — to smo mi vsi, 10.30 Viharni vrh (film), 12.05 Veselje za zabavo, 12.15 Človek je bil središče, 13.00 Opoldanska poročila, 17.00 Eci, peci, pec, 17.30 Tom Sawyer, 17.55 Spanček Zaspancek, 18.00 Pan-optikum, 18.30 Družinska kronika, 19.00 Avstrija v sliki, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Stari (ser. film), 21.20 Panorama, 22.10 Šport, 22.20 Nočni studio	PRVI PROGRAM 9.00 Jutranja poročila, 9.05 Eci, peci, pec, 9.30 Ruščina, 10.00 Dunaj — to smo mi vsi, 10.30 Viharni vrh (film), 12.05 Veselje za zabavo, 12.15 Človek je bil središče, 13.00 Opoldanska poročila, 17.00 Eci, peci, pec, 17.30 Tom Sawyer, 17.55 Spanček Zaspancek, 18.00 Pan-optikum, 18.30 Družinska kronika, 19.00 Avstrija v sliki, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Stari (ser. film), 21.20 Panorama, 22.10 Šport, 22.20 Nočni studio	PRVI PROGRAM 9.00 Jutranja poročila, 9.05 Eci, peci, pec, 9.30 Ruščina, 10.00 Dunaj — to smo mi vsi, 10.30 Viharni vrh (film), 12.05 Veselje za zabavo, 12.15 Človek je bil središče, 13.00 Opoldanska poročila, 17.00 Eci, peci, pec, 17.30 Tom Sawyer, 17.55 Spanček Zaspancek, 18.00 Pan-optikum, 18.30 Družinska kronika, 19.00 Avstrija v sliki, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Stari (ser. film), 21.20 Panorama, 22.10 Šport, 22.20 Nočni studio	PRVI PROGRAM 9.00 Jutranja poročila, 9.05 Eci, peci, pec, 9.30 Ruščina, 10.00 Dunaj — to smo mi vsi, 10.30 Viharni vrh (film), 12.05 Veselje za zabavo, 12.15 Človek je bil središče, 13.00 Opoldanska poročila, 17.00 Eci, peci, pec, 17.30 Tom Sawyer, 17.55 Spanček Zaspancek, 18.00 Pan-optikum, 18.30 Družinska kronika, 19.00 Avstrija v sliki, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Stari (ser. film), 21.20 Panorama, 22.10 Šport, 22.20 Nočni studio
TV MADŽARSKA	TV MADŽARSKA	TV MADŽARSKA	TV MADŽARSKA	TV MADŽARSKA	TV MADŽARSKA	TV MADŽARSKA
8.05 in 14.25 Šolska TV — 16.55 Prijatelj narave, 17.15 10 minut za ribiče, 17.30 Navzkrižno vprašanje, 18.00 Okno, reportaže, 19.30 TV dnevnik, 20.00 Delta, znanstveni magazin, 20.25 Graščina brez imena, TV film po romanu Jokaija, 21.25 Svetovno prvenstvo v gimnastiki, moški, prenos iz Moskve, 22.35 TV dnevnik.	8.40 Naš ekran, pon. 9.30 Za otroke, 10.45 Listi zgodovine, 11.40 Družina Onedin, 14.25 Za otroke, 15.40 Poezija, 16.10 Zabavna glasba, 17.10 Rehabilitacijski forum, 17.35 Cesar Birotteau, 3. del, 18.30 Zunanja politika, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 Nadaljuje, Jack, film, 21.35 Gimnastika, 22.45 TV dnevnik, 22.55 Zdj in na vekomaj, nadaljevanke.	8.00 Šola za vsakogar, 9.05 Za otroke, 10.00 Gimnastika, 13.55 Kratek film, 14.15 Železi ste, spored po želji zadržnikov, 16.35 Priporočamo naše sporede, 17.00 Ob prazniku SF Jugoslavije, 17.20 17 trenutkov pomladi, nadaljevanke, 19.00 Teden: aktualnosti, reportaže, 20.00 Poročila, 20.05 Svetnik se vrne, kriminalka, 20.55 Družna igra, 21.35 Pesnik G. Garai, 22.25 Poročila.	18.00 Znanost danes, 18.30 Palača na Ringstrasse, 19.15 Otroci pripovedujejo, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Dallas, 21.05 Schilling, 21.50 10. pred 10, 22.20 Sestri Bronte (film)	8.05 in 13.50 Šolska TV, 15.45 Italijanski muzeji, galerija Pitti, Firenze, 16.10 Medicinska veda in biologija, 16.45 Burleska, 17.10 Major Zeman, nadaljevanke, 18.05 Šest let Laosa, 18.25 Studio Pecs, 19.30 TV dnevnik, 20.00 Družina Onedin, nadaljevanke, 20.50 Lepi madžarski plesi, 20.55 Kulturni TV tednik, 21.55 Slikar Szurovy, 22.45 TV dnevnik.	8.05 in 14.05 Šolska TV, 10.25 Bele noči, italijanski film, 16.55 Glasbeni film, 17.40 Človekov vzpon, 5. del, 18.30 Trije sedijo; spored Miklosa Karacsondija, 19.30 TV dnevnik, 20.00 Pozdrav tistim, ki pomagajo; posebna izdaja rubrike »Železi ste« ob letu invalidov, 21.55 Naš sodobnik Miklos Hubay, 22.45 TV dnevnik.	8.05 in 13.55 Šolska TV, 16.45 Hip hop, za cimbane, 17.15 TV borza, 17.25 Za naše spoštovanje; civilna zaščita, 17.55 Pot do finala svetovnega prvenstva v nogometu, 18.20 Pedagoški forum; vzgoja pedagoških delavcev, 19.30 TV dnevnik, 20.00 Pravljica, 20.10 Ranjeni planet, nadaljevanke, 20.40 Koncert vojaške kulturne skupine, 21.10 Forum, debata o nogometu, 22.10 TV dnevnik.

tedenski koledar

PETEK, 27. november — Virgil SOBOTA, 28. november — Jakob NEDELJA, 29. november — Dan republike
PONEDELJEK, 30. november — Andrej TOREK, 1. december — Natalija SREDA, 2. december — Blanka CETRTEK, 3. december — Franc

kino

»PARK« MURSKA SOBOTA
29. novembra ob 15., 17. in 19. uri jugoslovanski barvni vstavi-sionski film: ZNAJDI SE TO-VARIŠ«
30. novembra in 1. decembra ob 17. ter 19. uri ameriški barvni vi-stavionski film: »NORIŠNICA V KAMPU«
2. in 3. decembra ob 17. in 19. uri italijanski barvni vstavision-ski film: »POLICIJA PROTI GANGSTERJEM«

GORNJA RADGONA

27. novembra ob 19.30. uri ameriški film: »MANITU — DUH ZLA«
28. novembra ob 19. uri fran-coski film: »ČLOVEK IGRAČ-KA«
29. novembra ob 9.30 in 19. uri angleški film: »NEVAREN PREHOD« ter ob 17. uri fran-co-ski film: »ČLOVEK IGRAČ-KA«
30. novembra ob 17. uri ame-riški film: »MANITU — DUH ZLA«
2. decembra ob 19. uri ameriški film: »VELIKI REVOLVERAŠKI OBRACUN«
3. decembra ob 17. uri ameriški film: »VELIKI REVOLVERAŠKI OBRACUN« in ob 19. uri francoski film: »ŽEPNI LJUBI-MEC«

KRIŽEVCI PRI LJUTOMERU
28. in 29. novembra film: »FE-DORA«

ČRENSOVC

27., 28. in 29. novembra ame-riški barvni film: »DIVJA DIR-KA«

LENDAVA

28. novembra ob 17. in 19.30. uri ameriški film: »ŠAMPION«
29. novembra ob 17. in 19.30. uri jugoslovanski film: »PRITI PRED ZORO«

prodam

PEČ NA OLJE in kavč ugodno prodam. Moščanci 63. M—4026
OPEL KADET KUPE, letnik 67, prodam. Štefan Titan. Bakovci, Vrtna 19. M—4027
OSEBNI AVTO FORD KORTI-NA v dobrem stanju prodam. Konrad Bratkovič, Kunova 38, p. Sp. Ivanjci. M—4028
ELEKTRIČNI BOJLER (80 l), ugodno prodam. Marija Groznik, Rožiški vrh 33/A, p. Videm ob Ščavnici. M—4029
GLOBOK OTROŠKI VOZIČEK in zibelko prodam. Možnost plači-la na obroke. Naslov na upravi li-sta. M—4031
KRAVO, visoko brejo, prodam. Pečarovič 93/A. M—4032
LADO, dobro ohranjeno, ga-ražirano, prodam. Vučklič, Ta-lanjeva 4, (nov vrtec), M. Sobota. M—4034
KLAVIRSKO HARMONIKO HOHNER, 96-basno, ter dve otroški obleki (št. 38 in 40, svetlo modro in srebrno sivo) prodam. Lendavska 17/C, stanovanje 95. M—4035
GOBELIN (ženski akt), 75 x 45 cm, ugodno prodam. So-nja Flisar, Lendavska 17/C. M—4036
ČZ 175 PRODAM. Naslov na upravi lista. M—4037

VESTNIK

Štefan Dravec (direktor in glavni urednik), Juš Makovec (pomočnik direktorja in glavnega urednika), Ludvik Kovač (odgovorni urednik), Brigita Bavčar, Jani Dominko, Jože Graj, Milan Jerše, Janez Kurbus, Dušan Loparnik, Feri Maučec (šport), Štefan Sobočan, Janko Stolnik (dopisništvo), Branko Zunec, Gönter Endre (tehnični urednik), Nevenka Emri (lektor). Naslov uredništva in uprave: Murska Sobota, Titova 29/1 — Telefon: Novinarji 21-232, 21-064 in 21-383; direktor in glavni urednik, odgovor-ni urednik, naročniški oddelek, računovodstvo, gospodarsko-propagandna služba in tajništvo 21-064 in 21-383, dopisništvo Gornja Radgona tel. 74-597, dopisništvo Lendava tel. 75-085 in dopisništvo Ljuto-mer tel. 81-317 — Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo — Celoletna naročnina 300,00 din, polletna 150,00, za inozemstvo celoletna naročnina 700,00 din (330 Sch, 47 DM), za delovne organizaci-je 400,00. Tekoči račun pri SDK Murska Sobota 51900-603-30005 — Devizni račun pri Jugobanki Ljubljana 50100-620-000112-25730-30-1-011176 — Cena posamezne številke 8 dinarjev. Tiska ČGP Večer Maribor — Po pristojnem mnenju je Vestnik oproščen plačila temeljnega davka od prometa proizvodov.

VESTNIK — Glasilo občinskih konferenc SZDL Mur-ska Sobota, Gornja Radgona, Lendava in Ljutomer — Iz-daja Zavod za časopisno in radijsko dejavnost Murska Sobota, Titova 29/1 — Ureja uredniški odbor:

MALE PUJSKE PRODAM. Ivan Hoheger, Tišina 41. M—4039
FIAT 132, 1800 ccm, ugodno pro-dam. Telefon 22-227. M—4040
OSEBNI AVTO ŠKODA 100 L, letnik 1976, obnovljen, ugodno prodam. Ogled pri Jožetu Zemlji-ču, Žepovci 55, p. Apače. M—4041

TRAKTOR FERGUSON 35 in zastavo 750 ugodno prodam. Pristava 31/A, p. Ljutomer. In—396
KOKER ŠPANJELA — psa in psičko, stara dva meseca, zlatoru-mene barve, z rodovnikom, pro-dam. Cena 3.500 din. Stanko Lihtenvalner, Ilovci 15, 62275 Miklavž pri Ormožu. In—398
TRAKTOR URSUS z jermenico prodam. Vidonci 40/A. M—4042
KOBILLO, staro 11 let, prodam. Lendavska 35, M. Sobota. M—4043
RODOVNIŠKO TELICO, brejo tri mesece, prodam. Gorica 2, p. Puconci. M—4045
DVE GRADBENI PARCELI v Bratoncih prodam. Naslov na upravi lista. M—4047
PEČ NA OLJE PRODAM. Velika Polana 214, telefon 22-723. M—4049
HLADILNIK GORENJE (170 l), prodam. Berden, Titova 17, M. Sobota. M—4050
TOMOS 15 SLC, letnik 1981 in zastavo 750, letnik 1974, drugi motor, prodam. Hren, Srednja Bistrica 20. M—4051
OTROŠKI KOMBINIRANI VO-ZIČEK in sedež za v avto prodam. Žitna 2, M. Sobota. M—4052
TRI MOŠKE PLAŠČE (št. 54-56), PRODAM. Tomšičeva 12, Murska Sobota. M—4053
ZASTAVO 101, letnik 1973, prevoženih 160.000 km, prodam. Slavko Korošec, Kobilje 31, p. Dobrovnik. M—4054
LESEN SOD ZA GNOJNICO (800 l) s črpalko na motorni pogon prodam. Mekicar, Andrejci 34. M—4055

KOSILNICO BCS s sedežem in brusom, v dobrem stanju, in avto škoda, registriran, po zelo ugodni ceni naprodaj. Roman, Hodoš 76. M—4044
ZAKONSKO POSTELJO z oma-ricama in otroško posteljo pro-dam. Lali Turk, St. Rozmana 12, Murska Sobota, pritličje št. 2. M—4093
PROSTOTONSKO trivrstno har-moniko BEESAS, hladilnik in fiat 126 P prodam. Šarkanj, Mojstrska 2, M. Sobota. M—4094
MIZARSKO STISKALNICO na 3 vijake (105 x 220) prodam. Dom-jan, mizarstvo, Z. Velnarja 12, M. Sobota. M—4095
PEČ na trdo gorivo in peč na olje prodam. Štefana Kuzmiča 2. M—4096
ZASTAVO 101, letnik 1976, pro-dam. Cena po dogovoru. Štefan Pondelek, Lucova 2, G. Petrovci. M—4097
POČITNIŠKO HIŠO, vinograd s kletjo in sadovnjak, skupaj 33 arov, možna strojna obdelava, sta-ro pet let, na Kapeli (Rožiški vrh 85), ugodno prodam. Naslov na upravi lista. M—4098
PLINSKO PEČ KOMBI TIKI-JUNKERS, 20.000 kalorij, pro-dam. Štefan Klar, Ivanci 66, p. Bogojina. M—4100

MALE PUJSKE PRODAM. Tiši-na 67. M—4102
AVTOMEHANIŠNO DELAVNI-CO in avtopralnico, sodobno opremljeno, prodam. D. Lakoš, telefon 75-421. Le-371
ZASTAVO 1300, letnik 1977, zelo dobro ohranjeno in dodatno opre-mljeno, ugodno prodam. Informa-cije do 14. ure ob delavnikih na te-lefon 75-518 — Stojko. Le-369

Osnovna šola Šalovci **RAZPISUJE** dela in naloge

— učitelja

za razredni pouk PRU za COŠ Markovci za določeni čas (nadomeščanje delavke med porodniškim dopustom)

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta. Nastop dela 7/12-1981.

GOZD večjo površino v Lonča-rovcih, prodam. Naslov na upravi lista. M-MM
KRAVO, brejo z drugim teletom, prodam. Žitkovci 61, p. Dobrov-nik. M-4103
AUDI 60, zastavo 750 in zastavo 101, v dobrem stanju, na novo registrirani, ugodno prodam. Rou-di, Rakičan 105/A. M-4104
STROJ za brizganje plastike (150 gramov) prodam. Informacije po telefonu 062 303-265. M-4105
TRAKTOR URSUS 35 s koso in trajnogorečo peč emo-5, prodam. Puconci 78. M-4107
SUNBEAM, letnik 1971, prodam. Telefon 22-758. M-4108
KRAVO, staro šest let, tri mesece brejo, vozno, prodam. Turnišče 248. M-4109
FIAT 125 P, letnik 1977, ugodno prodam. Lipovci 54. M-4110
DOMAČE RDEČE VINO prodam ali zamenjam za drva. Franc Granfol, Mladinska 28, Bukovci. M-4111
FIAT 750 UGODNO PRODAM. Krog 16. M-4112
ŠKODO 100 DE LUX, ugodno prodam. Borejci 33, p. Tišina. M-4113
PLEMENSKO OVCO, prvič bre-jo, prodam. Ljutomer, Stari trg 12, telefon 81-113. M-4115
AUDI 60 L, v dobrem stanju, pro-dam ali zamenjam (skupaj z do-plačilom) za rabljeno terensko vo-zilo. Šebjanič, Murska Sobota, Štefana Kovača 21, telefon 21-528. M-OP
FIAT 126, star tri leta, prodam. Rajko Vrabelj, Cven 58/A, p. Ljutomer. In-407
SAMONAKLADALNO PRIKO-LICO, 18 k. m., v dobrem stanju, prodam. Ivan Župec, Sp. Žerjavci 2, p. Lenart. M—
ZASTAVO 101 PRODAM. Cena 33.000 din, registrirano do 28. no-vembra 1982. Franc Stajniko, Ormoška 17, Ljutomer. In-408
SUŠILEC za perilo ugodno pro-dam. Zinka Balažić, Plešivica 29, p. Ljutomer. In-404
ZASTAVO 750, letnik 1973, na novo registrirano, prodam. Anton Bohnec, Cven 51, p. Ljutomer. In-408
ZASTAVO 101 lux, letnik 1977, registrirano do novembra 1982, prodam za 8.000 din. Ivan Sep, Kapca 72/A. Le-372
PLUG IMT (stari tip) IN MO-PED s štirimi prestavami, prodam. Flegar, Gradišče 39a, Tišina.

kupim

DELE ZA TRAKTOR HOF-NER-SCHRANTZ, 16 KM, ku-pim. Stanko Sovec, Bodislavci 53, 69243 Bučkovci. In-399
PUHALNIK TAJFUN in traktor do 40 KM, v dobrem stanju, ku-pim. Antonija Vok. Osek 87, 62235 Gradišče v Slov. goricah. M-4048
STAREJŠO HIŠO v okolici Murske Sobote kupim. Avgust Hladen, Kroška 37, M. Sobota. M-4065
GRADBENO PARCELO v Murski Soboti ali bližnji okolici kupim. Naslov na upravi lista. M-4106
VISOKOPRITLIČNO NOVEJŠO HIŠO v Ljutomeru (zunaj centra) z vrtom kupim ali menjam za novo enonadstropno hišo z ve-likim vrtom na lepi točki, 15 km iz Maribora. Naslov na upravi lista. M-OP

zaposlitve

DVA KV ali priučena kovino-strugarja sprejem. Plača po do-

Dragi mami Frančiški Luk-man iz Murščaka ob prazno-vanju 85. rojstnega dne želi vse najboljše, da ga ne bi prazno-vala sama, saj je kljub veliki razdalji z njo, obenem se ji zahvaljuje za vso ljubezen in trud — hvaležna hčerka Jožica iz Nemčije, vnukinja Majda z možem Krešimirjem in Anica z možem. Lepe želje so name-njene tudi sestri Franji. Za njen praznik ji želijo trdno zdravje ter srečo in zadovoljstvo tudi v prihodnje.

govoru. Geza Kranjec, mehanik, Martjanci 28. M-3946

sobe

TRI DEKLETA sprejemem na sta-novanje. Rakičan 81. M-4033
OPREMLJENO SOBO oddam fantu. Lendavska 26. M-4062
PRAZNO SOBO v Murski Soboti išče upokojenka. Naslov na upravi lista. M-4087

razno

LOČENEC, ne po svoji krivdi, star 39 let, želi spoznati žensko enake usode za skupno življenje. Ponudbe pošljite na upravo lista pod „„POIŠČIVA SREČO ŠE EN-KRAT““. M-4046
STAREJŠI VDOVEC, brez otrok in obveznosti, želi spoznati žensko, staro od 35 do 50 let starosti za pomoč v gospodinjstvu in na kme-tiji, kateri bi prepisal tudi premo-ženje. Naslov na upravi lista. M-4060
PREKLIC! Podpisana Marta Horvat iz Foko-vec št. 1 preključujem vse žaljive ob-dolžitve o Viljemu in Albinu Kia-nec iz Fokovec št. 8 in se zahvalju-jem, da sta odstopila od tožbe. Marta Horvat, Fokovci 1. M-4077
PREKLIC! Preključujem neresnične besede, ki sem jih izrekel o Bobovcu, ravna-telju OŠ D. Lugarič iz Lendave. Ladislav Feher, Tomšičeva 39, Lendava. M-4085
PREKLIC! Preključujem neresnične besede izgovorjene o Francu Daniju 12 Veščice 50 pri njegovi teti v Murski Soboti in se mu zahvaljujem, da je odstopil od tožbe. Dionizij Sinic, Veščica 45. M-4099
MOŠKA ROČNA URA JE NAJ-DENA v Rankovcih. Lastnik se lahko oglasi pri Oučkovih v Ran-kovcih 1. M-4101

AVTOMOBILISTI!

Opravljam avtoizolacijska dela, tudi votlih delov — hitro!

S kvalitetno opravljenim de-lom in triletno garancijo se priporočamo za obisk!

Geza Gaber
soboslikarstvo-pleskarstvo
Nemčavci
pri Murski Soboti

GOSTILNA HORVAT—LOVE-NJAK, Polana 40, pri MURSKI SOBOTI, vabi 27. in 28. novem-bra ter v prazničnih dneh (razen nedelje) na

PRISTNE DOMAČE KOLINE Z BUJTO REPO

Cenjenim gostom so na voljo tudi jedi iz divjačine ter sladko-vodne in morske ribe.

Vsem gostom, poslovnim part-nerjem in sovaščanom čestita ob dnevu republike in želi prijetno praznovanje.

Dragemu bratu Stanku Mag-diču iz Kanade, njegovi ženi Mariji in sinu Stanku pošilja lepe pozdrave in želi, da bi se velikokrat spomnil svojega do-mačega kraja in vseh domačih — sestra Angelaz družino iz M. Sobote, pridružuje pa se tudi mama iz Turnišča.

Drago sestro BARBARO JE-REBIC iz Kanade, moža Ivana in otroke Gustija, Brajana in Kevena lepo pozdravlja in želi v tujem daljnem kraju vse lepo — sestra Angelaz družino iz M. Sobote. Vsem dragim želi vse lepo tudi mama iz Turnišča.

Na osnovi sklepa delavskega sveta TOZD MIZARSTVO Ljuto-mer razpisujemo

JAVNO LICITACIJO

za prodajo:

- silosa za lesne odpadke in žagovino — leseni del izklicna cena 5.000.— din ter
- tovornega avtomobila IMV-Combi, nosilnost 1 tona, jakost 61 KS, letnik izdelave 1977, karamboliran izklicna cena 20.000.— din

Javna licitacija bo v petek, 4. 12. 1981 ob 10. uri, na dvorišču TOZD Mizarstvo Ljutomer, Prešernova 31.

Osnovna sredstva si interesi lahko ogledajo uro pred lica-cijo.

Interesenti morajo pred pričetkom licitacije položiti 10 % iz-klicnega zneska v gotovini pri blagajni TOZD.

Prednost pri nakupu imajo družbenopravne osebe. Vse obveznosti iz sklenjene kupoprodajne pogodbe nosi kupec.

Iniciativni odbor za ustanovitev skupne strokovne službe SIS družbenih dejavnosti občine Lendava

vabi

k sodelovanju in

objavlja

prosta dela in naloge:

1. VODJE STROKOVNE SLUŽBE
2. VODJE FINANČNEGA ODDELKA — RAČUNOVODJA
3. FINANČNEGA KNJIGOVODJE (bilancista)
4. FINANČNEGA ANALITIKA, ANALITIKA IN STATI-STIKA
5. VODJE SPLOŠNEGA ODDELKA — PRAVNIKA
6. PISARNIŠKEGA DELAVCA (administrator stenodak-tilograf)

Pogoji:

K 1. točki: Visoka ali višja strokovna izobrazba pravne ali družboslovne smeri, da je družbenopolitično angažiran, da ima organizacijske sposobnosti in pravičen odnos do samo-upravljanja. Žaželene so izkušnje na področju dela v SIS družbenih dejavnosti.

K 2. točki: Višja ali srednja izobrazba ekonomske smeri, vsaj 5 let izkušenj pri vodenju finančno-računovodskih opravil, ustrezne organizacijske sposobnosti in moralno-politične kvalitete.

K 3. točki: Srednja strokovna izobrazba ekonomske smeri z vsaj 5-letno izkušnjo in samostojnim obvladanjem knjigo-vodskih opravil.

K 4. točki: Višja ali srednja strokovna izobrazba ekonomske ali druge ustrezne smeri.

K 5. točki: Višja strokovna izobrazba pravne ali upravne smeri in ustrezne moralnopolitične kvalitete.

K 6. točki: Srednja strokovna izobrazba, odlično obvladanje strojepljisa in potrebno znanje samostojnega vodenja zapisni-kov in ostalih pisarniških opravil.

Večina razpisanih prostih del in nalog pomeni prenos že obstoječih opravil iz regionalnega centra v novo ustanavlja-jočo se službo, prednost imajo kandidati, ki sicer izpolnjujejo v objavi navedene pogoje, so pa že do sedaj opravljali dela in naloge, ki so navedene v objavi.

Kandidati naj pošljejo pismene prijave, ki jih sprejemamo 15 dni po objavi, na naslov: Iniciativni odbor za ustanovitev skupne strokovne službe SIS družbenih dejavnosti občine Lendava, poštni predal 23, Kranjčeva ulica 4, 69220 Lendava.

ZAHVALA

Ob neizprosni resnici, da nas je za vedno zapustil naš dragi, skrbni in vzorni oče, dedek, pradedek in brat

Emil Dora

se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem, ki so nam izrazili sožalje. mu prinesli cvetje in vence ter ga v velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti. Iskrena hvala delavcem uprave za družbene prihodke in sindikalni podružnici pri upravi občine Murska Sobota, delavcem Centra za socialno delo Murska Sobota, de-lavcem KG Rakičan DE Motvarjevci, sovaščanom in govorniku za poslovilne besede. Hvala duhovniku za njegove besede in pevcem za odpete pesmi. Iskrena hvala zdravni-kom in vsem ostalim delavcem kirurškega oddelka Splošne bolnišnice Murska Sobota za razumevanje, ves trud in skrb med njegovo boleznijo.

Motvarjevci, 23. 11. 1981

Žalujoci: VSI NJEGOVI

prodam

PUHALNIK za seno — traktorski pogon in ličkalnik za koruzo prodam. Franc Flegar, Bakovci, Mladinska 62. M—4057
 RODOVNIŠKO KRAVO, staro 6 let, brejo, prodam. Lipa 104. M—3058
 ŠUPO (9x4) PRODAM. Naslov na upravi lista M—3059
 TRAKTOR TORPEDO 4506 s kabino, prevoženih 300 delovnih ur, prodam. Karel Gorza, Andrejci 8, p. Martjanci. M—4061
 OSEBNI AVTO CITROEN GS PRODAM. Martinje 33, telefon 78—036. M—4063
 KATRCO POCENI PRODAM. Jože Frumen, Motovilci 39, p. Grad. M—4064
 R—4 (katrc) PRODAM. Kolo-man Votek, Fokovci 66 M—4066
 SVINJO BREJO PRODAM. Gutman, Bogojina 63. M—4067
 TESAN LES („rušt“) in plohe („fosline“) — večjo količino, prodam. Fartelj, Kidričeva 85. M—4068
 NEMSKE OVČARJE PRODAM. Aleksander Cener, Vanča vas 58/C, p. Tišina. M—4069
 TOMOS 15 SLC, skoraj nov, poceni prodam. Šemen, Arh. Novaka 15, Murska Sobota. M—4071
 OMARICO ZA ČEVLJE (93x197) vrata zasteklena, prodam. Ivana Regenta 15, M. Sobota. M—4072

DVE SVINJI, visoko breji, prodam. Naslov na upravi lista. In—403
 AVTO ZAPOROŽEC in vrtni stroj ISKRA, 10 mm, po ugodni ceni prodam. Anton Kocuvan, Precetinci 39, p. Bučkovci. In—403
 FIAT 125 P, letnik 1976, prodam. Milan Rajnar, Staneta Rozmana 6, M. Sobota. M—4073

KRAVO, staro dve leti, brejo, prodam. Naslov na upravi lista. M—4074
 FORD TAUNUS 12 M, ugodno prodam. Nedelica 79, p. Turnišče. M—4075
 DIANA 6 lux, prevoženih 42.000 kilometrov, ugodno naprodaj. Martin Žnidarič, Radenci 12. M—4079
 RABLJENO KEGLJIŠČE PO UGODNI CENI PRODAM. Naslov na upravi lista. M—4078
 PEUGEOT 404, obnovljen, registriran, prodam za 4.000 din. Naslov na upravi lista. M—4080
 KRAVO, staro tri leta, visoko brejo, prodam. Cankarjeva 57, Murska Sobota M—4081
 OPEL ASCONO 16 S, novejši letnik, prodam. Gradišče 40/A, p. Tišina. M—4084
 MOTOKULTIVATOR BER-TOLINI z vsemi priključki ugodno prodam. Grajska 14. M—4084
 MALE PUJSKE PRODAM. Mur-ski Črnci 20. M—4088
 OPEL KADET, letnik 1971, registriran do novembra 1982, prodam. Kovačec, G. Petrovci 42. M—4089
 MOPED TOMOS, registriran do 20. novembra 1982, prodam. Predanovci 33. M—4090
 KRAVO, staro sem let, dobra mlekarica, prodam. Tibaut, Hoti-za 141 M—4091
 AUDI 60 prodam za 32.000 din. Moravci 81, p. Martjanci. M—492

Vsak
 oglas
 v Vestniku
 je
 uspešen

NAROČILNICA ZA VESTNIK

Podpisani iz št.
 pošta naročam Vestnik. Pošiljati mi ga začnite od 1981 dalje do preklica na zgornji naslov.
 Vestnik naročam za iz
 št. pošta Pošiljati ga začnite od 1981
 dalje do preklica. Naročnino za tega naročnika plačam jaz.
 V dne 1981

(podpis)

(Drugi del naročilnice izpolnite le, če naročate list komu drugemu in mu ga boste sami plačevali)

V SPOMIN

3. decembra minevajo žalostna tri leta, odkar nas je zapustila naša draga mama, babica in prababica

Rozalija Pinter

in dolgih 20 let, odkar nas je zapustil naš dragi ata, dedek in pradedek

Mihael Pinter

iz Trdkove

Na grobu vajinem že spomin stoji, a v srcu našem za verjeti ni, da vaju draga starša več med nami ni. Rožice na vajinem grobu lepo cvetijo, a svečke v spomin gorijo.

Žalujoči: VSI VAJINI

ZAHVALA

Ob nenadni, boleči izgubi našega dragega

Ivana Flisarja

soferja v pokoju

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste ga v tako velikem številu spremljali na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in cvetje. Posebna zahvala govornikom iz KS Turropolje, Certus TOZD Avtobusni promet M. Sobota in ZŠAM M. Sobota za poslovilne besede. Zahvala tudi delovnim kolektivom Certus TOZD Avtobusni promet M. Sobota, TOZD Diana M. Sobota, Zapor Maribor oddelek Murska Sobota in TOZD Kartonaža M. Sobota za darovano cvetje. Hvala čč. duhovščini za pogrebni obred in pevcem za odpete žalostinke.

Vsem še enkrat — prisrčna hvala!
 M. Sobota, 17. XI. 1981

Žalujoči: žena Jožefa, hčerka Majda, sinovi Fredi, Valter, Štefan in Stanko z družinami

• Male oglase in zahvale, objavljene v četrtek, sprejemamo še v ponedeljek do 13. ure. Naročniki VESTNIKA imajo pri objavah 20 odstotni popust.

ZAHVALA

V 60. letu starosti nas je po težki in mučni bolezni za vedno zapustil naš dragi mož, oče in stari oče

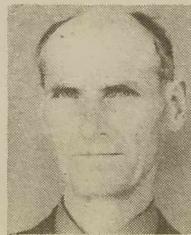
Aladar Šebjanič

iz G. Petrovec

Iskreno se zahvaljujemo vsem sosedom, prijateljem in znancem, ki so nam v najtežjih trenutkih kakorkoli pomagali, dragega pokojnika pospremili na njegovi zadnji poti, njegov grob zasuli z cvetjem, nam pa izrekli sožalje. Hvala delovnim kolektivom OZD Mura TOZD Petrovci, Radenska Radenci in Certus M. Sobota ter osebju pljučnega oddelka bolnišnice v Rakičanu in Zdravstvenega doma TOZD Petrovci za lajšanje bolečin. Hvala duhovnici za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke. Govornikom tov. Ružiču in Kovačecu za poslovilne besede.

Radenci, G. Petrovci, 16. novembra 1981

Žalujoči: žena Emilija, hčerka Majda z možem Štefanom in sinom Robertom, hčerka Ibolka z možem Stankom, hčerko Kladijo in sinom Boštjanom ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 71. letu starosti nas je nepričakovano za vedno zapustil dragi mož, svak, dedek in brat

Martin Režonja

iz Renkovec

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, botrini, sosedom, prijateljem in znancem, ki so nam v težkih trenutkih kakorkoli pomagali, ter vsem, ki ste dragega pokojnika pospremili na njegovi zadnji poti, mu poklonili vence in cvetje ter nam izrekli sožalje. Prisrčna zahvala g. župniku za pogrebni obred, pevkam za odpete žalostinke in govorniku za poslovilne besede.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Renkovci, 15. novembra 1981

Žalujoči: žena Klara, brat Franc z družino, brat Janez z družino, svakinja z družino, nečak Jožef in nečakinja Marija z družinama ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob nenadni in boleči izgubi naše drage žene in mame

Jožefe Horvat-Zefke

roj. Budja
 iz Rakičana

se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in sosedom, posebno kolektivu OOS Spl. bolnice — ginekološki oddelek ter predstavniku KS Rakičan za poslovilne besede ob grobu.

Zahvaljujemo se njenim sodelavcem za izrečeno sožalje, duhovniku za pogrebni obred in cerkvenemu pevskeemu zboru za odpete žalostinke.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Žalujoči: mož Leopold, hčerka Majda, sin Leopold in ostalo sorodstvo

V SPOMIN

25. novembra je minilo žalostno leto, odkar nas je zapustil naš dragi oče, mož in sin

Zoltan Rituper

iz Markišavec

Odkar te ni več med nami, je življenje grenko, pusto in prazno. V naših srcih so ostale boleče, nezaceljene rane. Nikoli te ne bomo pozabili, še vedno živiš z nami in mi s teboj. Hvala vsem, ki se ga še spominjate, prinašate rože na njegov grob in prižigate sveče.

Neutolažljivi VSI, KI SMO TE IMELI RADI

PONOS GASILSTVA V OBČINI

Kar preko 5000 prostovoljnih delovnih ur so prispevali člani gasilskega društva Gornja Radgona, zbrali veliko gradbenega materiala in storili vse, da bi tako težko pričakovani novi gasilski dom zares dobili. Kajpak tudi zbrana sredstva krajevnega samoprispevka so pripomogla, da je sodoben objekt že pod streho. V tem času pa gradbeniki že opravljajo notranja dela. Če bo vse po sreči, bo na Silvestrovo v novih prostorih prijetno toplo...

Ko smo pred kratkim obiskali veliko gradbišče, smo se lahko prepričali, da tudi po zaslugi slehernega posameznika — člana gasilskega društva — dela potekajo izredno hitro, kajti prizorišče je zares podobno ogromnemu mravljišču. Seveda pa so »glavni« delavci ljutomerskega proizvodno-gradbenega podjetja in v zadnjem času številni domači obrtniki, ki si prav tako po svoje prizadevajo, da bi dom

vseh simpatizerjev gasilstva. V njem bo okrog 1300 kvadratnih metrov površin in računamo, da bo dom resnično postal center aktivnosti. Kajti tu bo zbrana vsa oprema, tu se bodo odvijale tudi vse oblike usposabljanja, tu bo tudi delavnica za pregled in polnjenje gasilskih aparatov, kar sedaj našemu združenemu delu močno primanjkuje, saj računamo, da je v občini okrog dva do tri tisoč takšnih aparatov, ki jih

2 tisoč članov, kolikor jih beležijo v občini.

»V tej situaciji nam sicer še manjkajo določena sredstva, vendar smo prepričani, da bomo akcijo speljali do konca brez bančnih kreditov, saj doslej prek banke nismo aktivirali drugih sredstev kot nekaj denarja zavarovalnic in stanovanjske skupnosti. Vsi krediti predstavljajo komaj 2 milijona 900 tisoč dinarjev, kar je od celotne vrednosti investicije komaj 20 odstotkov. Doslej pa smo aktivirali že 6 milijonov 800 tisoč dinarjev krajevnega samoprispevka, čez milijon lastnih sredstev, ki smo jih zbrali med občani in z nekaterimi prireditvami, okrog 500 tisoč dinarjev pa je primaknila tudi SO za potrebe CZ. Doslej so tako že vključili okrog 100 milijonov dinarjev kvalitetnega denarja, za 2 milijona dinarjev pa smo zbrali material in prispevali prostovoljnega dela. Do konca gradbenih del cena ne bi smela prerasti 15 milijonov dinarjev.«

Da so na novi dom gasilcev in CZ zares ponosni vsi gasilci v občini, so nam zatrjevali tudi nekateri drugi sogovorniki.

Med njimi tudi Slavko Lončarič, ki je sicer obrtnik in s svojimi delavci pomaga čimprej opraviti potrebna dela, vendar tudi podpredsednik GD v Negovi. O pridobitvi je takole pripovedoval: »Tudi meni osebno dom veliko pomeni, pomeni pa vsem gasilcem v naši občini in najbrž tudi v Pomurju. Kajti vsi bomo imeli poslej veliko več možnosti za izobraževanje, za preizkus tistega, kar že znamo in bomo morda že jutri potrebovali. Nesreča nikoli ne počiva in tudi gasilci moramo zato biti venomer pripravljeni. To je objekt, ki smo si ga v občini že dolgo želeli!« je pripovedoval tudi Alojz Gomboš, Tone Kampuš in Jože Babič, delovodja na gradbišču, in mnogi drugi.

Morda še to — zidarji v teh dneh končujejo nekatera zunanja dela, obrtniki hite z inštalacijami in drugimi potrebnimi deli v notranjosti, gasilci in pripadniki enot CZ, z njimi pa vsi ljubitelji gasilstva v občini in v Pomurju, pa v tem obdobju pred prazniki držijo pesti, kajti za novo leto želijo v novih prostorih zasuti pete!

Tekst in foto: Janez KURBUS

Naslednja številka VESTNIKA bo izšla 10. decembra

Nenazadnje pa bodo v objektu še kabine za praktičen pouk, ki jih bomo v sodelovanju z RK, CZ in drugimi uredili za različne oblike izobraževanja prebivalstva. Seveda pa ponuja dom tudi možnosti za razne sestanke, seminarje itd. V objektu bo tudi stanovanje za hišnika, ki bo skrbel za vse prostore in neposredno okolico.

Čeprav šteje gornjeradgonsko gasilsko društvo »samo« okrog 200 aktivnih članov, pa je novi gasilski dom izrednega pomena za vseh 36 GD in prek

Srečanje prosvetnih delavcev

Prosvetni delavci soboške občine so se preteklo soboto zbrali na vsakoletnem tradicionalnem srečanju. Ob tej priložnosti je imel slavnostni govor podpredsednik izvršnega sveta občinske skupščine Peter Brunec, v kulturnem programu pa je nastopil učiteljski pevski zbor Emil Adamič iz Ljubljane. Udeleženci srečanja so bili z njegovim nastopom zelo zadovoljni.

Podelili so tudi priznanja in nagrade dolgoletnim ter zaslužnim prosvetnim delavcem. Prejeli so jih Majda Babič z OŠ Dane Šumenjak v Murski Soboti, Marija Fujs iz doma učencev v M. Soboti, Marija Celec, vzgojiteljica VVO M. Soboti, Mira Prelog z OŠ Tišina in Antonija Vučko z OŠ Edvard Karmelj v Murski Soboti. J. G.

DOMANJŠEVCI — Novo delovno zmago za dan republike bodo slavili tudi v obmejni vasi Domanjševci. V nedeljo bodo namreč slovesno odprli prizidek novega šolskega poslopja, v katerega se bodo naposled preselili učenci 1. in 2. razreda tamkajšnje dvojezične osnovne šole. Izgradnja prizidka je veljala okrog 5 milijonov 200 tisoč dinarjev. (J. G.)

Foto: A. Abrahám

OBISK GASILSKE DELEGACIJE IZ PARAČINA

Med gasilci sklenjeno trajno prijateljstvo

Pretekli teden se je v Murski Soboti mudila gasilska delegacija občine Paračina, s katero je soboška občina pobratena. V času obiska so gostje z gasilci soboške občine sklenili trajno prijateljstvo in sodelovanje. Obe delegaciji sta izmenjali izkušnje na področju razvoja gasilstva in sklenili, da bosta sodelovali na strokovnem in tehničnem področju. Za goste so predstavniki skupščine občine in družbenopolitičnih organizacij pripravili sprejem, gostje pa so si ogledali tovarno mesnih izdelkov in tovarno Mura. V času obiska je gasilska delegacija občine Paračina tudi obiskala nekaj terenskih ga-

silskih društev, med njimi nekatere najstarejše. Delegacija iz Paračina je tudi prisostvovala posebnim interni vaji gasilcev mesta Murska Soboti.

Z obiskom v Murski Soboti je bila gasilska delegacija zelo

zadovoljna. Ker v občini Paračina nimajo organiziranih prostovoljnih gasilskih društev, jim bodo izkušnje iz soboške občine prav gotovo veliko koristile pri ustanavljanju teh društev v svoji občini. F. Maučec

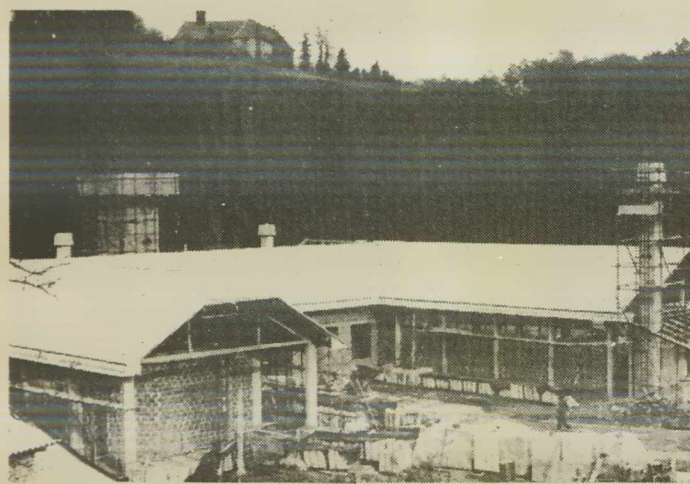

VLADO JANŽIČ GOVORIL POLITIČNEMU AKTIVU — Ob koncu minulega tedna se je mudil na obisku v Murski Soboti Vlado Janžič, izvršni sekretar CK ZKJ. Družbenopolitičnim delavcem iz vseh štirih pomurskih občin je ob tej priložnosti govoril o aktualnih vprašanjih v mednarodnem političnem dogajanju, posebej pa še o dogodkih in razmerah na Poljskem. Foto: Abrahám Albert.

Zveza rezervnih vojaških starešin nenehno skrbi za izpopolnjevanje članstva. Posnetek je s strokovnega izpopolnjevanja v krajevni organizaciji ZRVS Beltinci.

Foto: F. M.

Ob vznožju hriba ob glavni cesti je zrasel nov dom gasilcev in civilne zaštite. Sad prizadevanj gasilcev, pripadnikov enot civilne zaštite in vseh krajanov.

gasilcev in civilne zaštite, kot se objekti uradno imenuje, čimprej pripravili za vselitev. Na gradbišču pa smo srečali tudi predsednika gornjeradgonske občinske gasilske zveze Petra Fridaua, ki je po slabem letu dni, kar so zabrne-

nihče ne pregleduje ali servisirajo. V novih prostorih bomo imeli tudi vse možnosti za različne oblike preverjanja znanja, tudi praktične vaje, kot npr. reševanje iz višjih nadstropij itd. V novem domu bo imela svoje prostore še naša

Tako vneto so se pogovarjali o novih prostorih trije vodilni v gornjeradgoneskem gasilstvu (od leve proti desni): Tone Kampuš, Peter Fridau in Slavko Lončarič. Če so govorili tudi o plesalkah, ki jih bodo v novem domu zavrteli že na Silvestrovo, niso povedali...

li gradbeni stroji, izredno zadovoljen.

»Seveda ne le jaz, kajti na novi dom bo ponosen sleherni član našega gasilskega društva, dom bo ponos vseh gasilcev v občini, pripadnikov CZ in

vodnoreševalna ekipa, za katero mislimo, da sodi v sam vrh te aktivnosti v Pomurju, tu bo še center UKV zvez, to pa bo omogočilo tudi nenehno povezavo z osrednjim pomurskim centrom v Murski Soboti.

ZELO POCENI izdelam FOTOGRAFIJE

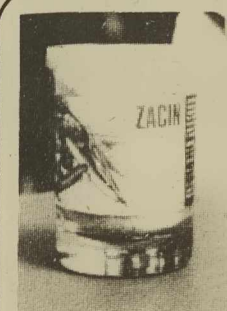
ZA OSEBNE in ostale izkaznice.

Priporoča se **FOTO PUCKO**

Murska Soboti, nasproti Blagovnice.

RAZSTAVA O BRIGADIRSKEM DELU — V prostorih soboškega kluba mladih je na ogled zanimiva razstava fotografij in stenskih časopisov z letošnjih mladinskih delovnih akcij, kjer so sodelovali mladi iz soboške občine. Foto: M. Jerše

Pri vsakem pripravljaju jedi uporabljajte začimbo ZACIN C.

ZACIN C

CENTRO proizvod
Prehrambena industrija Beograd